

# De sportkousen van Staphorst



Kwalitatief onderzoek naar de betekenissen van sport in  
de christelijke samenleving binnen de gemeente Staphorst

Jan Carlo Bos  
Staphorst, juni 2011

# De sportkousen van Staphorst

*Kwalitatief onderzoek naar de betekenissen van sport  
in de christelijke samenleving binnen  
de gemeente Staphorst*

**Afstudeerscriptie**

**Master Sportbeleid en sportmanagement**

**Utrechtse School voor Bestuurs- en Organiseringswetenschap**

**Universiteit Utrecht**

**Auteur: Jan Carlo Bos**

**Studentnummer: 3455335**

**Datum: Juni 2011**

**1<sup>e</sup> begeleider: dr. J.H. Boessenkool**

**2<sup>e</sup> lezer: prof. dr. A. Knoppers**

# Voorwoord

In 2008 kreeg ik de mogelijkheid de masterstudie Sportbeleid en sportmanagement te volgen naast mijn functie als beleidsmedewerker Sport bij de gemeente Nunspeet. Een kans die je wilt grijpen, maar waarvan je tegelijkertijd ook weet dat je keuzes moet maken. Die keuzes hebben niet alleen consequenties voor jezelf, maar ook voor anderen; je vrouw, je familie, je collega's en je elftalspelers. Na een bewuste afweging ben ik in 2008 gestart met het schakeljaar en in het daaropvolgend jaar met de masteropleiding.

Met dit verslag over sport in de gemeente Staphorst komt een einde aan een (intensieve) onderzoeksperiode, maar ook een einde aan de masteropleiding. Ik kijk terug op een leuke en leerzame studieperiode, waarin ik veel inzicht heb gekregen in allerlei ontwikkelingen binnen sport en sportorganisaties. Sport in 'confessionele' gemeenten heeft mij daarin altijd geboeid. Deze interesse is ontstaan als inwoner van de gemeente Staphorst en is verder gegroeid in mijn huidige functie. Ik ben de gemeente Nunspeet dankbaar dat ik de gelegenheid heb gekregen dit als onderwerp te mogen kiezen voor mijn afstudeeronderzoek. Het resultaat ligt voor u.

Tegelijkertijd beseft ik dat ik, in het tot stand brengen van dit verslag, mijn onderzoek en in het voltooien van mijn studie, meer mensen moet bedanken. Zonder hulp, inzet, medeleven en ondersteuning van deze mensen was het niet gelukt te zijn waar ik nu ben. Allereerst wil ik de gemeente Nunspeet ontzettend bedanken voor de mogelijkheid en gelegenheid om deze studie in de afgelopen drie jaar te volgen. Ik wil daarbij speciaal mijn (directe) collega's bedanken voor de ruimte die jullie mij hebben gegeven om deze kans te pakken. En Bep: nog bedankt voor het lezen en corrigeren van mijn verslag! Vanuit de opleiding wil ik drie mensen bedanken. Allereerst wil ik een dankwoord richten aan Jan Boessenkool voor zijn begeleiding tijdens het afstudeeronderzoek en feedback op mijn onderzoeksverslag. Bedankt voor de rust en het vertrouwen. Ook dank aan Annelies Knoppers als tweede beoordelaar en Inge Claringbould voor haar studiebegeleiding in de afgelopen jaren, inclusief de interessante voortgangsgesprekken. Ik heb veel over mijzelf geleerd.

Ook bedank ik mijn (schoon)familie en vrienden voor hun medeleven tijdens mijn studieperiode. Soms heb ik andere keuzes moeten maken. Ik hoop dat jullie hiervoor begrip hebben, maar daar heb ik alle vertrouwen in.

In de laatste plaats, maar zeker in het meest bijzonder, wil ik mijn vrouw Linda ontzettend bedanken voor alle hulp, ondersteuning en vertrouwen in de afgelopen jaren. Je bent een kanjer!

Ik wens u veel leesplezier!

Staphorst, juni 2011

Jan Carlo Bos

## Samenvatting

**Achtergrond:** In onze samenleving komt steeds meer aandacht voor sport en beweging. Ook in de gemeente Staphorst. De gemeente Staphorst, bestaande uit de kerkdorpen Staphorst, Rouveen en IJhorst, kent 29 sportverenigingen en heeft in het verleden - en nog steeds - topsporters gekend die op (inter)nationaal niveau presteerden. Tegelijkertijd is Staphorst ook bekend van de Biblebelt; een geografische 'strook' over Nederland met een vertegenwoordiging van het gereformeerd-protestantisme. Dit verslag beschrijft mijn onderzoek naar de verschillende betekenissen die Staphorsters aan sport geven, waarin de volgende vraag centraal staat: *Welke betekenissen van sport zijn anno 2011 te onderscheiden in de christelijke samenleving binnen de gemeente Staphorst?*

**Methodologie:** Om een antwoord te kunnen vinden op deze vraag heb ik een kwalitatief onderzoek uitgevoerd. Ik heb een literatuurstudie gedaan en vervolgens gesprekken gevoerd met (een geselecteerd aantal) inwoners uit de gemeente Staphorst. In deze gesprekken ben ik op zoek gegaan naar de betekenissen van sport. Daarnaast heb ik data ontvangen door gebruik te maken van observaties. Bij de interviews is gebruik gemaakt van een zogenoemde topiclijst.

**Analyse:** De Staphorster samenleving heeft respect voor de zondagsrust. Op deze dag zijn gemeentelijke sportaccommodaties niet geopend en in de kerkdorpen Staphorst en Rouveen vinden geen georganiseerde sportactiviteiten plaats. Staphorsters besteden wel aandacht aan (voldoende) beweging. Ze vinden bewegen gezond en goed voor het lichaam. De gemeente kent verschillende religieuze stromingen en daardoor verschillende opvattingen over sport. Reformatorische mensen hebben moeite met (wedstrijd)sport: prestaties in de sport geven nadruk op eigen eer, ten koste van de eer aan God. Gereformeerde en (een deel van) protestants-christelijke inwoners zijn voorstander van sport (naast beweging). Er bestaat ook een deel van de christelijke inwoners die deze restricties niet benoemen en wel op zondag sportwedstrijden spelen en/of bezoeken. Deze religieuze opvattingen hebben consequenties voor de wijze waarop Staphorsters participeren in sport. Ik onderscheid drie verschillen: ongeorganiseerd bewegen en sporten, georganiseerd bewegen en sporten zonder wedstrijden in competitieverband en georganiseerd sporten met wedstrijden in competitieverband. Overigens zijn deze verschillen in betekenissen, in hoofdlijnen, terug te vinden bij confessionele politieke partijen (de SGP, de CU en het CDA) die, met een meerderheid, in de gemeenteraad van Staphorst vertegenwoordigd zijn.

**Conclusies:** In mijn onderzoek onderscheid ik drie verschillende betekenissen: allereerst inwoners waarbij beweging alleen geldt als lichamelijke ontspanning. Deze inwoners hebben op grond van hun opvattingen moeite met (wedstrijd)sport, zondagsport en topsport, zij bewegen of sporten voornamelijk in ongeorganiseerd en georganiseerd verband zonder wedstrijden in competitieverplichtingen. De tweede groep inwoners gaan uit van het nut van bewegen én sporten. Bewegen is gezond en gericht op de lichamelijke ontspanning, maar ook binnen sport worden belangrijke competenties verkregen. Deze groep inwoners participeren in ongeorganiseerd en georganiseerd verband en hebben geen moeite met wedstrijden in competitieverband. Deze groep stelt wel grenzen aan (top)sport op zondag en wijzen op het gevaar van sportverdwazing. De laatste groep inwoners kennen geen beperkingen in opvattingen over sporten en bewegen: sport en bewegen is voor iedereen, altijd en overal.

# Inhoudsopgave

<b>Voorwoord</b>	<b>3</b>
<b>Samenvatting</b>	<b>4</b>
<b>1. Inleiding</b>	<b>7</b>
1.1 Staphorst	7
1.2 Leeswijzer	8
<b>2. Conceptueel kader</b>	<b>10</b>
2.1 Onderzoeksperspectief	10
2.1.1 Context	10
2.1.2 Betekenissen	10
2.1.3 Macht	11
2.2 Onderzoeksbenadering	11
2.3 Analyse kader	12
2.3.1 Integratieperspectief	13
2.3.2 Differentiatieperspectief	13
2.3.3 Fragmentatieperspectief	14
2.4 Samenvatting	14
<b>3. Onderzoeksvraag en methode</b>	<b>15</b>
3.1 Aanleiding en doelstelling	15
3.2 Onderzoeksvraag	15
3.3 Onderzoeksmethode	16
3.3.1 Literatuurstudie	17
3.3.2 Diepte-interview	17
3.4.3 Observaties	17
3.4 Analyse van data	18
3.5 Onderzoekspopulatie en selectie van de respondenten	18
3.5.1 Onderzoekspopulatie	18
3.5.2 Selectie van de respondenten	19
3.6 Rol van de onderzoeker	19
3.7 Samenvatting	20
<b>4. Staphorst nader bekeken</b>	<b>21</b>
4.1 Staphorst in historisch en geografisch perspectief	21
4.1.1 Geografie	21
4.1.2 Demografie	22
4.1.3 Relevantie	23
4.2 Religie in Staphorst	23
4.2.1 De kerkgeschiedenis van Staphorst	23
4.2.2 Het gereformeerd-protestantisme in Staphorst	23
4.2.3 De verschillende religieuze stromingen in Staphorst	25
4.2.4 Sport in de verschillende religieuze stromingen	26
4.2.5 Relevantie	29
4.3 Staphorster politiek en overheid	29
4.3.1 Stemgedrag van inwoners van de gemeente Staphorst	29
4.3.2 Zetelverdeling in de gemeenteraad van Staphorst	31
4.3.3 De rol van de overheid en sport: van faciliterend tot en met stimulerend	32
4.3.4 Relevantie	33
4.4 Sport in Staphorst	33

4.4.1 Sportparticipatie	33
4.4.2 Sportaanbod	36
4.4.3 Relevantie	38
4.5 Samenvatting	38
<b>5. In gesprek met Staphorsters</b>	<b>39</b>
5.1 Gemeente Staphorst: een keer drie of drie keer een?	39
5.1.1 Fietstocht door de gemeente Staphorst	39
5.1.2 De inwoners van de gemeente Staphorst	40
5.1.3 Samenvatting	40
5.2 Opvattingen over sport en bewegen	41
5.2.1 Het gezonde van bewegen	41
5.2.2 Het uitdagende van (wedstrijd)sport	41
5.2.3 Zondag...rustdag	42
5.2.4 Zondagsport in IJhorst	43
5.2.5 Samenvatting	44
5.3 Staphorster politiek, overheid en sport: confessie, verantwoordelijkheid en concessie	44
5.3.1 Politieke standpunten: over confessie en verantwoordelijkheid	45
5.3.2 Politieke verhoudingen: laveren tussen confessie en verantwoordelijkheid	46
5.3.3 Overheid en sport: de concessie in confessie en verantwoordelijkheid	47
5.3.4 Samenvatting	48
5.4 De Staphorster sport met z'n hart	49
5.4.1 Typische Staphorster sporten	49
5.4.2 Staphorsters sportparticipatie	49
5.4.3 Samenvatting	51
5.5 Topsport in Staphorst: logisch of tegenstrijdig?	52
5.5.1 Logica van topsport in Staphorst	52
5.5.2 Tegenstrijdigheid van topsport in Staphorst	52
5.5.3 Samenvatting	52
5.6 De tijd staat niet stil	53
5.6.1 Samenvatting	54
<b>6. Analyse: op zoek naar de betekenissen</b>	<b>55</b>
6.1 Context	55
6.2 Betekenissen	56
6.2.1 Consensus	56
6.2.2 Consensus binnen subculturen	57
6.2.3 Ambigüiteit	59
6.3 Macht	59
6.4 Kernanalyse	60
<b>7. Conclusies</b>	<b>62</b>
<b>8. Discussie en reflectie</b>	<b>65</b>
8.1 Toekomstige onderzoeken	66
8.2 Reflectie op mijn onderzoeksproces	67
<b>Bronnenlijst</b>	<b>68</b>
<b>Bijlagen</b>	<b>72</b>
Bijlage 1 Topiclijst	72
Bijlage 2 Overzicht Staphorster sportverenigingen	73

# 1. Inleiding

We leven in een tijd waarin steeds meer aandacht komt voor sporten en bewegen; veel mensen doen aan sport en beweging, zijn lid of vrijwilliger bij een sportvereniging of kijken naar een wedstrijd. Wedstrijden op internationaal niveau komen, mede door internet en televisie, direct onze woonkamer binnen. We hoeven geen wedstrijd van het WK Voetbal, de Olympische Spelen of Wimbeldon meer te missen. Ook op nationaal niveau heeft sport aandacht. In de onlangs verschenen beleidsbrief benoemt de minister namens het kabinet (opnieuw) de waarde van sport: *Het kabinet hecht veel waarde aan sport en bewegen als basis voor een gezonde en actieve leefstijl, waarbij de keuzevrijheid en veiligheid van mensen voorop staat* (Ministerie VWS, 2011). Overheden (landelijk, provinciaal en lokaal), sportbonden, (sport)instellingen en sportverenigingen bedenken allerlei initiatieven op het gebied van sportstimulering, promotie, sportondersteuning en talentontwikkeling. Een recent voorbeeld daarvan is het Olympisch Plan 2028 waarin de NOC\*NSF en allerlei samenwerkingspartners de ambitie hebben dat in 2016 minstens 75% van de bevolking regelmatig aan sport doet (NOC\*NSF, 2009). Met al deze aandacht krijgt sport en bewegen steeds meer maatschappelijke invloed in de samenleving en in ons eigen leven. Leefpatronen zijn veranderd. Was vroeger sporten nog een 'jongmenselijke' activiteit (Rijsdorp, 1957), tegenwoordig maakt sport en beweging onderdeel uit van ons dagelijks bestaan (Breedveld, 2010).

## 1.1 Staphorst

Op welke wijze anticiperen inwoners van de gemeente Staphorst op deze ontwikkelingen? In Staphorst is voldoende ruimte om te sporten en bewegen. Er zijn binnen- en buitensportfaciliteiten beschikbaar voor voetbal, skeeleren, volleybal, gymnastiek en motorsport. De gemeente Staphorst kent bijna dertig sportverenigingen. Op het gebied van topsport is Staphorst geen onbekende plaats. In de afgelopen vijftien jaar hebben inwoners uit de gemeente Staphorst meegedaan aan de Olympische Spelen (en een medaille gewonnen), gespeeld in het Nederlands voetbalelftal en zijn zij (meervoudig) wereldkampioen, Europees of Nederlands kampioen (geweest).

De gemeente Staphorst (met de dorpen Staphorst, Rouveen en IJhorst) bestaat dit voorjaar 200 jaar. De gemeente werd 'opgericht' met de instelling van de municipale raad – later de gemeenteraad genoemd – in 1811. De gemeente viert haar 200-jarig bestaan met een jubileum met allerlei activiteiten voor de inwoners zelf, maar ook voor andere belangstellenden. Onder het motto 'Maak kennis met het echte Staphorst' willen de Staphorsters laten zien dat de gemeente zich heeft ontwikkeld tot een levendige, ondernemende en ambitieuze gemeente van vandaag de dag. Eén van de promotieonderdelen van 'Maak kennis met het echte Staphorst' is Sportief Staphorst. Met activiteiten op het gebied van voetbal, skeeleren, volleybal en zwemmen wil de gemeente laten zien dat het ook op sportief gebied is ontwikkeld.

De gemeente Staphorst is ook bekend van de zogenoemde *Biblebelt* of de *Gordel van God*. Deze term verwijst naar een geografische 'strook' met een vertegenwoordiging van het orthodox-protestantisme of bevindelijke gereformeerden en loopt van delen van Zeeland, langs de Zuid-Hollandse waarden, door Utrecht en over het

westen en noorden van de Veluwe naar de kop van Overijssel. In zijn boek *Gordel van God, een zoektocht naar 's Heeren wegen* (2006) noemt de auteur Willem Oosterbeek het dorp Staphorst een logisch startpunt voor zijn tocht langs de 'Gordel van God', omdat dit dorp, volgens de auteur, door vrijwel iedereen als dé 'zwartekousenkerkgemeente' van Nederland wordt beschouwd.

Dit verslag, onder de titel *'De Sportkousen van Staphorst'*, beschrijft mijn onderzoek naar werkelijke gedachten over sport in de christelijke samenleving, met als doel inzicht te geven in de betekenissen die inwoners hieraan geven. Voor deze 'kennismaking met het echte Staphorst' zijn inwoners geselecteerd die op grond van hun achtergrond, taak en/of functie kennis en informatie hebben over sport en de christelijke samenleving in Staphorst. Dat betekent overigens (ook) dat uitkomsten van dit onderzoek in dit onderzoeksverband en met deze inwoners tot stand komen. Daarom is mijn onderzoek een casestudie, waarin ik de gemeente Staphorst als uitgangspunt neem.

In deze kennismaking ligt een zekere maatschappelijke relevantie voor dit onderzoek. Hoe gaan Staphorsters om met sport in een christelijke omgeving? Bestaan er bijvoorbeeld verschillen tussen de kerkdorpen Staphorst, Rouveen en IJhorst? Welke rol spelen overheid en politieke partijen? En welk invloed heeft religie op de sportparticipatie van Staphorsters? Wat bindt elkaar en waar bestaan verschillen als het gaat om sport in de christelijke samenleving van Staphorst? Tot slot geef ik aan de hand van mijn onderzoeksresultaten en bevindingen een aanzet tot een discussie over sport, waarbij aanbevelingen worden gedaan voor lokale overheden, sportverenigingen en andere sportinstanties.

Er bestaat een wetenschappelijke relevantie voor mijn onderzoek. Er zijn wetenschappelijke onderzoeken beschikbaar die betrekking hebben op sport en religie. Bijvoorbeeld de waarde van religie voor topsporters of hoe reformatorische jongeren aankijken tegen sportparticipatie. Er zijn geen empirisch onderzoeken beschikbaar die specifiek ingaan op opvattingen over sport in een christelijke samenleving op institutioneel niveau. Mijn onderzoek kan daarom worden gezien als aanvulling op andere wetenschappelijke onderzoeken die gaan over sport en religie.

## **1.2 Leeswijzer**

Dit onderzoeksverslag bestaat uit acht hoofdstukken. De hoofdstukken zijn op logische en verantwoorde wijze opgebouwd. Per hoofdstuk volgt een korte toelichting.

Het volgende hoofdstuk staat in het teken van het conceptueel kader. Dit kader beschrijft mijn perspectief als onderzoeker, mijn onderzoeksbenadering en analysekader. Aan de hand van dit kader worden de verkregen data op een later moment geanalyseerd. Hoofdstuk drie schenkt aandacht aan de aanleiding, doelstelling en centrale onderzoeksvraag. De centrale onderzoeksvraag kent vier deelvragen. Ook geeft dit hoofdstuk een toelichting op de gehanteerde onderzoeksmethode en selectie van respondenten.



Het vierde hoofdstuk staat in het teken van een (theoretische) kennismaking met Staphorst. Op grond van onderzoeken, documenten en publicaties volgt een toelichting op Staphorst aan de hand van invalshoeken: Staphorst in historisch en geografisch perspectief, religie in Staphorst, Staphorster politiek en overheid en sporten in Staphorst.

De resultaten van gesprekken met de geselecteerde inwoners staan in hoofdstuk vijf weergegeven. Hoofdstuk zes besteedt aandacht aan het analyseren en interpreteren van de verkregen data, aan de hand van het analysekader (hoofdstuk 2) en de literatuurstudie (hoofdstuk 4). Het zevende hoofdstuk trekt conclusies en geeft antwoord op de centrale onderzoeksvraag en deelvragen uit hoofdstuk drie. Het achtste - en tevens laatste hoofdstuk - geeft een (aanzet tot) discussie over mijn onderzoeksresultaten en een reflectie op het onderzoeksproces.

## 2. Conceptueel kader

Dit hoofdstuk besteedt aandacht aan mijn onderzoeksperspectief, onderzoeksbenadering en het analysekader. De eerste paragraaf van dit hoofdstuk gaat in op mijn perspectief, oftewel de wijze waarop ik, als onderzoeker, kijk naar mijn onderzoek en onderzoeksomgeving. De tweede paragraaf geeft aandacht aan mijn wetenschappelijke onderzoeksbenadering; de wijze waarop ik het onderzoek uitvoer, de verkregen data analyseer en conclusies trek. In de laatste paragraaf beschrijf ik mijn analysekader. Aan de hand van dit kader analyseer ik de verkregen data uit gesprekken met Staphorsters.

### 2.1 Onderzoeksperspectief

De Staphorster samenleving wordt gevormd door de inwoners die erin wonen. Het kan ook andersom: inwoners uit de gemeente Staphorst vormen met elkaar een samenleving. Giddens (1984) spreekt over een wisselwerking tussen structuur en handelen. Er is geen sprake van twee aparte en tegengestelde entiteiten, maar een wisselwerking, een dualiteit tussen structuur en handelen. Dat betekent dat de structuur van de Staphorster samenleving wordt gevormd door sociale praktijken en alledaagse handelingen die Staphorsters uitvoeren. En ook andersom: door alledaagse handelingen reproduceren Staphorsters de structuur van hun samenleving. Deze (sociale) structuren zijn geen dwingende, onpersoonlijke krachten die boven en afgescheiden van Staphorsters staan, maar zij worden (juist) gereproduceerd doordat inwoners in hun dagelijks leven met elkaar in interactie gaan (Dom, 2005). Deze structuren worden in Giddens visie 'regels en hulpbronnen' genoemd, die zowel middel als doel zijn van interactie tussen Staphorsters. Deze dualiteit tussen structuur en handelen heeft ook betrekking op de wijze waarop Staphorsters met elkaar in interactie gaan als het gaat om sport. De betekenissen die aan deze interacties worden gegeven staan niet op zichzelf, maar worden bepaald door een aantal concepten: context, betekenissen en macht.

#### 2.1.1 Context

Als inwoners van de gemeente Staphorst met elkaar in interactie over sport gaan is de context een belangrijk uitgangspunt. Bijvoorbeeld als inwoner van één van de kerkdorpen of als lid van een bepaalde kerk. Interacties kunnen niet los worden gezien van de context waarin deze plaatsvindt. Een context is geen vaststaand gegeven, maar vormt zich door de actoren die in deze context zich bevinden. Het bepaalt ook wat actoren doen of vinden. Er is niet één context, maar er kunnen meerdere contexten zijn. Als je daarover nadenkt, kom je tot de conclusie dat we leven in een dynamische, complexe en ingewikkelde omgeving.

#### 2.1.2 Betekenissen

Vanuit een interactie binnen een bepaalde context komen betekenissen tot stand: de wijze waarop Staphorsters het onderwerp 'sport' begrijpen, erover nadenken, uitleggen en erop reageren (Van Es, 2004). Om de voorbeelden uit de vorige paragraaf opnieuw te gebruiken; inwoners van de verschillende dorpen in Staphorst en kerkleden kunnen verschillend over sport nadenken, het uitleggen en erop reageren.

Betekeningen die Staphorsters aan sport geven hebben ook gevolgen voor hun gedrag en de keuzes die zij maken. Ze zijn niet voor alle personen hetzelfde, omdat ze worden beïnvloed door hun eigen achtergrond, ervaringen, persoonlijke kenmerken en verwachtingen (Weick 1995). De betekenisgeving is een continu proces waarin de betrokkenen door hun handelen betekenis geven aan de werkelijkheid (Weick, 1995). Er is niet één werkelijkheid, maar er zijn meerdere werkelijkheden. Je komt achter deze werkelijkheden door de betekenissen te achterhalen.

### **2.1.3 Macht**

Binnen elke interactie is sprake van een bepaalde verhouding tot elkaar. De betekenissen die Staphorsters (in een bepaalde context) aan sport geven, kunnen niet los gezien worden van macht(sverhoudingen), belangenafwegingen en afhankelijkheid. Er kan strijd ontstaan over betekenissen die aan sport worden gegeven. Deze verhoudingen beïnvloeden de interacties en daarmee ook de betekenissen.

Deze concepten (context, betekenissen en macht) zijn te herleiden naar het 'arenamodel' (Anthonissen en Boessenkool, 1998). Binnen een spreekwoordelijke arena (de context) is sprake van strijd over betekenissen. Net zoals er meerdere contexten zijn, kunnen er ook meerdere arena's zijn. De uitkomsten van de interacties tussen Staphorsters kunnen leiden tot een overeenstemming in de betekenissen van sport. In dat geval is er sprake van consensus. Het is ook belangrijk te constateren dat betekenisgeving een voortdurend proces is. Juist in een dynamische, ingewikkelde en complexe omgeving worden betekenissen voortdurend ge(her)construeerd in de interacties waarin macht en onderhandeling een belangrijke rol spelen. Deze voortdurende strijd leidt elke keer opnieuw tot "contested meanings", of populairder gezegd: uitonderhandelde betekenissen (Parker, 2000). Niet op elk onderdeel is sprake van een overeenstemming of consensus. Er kunnen verschillen zijn in de betekenissen bestaan. Om een volledig beeld te kunnen geven in mijn onderzoek is het daarom belangrijk niet alleen te kijken naar consensus in de betekenissen, maar ook oog te hebben voor verschillen in de betekenissen.

## **2.2 Onderzoeksbenadering**

Vanuit de wetenschap dat er niet één, maar meerdere werkelijkheden zijn en dat de betekenissen die Staphorsters geven aan sport ook gevolgen hebben voor het gedrag en de keuzes die zij maken en daarmee de betekenissen niet voor alle personen hetzelfde zijn, richt ik mij in mijn onderzoek niet (alleen) op het achterhalen van deze betekenissen op zichzelf, maar ook op de wijze hoe Staphorsters deze (meerdere) werkelijkheden ervaren binnen één of meerdere contexten. Dit onderzoek kan niet uitgedrukt worden in cijfers, daarvoor zijn de onderzoeksvraag en uitwerking te complex (Gratton en Jones, 2004). Om dat te achterhalen, vindt dit kwalitatief onderzoek plaats. Door het voeren van gesprekken wordt gezocht naar betekenissen die Staphorsters geven, waarbij ruimte is voor verklaringen, meningen en overtuigingen.

Gelet op mijn onderzoeksperspectief ga ik in dit kwalitatief onderzoek uit van een interpretatief-dialogische onderzoeksbenadering. Een toelichting:

Deetz (2000) presenteert twee dimensies. De eerste dimensie is '*local/emergent*' versus '*elite/a priori*'. In '*local/emergent*' wordt onderzoek verricht *met* de onderzoeksgroep, waarbij de onderzoeker aandacht schenkt aan individuen en groepen. Welke taal spreken de deelnemers, binnen welke context en welke standpunten nemen ze in? Met andere woorden, de onderzoeker gaat van binnenuit op zoek naar een antwoord op zijn onderzoeksvraag. Daar tegenover staat de '*elite/a priori*' waarin het onderzoeksconcept wordt toegepast *op* de onderzoeksgroep. De onderzoeker analyseert in dat geval het onderzoeksconcept van buitenaf en probeert daarmee een antwoord te vinden op zijn onderzoeksvraag. De tweede dimensie bepaalt of de onderzoeker op zoek is naar de '*consensus*' of '*dissensus*' in de gestelde onderzoeksvraag. Daarin is de onderzoeker niet zozeer in een zoektocht naar een instemming of afwijzing, maar meer naar de eenheid (continuation) of het verschil (disruption) over het onderzoeksonderwerp. Door deze twee dimensies tegenover elkaar te stellen, ontstaat ruimte voor vier verschillende oriëntaties: interpretatief, dialogisch, kritisch en normatief. Deze oriëntaties geven invulling aan een onderzoeksbenadering. Een keuze voor een van deze oriëntaties betekent overigens niet dat andere oriëntaties daarmee zijn uitgesloten. Mijn interpretatief-dialogische onderzoeksbenadering sluit het dichtst aan bij mijn onderzoeksperspectief. Doel van dit onderzoek is namelijk inzicht geven in de betekenissen die Staphorsters geven aan sport in een christelijke omgeving. Dit betekent een keuze voor *local/emergent*, oftewel als onderzoeker *met* actoren op zoek gaan naar de betekenissen. De keuze voor '*consensus*' en '*dissensus*' is lastiger aan te geven. In de theorie van Deetz impliceert een zuiver interpretatieve onderzoeksbenadering een zoektocht naar de overeenkomsten in betekenisgeving. In de vorige paragraaf heb ik aangegeven dat inzicht in de betekenisgeving in dit onderzoek zich niet beperkt tot de overeenkomsten, maar ook op verschillen in de betekenisgeving, oftewel een ambiguïteit in betekenisgeving.

Deze onderzoeksbenadering heeft ook consequenties. Een voordeel is dat ik de mogelijkheid heb emoties, gevoelens en ervaringen in betekenissen te achterhalen (Gratton en Jones, 2004). Een nadeel van een interpretatief-dialogisch onderzoek is de betrouwbaarheid en validiteit van mij, als onderzoeker. Data en conclusies worden gebaseerd op interpretatie van de onderzoeker zelf (Gratton en Jones, 2004). Een tweede nadeel van deze onderzoeksbenadering is een beperkte mate van externe generaliseerbaarheid. Staphorsters geven betekenissen aan sport vanuit hun eigen positie en omgeving. Daarmee wordt het beperkt in het generaliseren van uitkomsten naar een andere omgeving.

## **2.3 Analyse kader**

De inleiding op dit hoofdstuk geeft aan dat het onderzoeksperspectief bepaalt op welke manier ik mijn verkregen informatie ga analyseren. Voordat ik overga tot het beschrijven van mijn analysekader, is het belangrijk aspecten uit de vorige paragrafen specifiek te belichten.

Binnen een bepaalde context (arena) vinden interacties tussen Staphorsters plaats waarin betekenissen over sport ontstaan, bestaan en veranderen, waarbij machtsverhoudingen en afhankelijkheid een rol spelen. Drie belangrijke concepten komen daarin naar voren: context, betekenisgeving en macht. Daarnaast is in de vorige paragraaf aangegeven dat het onderzoek zich niet alleen richt op gedeelde waarden, maar ook inzicht wil geven in de verschillen in betekenissen van sport in een christelijke omgeving. Deze verschillen kunnen ontstaan tussen groepen (subculturen) of op individueel niveau. In het licht van deze twee aspecten volgt mijn analysekader.

Allereerst geef ik inzicht in de (verschillende) context(en) waarin de betekenissen tot stand komen of veranderen. Daarbij beschrijf ik ook de wijze waarop deze context invloed kan hebben op de betekenisgeving. Binnen een context strijden de betrokkenen over de betekenissen die zij geven aan sport. Betekenissen veranderen voortdurend en verschillen per context. Interacties kunnen niet los gezien worden van de context waarin deze plaatsvindt.

Het belangrijkste onderdeel van het analysekader zijn de betekenissen. In mijn analyse ga ik uit van drie perspectieven van Martin en Frost (1999): integratie, differentiatie en de fragmentatie. Hoewel deze perspectieven oorspronkelijk zijn bedoeld om organisatieprocessen te duiden, is het mogelijk deze theorie in dit onderzoek te gebruiken om daarmee de overeenkomsten en verschillen in betekenissen te analyseren en interpreteren.

### **2.3.1 Integratieperspectief**

Binnen het integratieperspectief is een focus op consensus in de betekenissen. De betekenissen gaan uit van 'shared values' oftewel gedeelde waarden. Staphorsters delen in dit perspectief de betekenissen die zij geven aan sport, waarbij geen sprake is van strijd in de 'arena'. Dit impliceert een harmonie.

### **2.3.2 Differentiatieperspectief**

Een ander woord voor dit perspectief is: partijenperspectief. De theorie van Martin en Frost omschrijft deze partijen als subculturen. Het differentiatieperspectief gaat uit van een consensus binnen subculturen. Tussen subculturen bestaan verschillen in de manier waarop zij nadenken en reageren over sport. Ook contexten kunnen verschillen van elkaar en is afhankelijk van de subcultuur. De verschillende partijen hebben eigen belangen. Dit heeft een strijd tot gevolg en levert ook conflicten op. In dit perspectief worden machtsverhoudingen en –strijd zichtbaar tussen verschillende subculturen. Dit perspectief biedt voor mij de mogelijkheid de (verschillende) betekenissen tussen de partijen (en de daarmee gepaard gaande machtsrelatie en contextbeschrijvingen) inzichtelijk te maken.

### **2.3.3 Fragmentatieperspectief**

Het laatste perspectief heeft betrekking op het individu, oftewel het fragmentatieperspectief. In dit perspectief bestaat (grote) ambiguïteit in de betekenisgeving. In het onderzoeksperspectief is aangegeven dat iedere Staphorster vanuit zijn eigen positie en context betekenis geeft aan sport. De betekenissen in dit perspectief zijn turbulent en complex. Dit perspectief geeft geen aandacht aan gedeelde opvattingen, maar alleen aan verschillen in betekenissen van individuele Staphorsters. Het fragmentatieperspectief maakt het mogelijk op individueel niveau betekenissen, contexten en machtsrelaties te beschrijven.

In de laatste plaats besteed ik in mijn analyse aandacht aan de machtsverhoudingen die aanwezig zijn in de betekenissen die actoren geven aan sport in de Staphorster samenleving. Staphorsters die met elkaar in interactie gaan kennen een bepaalde macht(sverhouding) tot elkaar. Deze machtsverhouding kan invloed hebben op de betekenissen. Welke machtsverhoudingen zijn zichtbaar als gaat om sport in Staphorst?

## **2.4 Samenvatting**

In dit hoofdstuk is het conceptueel kader van mijn onderzoek weergegeven. In de eerste paragraaf heb ik aandacht besteed aan mijn onderzoeksperspectief: de wijze waarop ik als onderzoeker kijk naar mijn onderzoek en de werkelijkheid. Binnen de Staphorster samenleving is sprake van een wisselwerking tussen structuur en handelen. Deze dualiteit krijgt vorm door sociale praktijken en alledaags handelen die Staphorsters uitvoeren. Ook op de wijze waarop zij met elkaar in interactie gaan over sport. In de betekenissen die daaruit voortkomen, spelen drie concepten een belangrijke rol: context, betekenisgeving en macht. De tweede paragraaf van dit onderzoek gaat in op mijn wetenschappelijke onderzoeksbenadering. Dit kwalitatief onderzoek is uitgevoerd vanuit een interpretatief-dialogische onderzoeksbenadering. Dit betekent niet van bovenaf, maar een zoektocht van binnenuit met Staphorsters. Het laatste onderdeel van dit hoofdstuk betreft een beschrijving van mijn analysekader. Aan de hand van dit analysekader en de literatuur worden de verkregen data door mij geanalyseerd. Centraal in dit kader staat, naast een beschrijving van de context(en) en machtsverhoudingen, het inzichtelijk maken van betekenissen die Staphorsters geven aan sport in een christelijke omgeving. Voor dit inzicht hanteer ik drie perspectieven: integratie (consensus in betekenissen), differentiatie (consensus tussen groepen) en fragmentatie (ambiguïteit). De uitkomsten van mijn analyse en interpretatie staan in hoofdstuk zes.

Onderzoeksperspectief en –benadering hebben ook consequenties voor de onderzoeksvraag en de wijze waarop ik het onderzoek uitvoer. Het volgende hoofdstuk gaat hierop in.

### 3. Onderzoeksvraag en methode

Het vorige hoofdstuk geeft inzicht in mijn onderzoeksperspectief, onderzoeksbenadering en analysekader. Dit conceptueel kader heeft consequenties voor mijn onderzoeksvraag en de wijze waarop ik het onderzoek uitvoer (methodologie). De eerste paragraaf van dit hoofdstuk schenkt aandacht aan mijn aanleiding voor dit onderzoek, gevolgd door de doelstelling (tweede paragraaf) en mijn centrale onderzoeksvraag met vier deelvragen (derde paragraaf). De vierde paragraaf gaat in op de methode van mijn onderzoek. De vijfde paragraaf van dit hoofdstuk besteedt aandacht aan de onderzoekspopulatie en de selectie van de respondenten. De laatste paragraaf geeft inzicht in mijn rol als onderzoeker, met aandacht voor validiteit en betrouwbaarheid.

#### 3.1 Aanleiding en doelstelling

Dit onderzoek heb ik uitgevoerd vanuit een nieuwsgierigheid en interesse naar sport in 'confessionele' gemeenten. In dit onderzoek staat de gemeente Staphorst centraal. Een gemeente waarin mogelijkheden bestaan om te sporten en te bewegen, maar tegelijkertijd ook een gemeente met een christelijke identiteit.

Mijn (onderzoek)perspectief is dat binnen de Staphorster samenleving sprake is van een wisselwerking tussen structuur en handelen. Deze dualiteit krijgt vorm door sociale praktijken en alledaagse handelingen die Staphorsters uitvoeren, ook als gaat op de wijze waarop Staphorsters met elkaar in interactie gaan over sport. Welke verschillende betekenissen van sport zijn hierin te onderscheiden? Ik wil daarbij niet alleen ingaan op het achterhalen van de verschillende betekenissen, maar ook op de wijze hoe deze (op institutioneel niveau) worden ervaren en zich tot elkaar verhouden. Bestaan er verschillen tussen Staphorst, Rouveen of IJhorst? Welke invloed heeft religie op deze betekenissen? Hoe uit zich dat bij de confessionele politieke partijen? Welke invloed heeft religie op de wijze waarop Staphorsters invulling geven aan sport?

Dit onderzoek heeft tot doel wetenschappelijk inzicht te geven in de verschillende opvattingen over sport in de Staphorster samenleving. Maar omdat ik ook aandacht besteed op de wijze waarop deze betekenissen worden ervaren is tegelijkertijd mogelijk aanbevelingen ter overweging mee te geven voor betrokken instanties en instellingen.

#### 3.2 Onderzoeksvraag

Om dit te kunnen bereiken, ga ik in mijn onderzoek uit van de volgende centrale onderzoeksvraag en deelvragen:

***Welke betekenissen van sport zijn anno 2011 te onderscheiden in de christelijke samenleving binnen de gemeente Staphorst?***

**Deelvragen:**

- In hoeverre hebben de verschillende kernen van de gemeente Staphorst invloed?
- Op welke wijze hebben confessionele politieke partijen invloed?
- Op welke wijze heeft het gereformeerd-protestantisme invloed?
- Welke invloed heeft religie op de wijze waarop Staphorsters (op dit moment) invulling geven aan sport?

Op een aantal begrippen in deze vragen geef ik een korte toelichting:

**Betekenenissen:** Een activiteit of proces waarbij realiteit vorm krijgt door terug te kijken op situaties waarvan men zelf en de gecreëerde betekenissen onderdeel waren. Betekenisgeving begint bij de betekenisgever die zich bewust wordt van bepaalde zaken en zodoende een situatie of gebeurtenis interpreteert. Betekenisgeving komt bovendien voort uit sociale interactie (Weick, 1995).

**Confessionalisme :** De opvatting dat het geloof zowel in het persoonlijk leven als in de samenleving vooropgesteld moet worden (Woerdman, 1999). Confessie betekent geloofsbelijdenis (Van Dale, 2010). Er zijn drie confessionele politieke partijen; Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP), de ChristenUnie (CU) en het Christelijk Democratisch Appèl (CDA).

**Gereformeerd-protestantisme:** Tot nu toe werd gesproken over het orthodox-protestantisme. Dat is slechts een deel van kerkelijke stromingen in de gemeente Staphorst. Vanaf nu gaat dit onderzoek uit van het gereformeerd-protestantisme. Dat is een verzamelnaam van kerkelijke stromingen die voortkomen uit de Reformatie (16<sup>e</sup> eeuw). Alle kerkelijke stromingen in de gemeente Staphorst komen voort uit het gereformeerd-protestantisme. Het volgende hoofdstuk besteedt hier meer aandacht aan.

### 3.3 Onderzoeksmethode

Deze paragraaf geeft inzicht in de wijze waarop mijn dataverzameling tot stand is gekomen. Het vorige hoofdstuk geeft aan dat een interpretatief-dialogische onderzoeksbenadering uitgaat van een zoektocht met de doelgroep om de betekenissen van sport in Staphorster samenleving te achterhalen. De gekozen onderzoeksmethoden sluiten hierop aan: het uitvoeren van een literatuurstudie, het afnemen van diepte-interviews en het doen van observaties.



### 3.3.1 Literatuurstudie

De centrale onderzoeksvraag en deelvragen van mijn onderzoek bepalen de insteek van de literatuurstudie. De literatuurstudie is een (theoretische) kennismakingstour door Staphorst. De literatuurstudie, gebaseerd op wetenschappelijke onderzoeken, officiële documenten en publicaties, is bedoeld om de onderzoeksresultaten beter te begrijpen en (in het zesde hoofdstuk) te analyseren en interpreteren. De literatuurstudie is vooraf en tijdens mijn onderzoek tot stand gekomen. Allereerst 'vooraf' om daarmee informatie te verkrijgen over dit onderwerp en als input voor interviewgesprekken. De literatuurstudie is ook gedurende het onderzoek doorgegaan. Tijdens de gevoerde gesprekken zijn onderwerpen ter sprake gekomen die belangrijk zijn gebleken om nader theoretisch te onderzoeken en toe te lichten, met als doel de verkregen data vanuit de diepte-interviews nog beter te kunnen interpreteren en analyseren.

### 3.3.2 Diepte-interview

Mijn onderzoeksperspectief geeft aan dat betekenissen die Staphorsters geven aan sport gevolgen hebben voor hun gedrag en de keuzes die zij maken. Deze betekenissen zijn niet voor alle personen hetzelfde. Ze worden beïnvloed door achtergrond, ervaringen, persoonlijke kenmerken en verwachtingen van de actoren. Een interpretatief-dialogische onderzoeksbenadering schenkt aandacht aan de lokale situatie. Een veel gebruikte methode bij kwalitatieve onderzoeken met een interpretatief-dialogische onderzoeksbenadering zijn diepte-interviews (Henn e.a., 2006). Deze diepte-interviews zijn semigestructureerd van aard. Dat betekent dat vanuit de literatuurstudie een topiclijst is opgesteld. Deze topics, of anders gezegd, gespreksonderwerpen, zijn gebruikt bij alle gevoerde gesprekken.

Het voordeel van een *semigestructureerde* diepte-interview is dat de respondenten ruimte krijgen eigen onderwerpen en inzichten ter sprake te brengen. Dat benadrukt ook het interpretatieve gedeelte van mijn onderzoek. Dit is juist in dit onderzoek van groot belang, omdat elke respondent vanuit andere ervaringen en vanuit een andere inzicht spreekt (Rubin en Rubin, 2005). Een voordeel voor het *semigestructureerde* diepte-interview is voor mij, als onderzoeker, om daarmee nadruk te leggen op bepaalde gespreksonderwerpen. Tot slot vinden *semigestructureerde diepte-interviews* plaats, omdat daarmee de respondenten inzicht kunnen geven in achter- of dieperliggende betekenissen. Tegelijkertijd is het mogelijk de complexiteit van het vraagstuk inzichtelijk te maken (Rubin en Rubin, 2005).

### 3.3.3 Observaties

Een derde onderzoeksmethode is uitgevoerd in aanvulling op de semigestructureerde interviewgesprekken: het uitvoeren van observaties. Deze onderzoeksmethode biedt mij de mogelijkheid te zien of het handelen van Staphorsters in overeenstemming is met hun woorden (Glesne, 2006). Er zijn vier mogelijkheden voor observaties: observer, observer as participant, participant as observer en participant. Dit onderzoek maakt gebruik van eerstgenoemde observatiemogelijkheid: de observer. Dat betekent dat ik, als onderzoeker, een minimale tot geen enkele interactie heb met degenen die worden geobserveerd (Glesne, 2006).

Ik heb observaties uitgevoerd om twee verschillende redenen. Allereerst is het voor mij belangrijk na te gaan of het handelen van (bepaalde) Staphorsters overeenkomen met hun woorden tijdens diepte-interviews. Daarnaast biedt deze methode mij de mogelijkheid beelden te krijgen van de gemeente Staphorst die betrekking hebben op mijn onderzoeksdata. Aan de hand van deze waarnemingen in de observaties kan ik nog beter mijn verkregen data analyseren en interpreteren (Glesne, 2006). Tijdens mijn onderzoek heb ik meerdere observaties uitgevoerd. In de eerste plaats tijdens openbare raadsvergaderingen van de gemeente Staphorst. In een van de raadsvergaderingen is een sport-gerelateerd onderwerp op opiniërende en besluitvormende wijze besproken. Daarnaast heb ik (als toeschouwer) meerdere sportwedstrijden van verschillende sporten in de gemeente Staphorst bezocht. In de derde plaats heb ik tijdens de interviewgesprekken ook observaties uitgevoerd. Tijdens de observaties heb ik met name gelet op de context waarin deze observatie plaatsvond. Welke sfeer is aanwezig tijdens de observaties? Is er sprake van informele of formele omgangsvormen (bijvoorbeeld dialect of ABN)? De waarnemingen zijn beschreven in veldnotities. Deze verslagen zijn, waar mogelijk, ter ondersteuning meegenomen in de analysebeschrijving van mijn onderzoek.

### **3.4 Analyse van data**

Een kwalitatief onderzoek (en het gebruik maken van bovengenoemde onderzoeksmethoden) levert veel informatie op. Het is belangrijk dat deze informatie op een logische wijze wordt verwerkt. Deze paragraaf biedt inzicht op de wijze van het verwerken (in vakjargon: coderen) van mijn verkregen onderzoeksresultaten.

Nadat interviewgesprekken (letterlijk) zijn uitgeschreven, start het proces van coderen. Daarvoor gebruik ik de belangrijke gespreksonderwerpen (thema's) die tijdens de gesprekken naar voren zijn gebracht. Aan de hand van deze thema's stel ik steekwoorden (codes) op. Daarmee ontstaat een codestamboom. Vervolgens filter ik alle interviewgesprekken, waarbij ik uitspraken van respondenten onderbreng bij de desbetreffende code. Het vijfde hoofdstuk geeft een weergave van mijn resultaten die ik onderbouw met uitspraken van inwoners van Staphorst. In de laatste plaats analyseer en interpreteer ik deze onderzoeksresultaten. Deze analyse en interpretatie vindt plaats aan de hand van mijn analysekader uit het vorige hoofdstuk en literatuurstudie in het volgende hoofdstuk. Vanuit mijn analyse beantwoord ik, in het zevende hoofdstuk, de centrale onderzoeksvraag en deelvragen van mijn onderzoek.

### **3.5 Onderzoekspopulatie en selectie van de respondenten**

De vorige paragraaf beschrijft de gehanteerde onderzoeksmethoden. Deze paragraaf heeft betrekking op de onderzoekspopulatie en de selectie van de respondenten.

#### **3.5.1 Onderzoekspopulatie**

In de inleiding heb ik aangegeven dat ik in 'kennismaking met het echte Staphorst' inwoners selecteer die op grond van hun achtergrond, taak en/of functie kennis en informatie hebben over (aspecten van) sporten en religie in de gemeente Staphorst. Dat betekent overigens (ook) dat uitkomsten van dit onderzoek en daarmee

het inzicht (op institutioneel niveau) in de betekenissen van sport en religie in de gemeente Staphorst in dit onderzoeksverband en met deze inwoners tot stand komen.

### **3.5.2 Selectie van respondenten**

In de selectie van respondenten heb ik gebruik gemaakt van vier (verschillende) criteria. Deze criteria hebben raakvlakken met mijn deelvragen en invalshoeken in de literatuurstudie. Met deze selectie van personen is getracht een zo representatief mogelijke vertegenwoordiging te verkrijgen voor de gemeente Staphorst. Allereerst houd ik rekening met de demografie van de gemeente Staphorst. De gemeente Staphorst bestaat uit drie verschillende dorpen: Staphorst, Rouveen en IJhorst. Mijn tweede criterium heeft betrekking op de religieuze context van de gemeente Staphorst. In de selectie houd ik rekening met kerkelijke achtergronden van respondenten. Het derde criterium heeft betrekking op confessionele politieke partijen in de gemeente Staphorst. Ik selecteer inwoners die actief zijn binnen de verschillende politiek partijen. Het laatste criterium geeft aandacht aan inwoners die direct betrokken zijn (geweest) bij sport in de gemeente Staphorst. Ik houd daarbij rekening met breedtesport als topsport. Op grond van deze vier criteria maak ik een groslijst van mogelijke respondenten. Uiteindelijk benader ik veertien personen afzonderlijk van elkaar met het verzoek deel te nemen aan mijn onderzoek. In bepaalde gevallen geef ik aanvullende tekst en uitleg over mijn doelstelling van mijn onderzoek. Dertien personen hebben (vrijwel) direct aangegeven mee te willen werken aan mijn onderzoek. Eén respondent bedankt voor de eer. Van de dertien respondenten zijn elf man en twee vrouw.

### **3.6 Rol van de onderzoeker**

Een belangrijk aspect in mijn onderzoek is mijn rol als onderzoeker. Ik ben zelf woonachtig in de gemeente Staphorst, actief lid van een sportvereniging en kerk. Daarnaast ben ik politiek geïnteresseerd. Deze situatie is op zichzelf geen probleem voor mijn onderzoek, maar een toelichting is wel noodzakelijk.

Het is namelijk belangrijk en noodzakelijk dat ik van mijn rol onderzoeker doordrongen ben. Ik ben onderzoeker en geen inwoner tegelijkertijd. Ik moet mij er dan ook bewust van zijn dat respondenten mij niet - gelijk - als onderzoeker zien, maar vanuit een andere achtergrond. Daarnaast moet ik, in mijn rol als onderzoeker, mijn eigen betekenissen, opvattingen of waarden zo veel mogelijk 'buiten spel' zetten. Tot slot kan ook mijn rol, als onderzoeker, een tegengestelde werking hebben, doordat de respondenten mij plaatsen in een bepaalde subcultuur (zie daarvoor het analysekader in het vorige hoofdstuk).

Het feit dat ik inwoner ben van Staphorst heeft ook voordelen. In mijn onderzoeksbenadering heb ik aangegeven dat ik de centrale onderzoeksvraag 'van binnen uit' samen met verschillende respondenten wil onderzoeken. Het voordeel is dat ik feitelijke kennis voorhanden heb van de gemeente, de gemeentelijke situatie en (inhoudelijk) op de hoogte ben van lokale (sport)ontwikkelingen. Het voordeel kan ook zijn dat respondenten, doordat ze mij kennen, (eerder) willen meewerken aan mijn onderzoek.

### **Validiteit en betrouwbaarheid**

De opmerkingen uit de vorige alinea hebben ook invloed op de validiteit en betrouwbaarheid van mijn onderzoek. Het is daarom van groot belang de resultaten zorgvuldig en volledig te onderzoeken en analyseren, omdat daarmee de validiteit en betrouwbaarheid worden verhoogd (Rubin en Rubin, 2005). Daarnaast is het belangrijk dat ik semigestructureerde interviews (ook op grond van het interpretatieve karakter van mijn onderzoek) maar op een beperkte wijze structureer. De respondenten moeten in alle openheid kunnen antwoorden.

### **3.7 Samenvatting**

In de eerste paragraaf van dit hoofdstuk heb ik een toelichting gegeven op de aanleiding en doelstelling van mijn onderzoek. In de derde paragraaf zijn de centrale onderzoeksvraag met vier deelvragen gepresenteerd. De vierde paragraaf van dit hoofdstuk schenkt aandacht aan de methodologie van het onderzoek. In de vijfde paragraaf is een toelichting gegeven op de selectie van de respondenten aan de hand van vier criteria. Dit hoofdstuk is geëindigd met mijn rol als onderzoeker tijdens dit onderzoek en (daarmee samenhangende) validiteit en betrouwbaarheid.

In het volgende hoofdstuk volgt aan de hand van wetenschappelijke onderzoeken, officiële documenten en publicaties een kennismaking met de gemeente Staphorst.

## 4. Staphorst nader bekeken

Hoe ziet de gemeente Staphorst er eigenlijk uit? Die vraag staat centraal. Dit hoofdstuk geeft een beeld van de gemeente Staphorst aan de hand van vier verschillende invalshoeken met betrekking tot de centrale onderzoeksvraag en deelvragen: Staphorst in historisch en geografisch perspectief, religie in Staphorst, de Staphorster politiek en overheid en tot slot sport in de gemeente Staphorst. Elk paragraaf sluit af met een korte relevantie in relatie tot mijn onderzoek.

### 4.1 Staphorst in historisch en geografisch perspectief

De gemeente Staphorst ligt in het westen van de provincie Overijssel en bestaat uit drie kernen: Staphorst, Rouveen en IJhorst. Het ontstaan van (gemeente) Staphorst is niet geheel duidelijk, wel zijn er meerdere aanknopingspunten. Het is bekend dat voor 1141 in Ruinen (Drenthe) een klooster stond met gronden in Drenthe en in Overijssel. Een van de hoeven van dit klooster stond in de nabijheid van het huidige grondgebied van de gemeente Staphorst. Overigens is dit klooster op een later moment verplaatst naar Dickninge aan de Reest (nabij IJhorst). Hoewel ze uiteindelijk tot een gemeente behoren, maken de drie dorpen een eigen ontwikkeling door. De bewoners leefden op veengronden en moesten zich van tijd tot tijd verplaatsten vanwege de ontginning en vervening. Deze verplaatsing was een geleidelijk proces, waarbij de kerk achter bleef om daarna als laatste verplaatst te worden (Wolde, 2009). Zo heeft het dorp Staphorst zich twee keer verplaatst. Het is bekend dat in 1436 een nieuwe kerk is gebouwd en een tweede (op de huidige locatie) in 1752. Deze kerk is in 1952 vervangen door het huidige bouwwerk en is begin jaren negentig vergroot, omdat het vorige gebouw te klein was geworden. Ook het dorp Rouveen heeft zich twee keer verplaatst. De eerste kerk is in 1282 gebouwd. De tweede vestiging is omstreeks 1400 geweest. De huidige Hervormde kerk in Rouveen dateert van 1641. Het dorp IJhorst is in 1292 voor het eerst genoemd. Het is gelegen langs de Reest. De huidige Hervormde kerk in IJhorst is gebouwd in 1823. (Wolde, 1987)

#### 4.1.1 Geografie

Het grondgebied van de gemeente Staphorst werd in de middeleeuwen gevormd door de schoutambten Staphorst, IJhorst en Rouveen. In het midden van de 15<sup>e</sup> eeuw werden de schoutambten Staphorst en IJhorst samengevoegd tot het schoutambt Staphorst-IJhorst. Pas in de 18<sup>e</sup> eeuw werd daarbij ook het schoutambt Rouveen toegevoegd. In 1811 werd bij decreet van Napoleon de maire (municipal-raad, oftewel de gemeenteraad) Hasselterambt ingesteld. In de praktijk bleek het te gaan om het gebied van de huidige gemeente Staphorst. Bij de gemeentelijke herindeling van 1 juli 1818 werd de naam maire Hasselterambt gewijzigd in 'Staphorst'. Sinds 1811, en later 1818, bestaat Staphorst uit de drie kerkdorpen en vier buurtschappen; Punthorst, Lankhorst, Halfweg en Hamingen.<sup>1</sup>

---

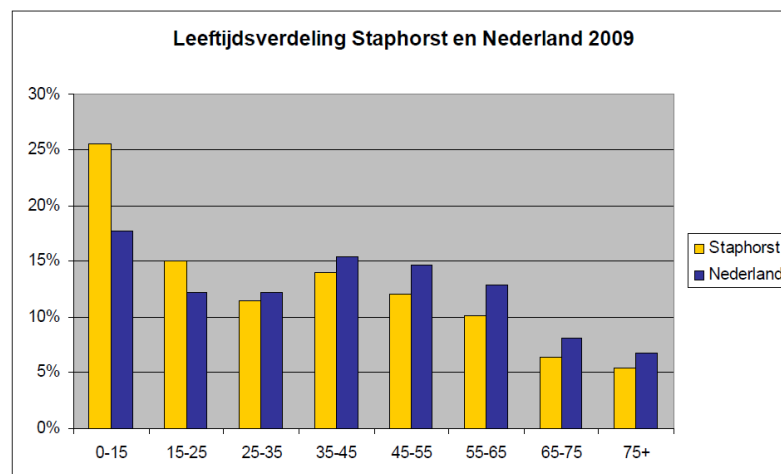
<sup>1</sup> Dit onderzoek gaat hoofdzakelijk over de kernen, Staphorst, Rouveen en IJhorst. De buurtschappen Punthorst, Lankhorst, Halfweg en Hamingen maken onderdeel uit van beschrijvingen en overzichten over de gemeente Staphorst, tenzij expliciet wordt aangegeven.

In 2001 heeft in de provincie Overijssel een grote gemeentelijke herverdeling plaatsgevonden. Voor 1 januari 2001 was de gemeente Staphorst een van de 44 gemeenten die Overijssel telde. Met een oppervlakte van 13.650 ha stond Staphorst op een 8<sup>e</sup> plaats wat betreft de oppervlakte en met een inwoneraantal van ruim 15.000 inwoners, op een 23<sup>e</sup> plaats. Na de gemeentelijke herverdeling is het aantal gemeenten in Overijssel teruggebracht van 44 naar 26. De gemeente Staphorst is zelfstandig gebleven. Qua oppervlakte is de gemeente nu de 12<sup>e</sup> gemeente. Op het gebied inwonersaantal de 25<sup>e</sup> gemeente (Wolde, 2001).

#### 4.1.2 Demografie

Op 31 december 2010 telt de gemeente Staphorst 16.182 inwoners (CBS, 2011). Daarvan wonen ruim 10.000 inwoners in Staphorst, bijna 3.500 inwoners in de kern Rouveen, 1.300 inwoners wonen in IJhorst en de overige wonen in de buurtschappen Punthorst, Lankhorst, Halfweg en Hamingen (CBS, 2008).

De leeftjidsverdeling is in de afgelopen jaren in de gemeente Staphorst niet in grote mate veranderd, de gemiddelde leeftijd is wel iets hoger geworden. De gemiddelde leeftijd van inwoners van Staphorst ligt lager dan de gemiddelde leeftijd in Nederland. Een verklaring hiervoor is het hoge percentage kinderen in verhouding tot het aantal volwassenen. De gemeente Staphorst heeft een van de hoogste geboortecijfers van Nederland. In Nederland is dat gemiddeld 1,72 kinderen per vrouw. In Staphorst ligt dit cijfer op 2,70 (KvK, 2011).



(Bron: CBS Statline, 2011)

De vergrijzing in de gemeente Staphorst is in de komende decennia nog vrijwel afwezig. Dit in tegenstelling tot landelijke cijfers. Ook het aantal allochtonen (westers en niet-westers) is zeer laag in vergelijking met landelijke aantallen.

### 4.1.3 Relevantie

In relatie tot mijn onderzoek staat hierbij de vraag centraal: in hoeverre hebben deze (afzonderlijke) kernen Staphorst, Rouveen en IJhorst invloed op de betekenissen van sport? Uit deze informatie blijkt dat gemeente Staphorst bestaat uit drie kerkdorpen die een eigen ontwikkeling hebben doorgemaakt. Ook is het zichtbaar dat de gemeente Staphorst vanaf haar oprichting in 1811 altijd zelfstandig is gebleven. Kent de Staphorster samenleving structuren in zijn geheel of kennen de kernen een eigen samenlevingsvorm en hebben deze invloed op de betekenissen op sport?

## 4.2 Religie in Staphorst

Uit de vorige paragraaf blijkt dat kerken al vanaf de middeleeuwen een belangrijke rol spelen in de Staphorster samenleving. Deze paragraaf schenkt aandacht aan religie in de gemeente Staphorst. Het eerste deel staat in het teken van het historisch perspectief van religie in Staphorst, gevolgd door een getalsmatige weergave van de huidige kerken in Staphorst. Het laatste deel staat stil bij de inhoud van kerkelijke stromingen.

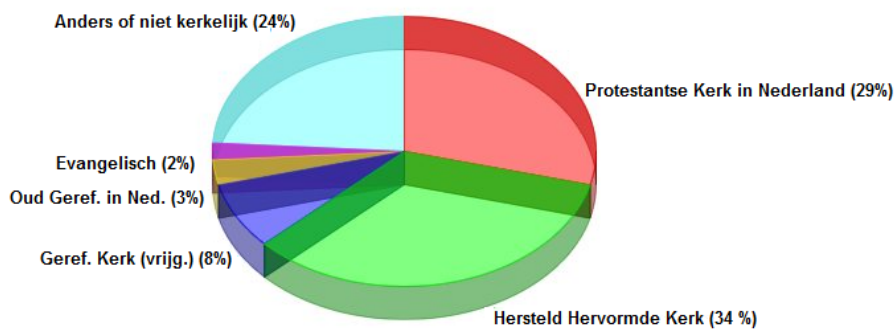
### 4.2.1 De kerkgeschiedenis van Staphorst

Twee kloosters, Zwartwaterklooster in Rouveen (1233-1580) en Dickninge in IJhorst (1325-1603), hebben een grote invloed op de lokale bevolking in de late middeleeuwen. De bevolking is arm en leeft van het platteland. Aan het einde van de middeleeuwen, zo rond 1600, doet de Reformatie haar intrede in Staphorst (Wolde, 1994). De Reformatie is een religieuze opleving in de 16<sup>e</sup> eeuw die in Duitsland is ingezet. Vertegenwoordigers van de Reformatie (waaronder Luther en Calvijn) willen de Rooms-katholieke kerk van binnenuit hervormen. De Rooms-katholieke kerk wijst deze hervorming af, wat leidt tot een breuk en het ontstaan van het protestantisme. De huidige niet-katholieke kerkgenootschappen behoren tot een groot aantal geloofsstromingen, waarvan een belangrijk deel zijn oorsprong kent vanuit de Reformatie: *het gereformeerd-protestantisme*, *het lutheranisme* en *doopsgezinden*. Alle kerken die zijn ontstaan vanuit de Reformatie hebben gemeen dat zij de Bijbelse boodschap en de daarmee verbonden vroomheid opnieuw belangrijke factoren wilden laten zijn in ieders persoonlijke geloofsleven (Hoekstra en Ipenburg, 2008).

### 4.2.2 Het gereformeerd-protestantisme in Staphorst

Vanuit het gereformeerd-protestantisme zijn in de 19<sup>e</sup> en 20<sup>e</sup> eeuw veel (verschillende) kerken ontstaan. Binnen het gereformeerd-protestantisme staat een leven volgens de richtlijnen van de Bijbel centraal, waarbij aanhangers de openbaring van God in Zijn Woord gelovig aanvaarden (Hoekstra en Ipenburg, 2008). Alle kerken aanvaarden de Drie formulieren van Eenheid (een verzamelnaam voor De Nederlandse Geloofsbelijdenis uit 1618-1619, De Heidelbergse Catechismus en de Dordtse Leerregels) als belijdenisgeschriften, als bron van geloofskennis en als fundamentele geloofsbelijdenis. Tussen de kerken bestaan verschillen in de interpretaties in deze Drie formulieren van Eenheid. Centraal in de geloofsbeleving staan de zondagse erediensten. Het is (weliswaar in afnemende mate) gebruikelijk dat zondags twee diensten plaatsvinden. De huidige kerken in de gemeente Staphorst hebben gemeen dat ze uit het gereformeerd-

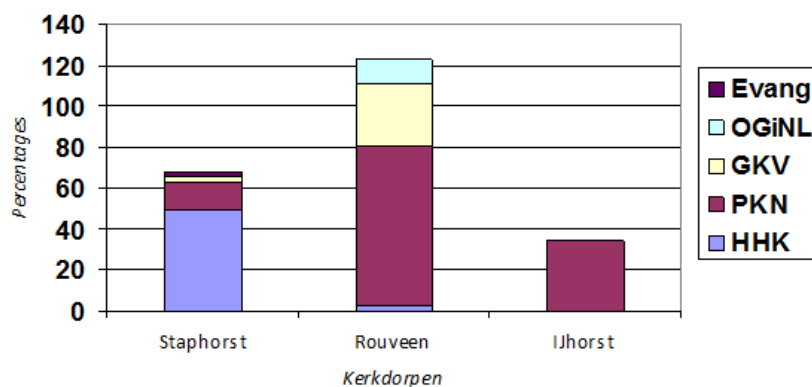
protestantisme voortkomen. Onderstaande diagram geeft een indicatie van de omvang van de kerken (het aantal kerkleden) in de gemeente Staphorst in het jaar 2007-2008. 2



(Bron: Gebaseerd op publicatie: Wolde, 2009)

Tevens geef ik ook inzicht in de verdeling van kerken over de verschillende kernen van de gemeente Staphorst (zie onderstaande grafiek). 3 Dit overzicht laat zien dat in de kern Staphorst de Hersteld Hervormde Kerk in Staphorst een groot percentage kerkleden heeft en dat ongeveer 30 procent geen of anders kerkelijk lid is. Het overzicht laat ook zien dat in Rouveen meer kerkleden aanwezig zijn dan inwoners. Veel kerkleden zijn dus niet woonachtig in het dorp. Dit doet zich voornamelijk voor bij de Protestantse Kerk Nederland (PKN) in Rouveen en (in iets mindere mate) bij de Oudgereformeerde Gemeente in Nederland, omdat de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) - in principe - de burgerlijke grenzen hanteert. Tot slot geeft het overzicht weer dat in de kern IJhorst ruim een derde lid is van de enige kerkelijke gemeente in IJhorst.

**Kerklidmaatschap per dorpskern**



(bron: vgl. Wolde, 2009 en CBS Stateline, 2009)

2 De percentages zijn berekend op grond van het aantal kerkleden in onderzoeksjaar 2007/2008 het aantal inwoners per 1 januari 2008 van de gemeente Staphorst. Binnen een aantal stromingen is de kerkelijke gemeente niet gehouden aan de burgerlijke gemeente. Het is mogelijk vanuit een andere burgerlijke gemeente lid te worden van een kerkelijke gemeente. Dit maken de genoemde percentages minder betrouwbaar: het geeft een indicatie van de kerkelijke verhoudingen binnen de gemeente Staphorst. In dit onderzoek is ook de Hersteld Hervormde Kerk Nieuwleusen betrokken. Het restantpercentage (van 24 %) wordt beschouwd als niet-kerkelijk of behorend tot een andere kerkelijke gemeente.

3 Deze percentages zijn berekend op grond van het aantal kerkleden in onderzoeksjaar 2007/2008 het aantal inwoners verdeeld over de kernen per 1 januari 2008. Daarbij zijn inwoners in de buurtschappen Punthorst, Lankhorst en Zwartewaterklooster niet betrokken. In dit overzicht is geen rekening gehouden met Hersteld Hervormde Kerk Nieuwleusen. Dit maken de genoemde percentages minder betrouwbaar: het geeft een indicatie van de kerkelijke verhoudingen binnen de kernen van de gemeente Staphorst.



#### 4.2.3 De verschillende religieuze stromingen in Staphorst

Deze paragraaf gaat in op de inhoud van de verschillende kerken. De kerken kennen verschillen, maar ook overeenkomsten. Ik beperk mij in dit onderzoek (op grond van inhoud) tot een clustering van kerken en ga uit van drie stromingen: protestants-christelijke, gereformeerde en reformatorische stroming.

##### ***Protestants-christelijken***

De Protestantse Kerk in Nederland is in mei 2004 ontstaan uit een fusie van de Nederlandse Hervormde Kerk, de Gereformeerde Kerken in Nederland en de Evangelisch-Lutherse Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden. Binnen de fusie hebben plaatselijke gemeenten en/of kerken de vrijheid gehad zich daadwerkelijk met hun fusiepartners te verenigen of afzonderlijk te blijven functioneren. In de gemeente Staphorst heeft voornamelijk het laatste aspect zich voorgedaan. Over het algemeen zijn opvattingen van protestants-christelijken in politiek opzicht te plaatsen bij het CDA.

Om meer inhoud te geven aan de protestants-christelijke stroming is het belangrijk inzicht te geven in de afzonderlijke fusiepartners. In de gemeente Staphorst participeren de Nederlands Hervormde gemeente Rouveen, de Nederlands Hervormde gemeente van IJhorst/De Wijk, de Nederlands Hervormde gemeente Staphorst), de Gereformeerde Kerk (synodaal) Staphorst/Rouveen in de PKN.

De Nederlands Hervormde Kerk (NHK) is (daarmee) een van de voornaamste lokale participanten in de PKN. Echter, de NHK kent ook weer haar eigen nuanceringen en opvattingen. Er zijn Hervormde kerkleden die openstaan voor eigentijdse vragen en inzichten. Anderen voelen zich thuis bij de 'oude' kerkleer en willen niets weten van wat zij 'modernistische' opvattingen noemen. De fusie van 2004, waaruit de PKN is ontstaan, heeft geleid tot het feit dat tienduizenden geen lid wilden worden van de PKN en zich verenigden in de Hersteld Hervormde Kerk (HHK) (Hoekstra en Ipenburg, 2008). Om de uitkomsten van de resultaten van mijn onderzoek beter te kunnen analyseren en duiden, is het van belang ook inzicht te geven in de verschillende stromingen die in gemeente Staphorst binnen de participanten van Hervormde gemeenten (onder PKN) aanwezig zijn.

In de eerste plaats zijn *vrijzinnigen* (Hervormde gemeente in IJhorst) aanwezig, waarin plaats is voor alle stromingen binnen het christendom met respect voor elkaars geloofsbeleving, en de cultuur van de kerk past in haar eigen tijd (Hoekstra en Ipenburg, 2008). Daarnaast kent de Hervormde kerk ook een *Gereformeerde Bond* stroming (Hervormde gemeente in Rouveen). Binnen deze stroming aanvaardt men, naast het Woord, dat door God zelf geïnspireerd is, volledig de drie Formuleren van Eenheid als de enig juiste samenvattingen van het geloof. Er ligt sterk een nadruk op Gods soevereiniteit, daartegenover op de kleinheid en zondigheid van de mens. De overtuiging wordt beleefd dat het heil van ieder mens hangt aan Gods vrijmakende verkiezing. (Hoekstra en Ipenburg, 2008). In de derde plaats bevindt zich een kerkgenootschap rond het vroegere tijdschrift '*Gekrookte Riet*'. Dit kerkgenootschap heeft zich verzet tegen de fusie van de PKN en heeft zich georganiseerd in de HHK. In de laatste plaats is er de *middengroepering* (Hervormde gemeente Staphorst). Die

wenst een Bijbelse prediking die aansluit bij de problemen van de tijd. Vanuit deze groepering komen de 'Samen op Weg-gemeenten', die als voorloper fungeren in de fusie naar de PKN.

### ***De orthodox-gereformeerden***

De orthodox-gereformeerden (met de benaming voor haar leden: gereformeerden) hebben een meer rationele benadering van de geloofsleer: de nadruk ligt op het onderschrijven daarvan (Van den Donk, 2006). Tot de orthodox-gereformeerden worden de gereformeerde kerken (vrijgemaakt) gerekend (Van den Donk, 2006). Cultureel gezien zijn de orthodoxen moderner dan de bevindelijk-gereformeerden. Politiek gezien is deze stroming te plaatsen bij de ChristenUnie (Van den Donk, 2006).

### ***De bevindelijk-gereformeerden***

Onder de bevindelijk-gereformeerden (met als benaming voor haar leden: reformatorisch) behoren de Oudgereformeerde Gemeenten en Hersteld Hervormde Kerk (Oomen e.a., 2009). Het grootste deel van de reformatorische stroming is gevestigd op de biblebelt (Van de Donk e.a., 2006). Binnen de bevindelijk gereformeerden is een centrale rol weggelegd voor de 'bevinding', de existentiële ervaring van een ingrijpen van God in het persoonlijke leven en de menselijke reactie daarop (Dekker en Peters, 1989). De reformatorische leden zijn cultureel behoudend. De meeste reformatorische mensen stemmen op de SGP (Oomen e.a., 2009).

## **4.2.4 Sport in de verschillende religieuze stromingen**

Deze paragraaf staat stil bij literatuur die bekend is over sport in de verschillende stromingen. Binnen het gereformeerd-protestantisme staat een leven volgens de richtlijnen van de Bijbel centraal. Wat zegt de Bijbel over sport? En daarna besteedt deze paragraaf aandacht aan literatuur over sport en religieuze stromingen.

### ***Sport in de Bijbel***

In de Bijbel (met een tijdslijn van ongeveer 2000 voor Christus tot 100 na Christus) is de term 'sport' (Latijnse afkomst) niet terug te vinden. Wel staan in het Oude Testament van de Bijbel (in het tijdvak voor de geboorte van Christus) 'kunsten' beschreven, die wij tegenwoordig als sport aanmerken. Voorbeelden daarvan zijn twee verhalen uit het eerste Bijbelboek Samuel. Het eerste verhaal beschrijft dat David met behulp van een slinger zijn tegenstander Goliath dodelijk raakte (1 Samuel 17: 48). Een steen werd met behulp van de slinger weggeschoten. Het tweede verhaal vertelt over David en zijn vriend Jonathan. In het verhaal maakt Jonathan gebruik van een kruisboog of pijl en boog (1 Samuel 20:36). Deze 'kunsten' zijn nog enigszins verbonden met een krijgsmacht.

In het Nieuwe Testament (tijdvak na de geboorte van Christus) komen meerdere beschrijvingen voor die een relatie hebben met sport. En dat is op zichzelf niet verwonderlijk. Het Romeinse Rijk kent een opkomst, bloei en ondergang tussen 753 voor Christus en 476 na Christus en is, zo rond 150 na Christus op het toppunt van haar macht. Gedurende het Romeinse Rijk worden grote (sport)wedstrijden georganiseerd in Griekse steden als Olympus (Olympische Spelen) en Korinthe (Ismitische Spelen). Op deze Spelen, vaak uitgedrukt in festivals,

staan naast hippische en muzische onderdelen ook atletiekdisciplines op het programma, waaronder hardlopers (stadionloop, dubbele stadionloop, langeafstandsloop en wapenwedloop), vechtsporters (boksen, worstelen en pankration) en vijfkampers (pentathlon). Uit onderzoek van Gouw (2009) over Griekse Atleten in de Romeinse Keizerrijk (in dit onderzoek 31 voor Christus tot 400 na Christus) blijkt dat atleten enorm populair zijn en met roem en eer worden overladen. *'Door één enkele prestatie en overwinning is zo iemand niet langer de burger van één stad, maar van bijna de gehele wereld. (... )En wanneer hij gestopt is, blijven de beloningen voor de overwinningen zijn hele leven voortduren, en geven hem overvloedige welvaart, terwijl na zijn dood de herinnering aan hem voortleeft in beelden en schilderijen, zodat zijn reputatie niet alleen wordt vastgelegd in het collectieve geheugen, maar ook op schrift wordt gesteld en voor altijd beklijfd.*

Het Nieuwe Testament legt op meerdere plaatsen een verband tussen deze wedstrijden en de roem van de atleten. In het Bijbelboek – de eerste brief aan - Korintiërs legt de apostel Paulus een relatie tussen de wijze en invloed van sport in de samenleving en het geloofsleven. *Weet u niet dat van de atleten die in het stadion een wedloop houden er maar één de prijs kan winnen? Ren als de atleet die de wedstrijd wint en iets verderop. Daarom ren ik niet als iemand die geen doel heeft, vecht ik niet als een vuistvechter die in de lucht slaat. (1 Korintiërs 9).* Ook vragen Bijbelteksten in het Nieuwe Testament aandacht voor het lichaam *Of weet u niet dat uw lichaam een tempel is van de heilige Geest, die in u woont en die u ontvangen hebt van God, en weet u niet dat u niet van uzelf bent? U bent gekocht en betaald, dus bewijs God eer met uw lichaam (1 Korintiërs 6:19,20).* Of wijst Paulus in zijn brief op een relatie tussen lichaam en ziel. *Oefening van het lichaam heeft wel enige nut, maar het nut van een vroom leven is grenzeloos, omdat het een belofte inhoudt voor dit leven het leven dat komen zal. (1 Timotheus 8:4).*

### **Sport in de religieuze stromingen**

Er zijn meerdere publicaties en boeken bekend die ingaan op de verschillende interpretaties van sport vanuit verschillende religieuze stromingen. Een veel beschreven aspect is een spanningsveld tussen sport en religie binnen reformatorische kringen (Roos 1993, Van de Belt 2010). Op zichzelf zijn *spel en beweging scheppingsgaven*, waar ieder mens ook zijn behoefte aan ontspanning heeft (Verdouw, 2004) met een verwijzing naar de Bijbeltekst over 'spelende kinderen' (Zacharia 8:5). Binnen de reformatorische kring bestaat niet zozeer moeite met beweging als zijnde ontspanning, maar met gevaren rondom sport. *In plaats van het oorspronkelijke doel van ontspanning en plezier hebben in het spel zelf, zijn allerlei andere doelen centraal komen te staan. Zoals het behalen van prestaties, het winnen (vaak ten koste van de ander), de eer van de spelers zelf en het verdienen van enorme bedragen met sport. Daarnaast zie je vaak dat sportbeoefening gepaard gaat met taalverruwing en vloeken en is de zondag vaak in het geding (Verdouw, 2004).* Dat ook reformatorische jongeren deze spanning kennen, blijkt uit een onderzoek van Van Doodewaard en Smits (2008) In het onderzoek concluderen de onderzoekers dat reformatorische jongeren leven in een tweestrijd als het gaat om betekenissen die zij geven aan sport. Enerzijds de wereld van thuis en kerk en anderzijds de buitenwereld met dominante houding op sport- en beweegcultuur. De reformatorische wereld richt zich op regels, terwijl de moderne cultuur uitgaat van vrijheid en keuzes. In de vorige paragraaf is aangegeven dat veel reformatorische mensen stemmen op de SGP. In haar landelijke handreiking (2010) staat de SGP voor een

gezonde wijze van sportbeoefening, waarbij gemeentebestuur vormen van breedtesport of amateursport kan bevorderen door gerichte financiële ondersteuning, met name voor jeugdigen en burgers met minder financiële draagkracht. Er moet dan wel echt sprake zijn van amateursport. Amateursport die wordt gedomineerd door commercie, bijvoorbeeld in het aantrekken van spelers en een commerciële kantine, moet worden afgewezen, omdat deze vorm meer een karakter krijgt van een professionele (top)sportbeoefening. De SGP is ook van mening dat sport een vormende en disciplinerende werking kan hebben. Zij verleent geen steun aan professionele (top)sportbeoefening, aan sportactiviteiten die levensgevaarlijk zijn en aan sportactiviteiten die het milieu schade toebrengen. Ook sportactiviteiten die op zondag plaatsvinden, worden beslist niet toegestaan (Zevenbergen, 2010).

In een andere publicatie vragen gereformeerde dominees aandacht voor betekenissen die christenen geven aan sport van Feijen e.a. (1993). *Pasklare antwoorden liggen niet voor het oprapen. We willen je aan het denken zetten over de plaats van de sport in je leven en hoe je dat beleeft als christen.* Daarbij gaat het niet om sport ter discussie te stellen. *Geniet van sport als gave van God, ook hierin Hem centraal stellen, omgaan met jezelf en anderen.* Deze nuance is ook zichtbaar in de landelijke standpunten van de ChristenUnie. Sport is een praktische manier om, zoals ook de Bijbel aanmoedigt, respectvol met elkaar te leren omgaan. De ChristenUnie benoemt daarbij ook dat sport verbreedt, spelvreugden geeft, jongeren achter de beeldbuis vandaan haalt en ouderen fit houdt en het tegelijkertijd een mooie manier is om de door God gegeven talenten te ontwikkelen. De CU hecht daarom veel waarde aan zowel breedte- als topsport. Om de mogelijkheden voor iedereen mogelijk te maken is voornamelijk het vormgeven van breedtesport een belangrijk punt en tegelijkertijd ook een middel om volksgezondheid te bevorderen (ChristenUnie, 2010).

Uit de vorige paragraaf blijkt dat het protestants-christelijke meerdere stromingen kent. Het is daarom moeilijk een eenduidig beeld te geven van de betekenis van sport. Uit nadere bestudering van publicatie blijken meerdere protestants-christelijke gemeenten juist de sport te benutten om goede contacten te leggen en geloof uit te dragen. Zo geeft een dominee op zondag een kerkdienst in een sportschool om het belang van een gezond lichaam te benadrukken. Of een protestants-christelijke gemeente is bordsponsor bij een plaatselijke voetbalvereniging. Kijkend naar het CDA blijkt uit het landelijk verkiezingsprogramma dat *sport een bindende factor is in de samenleving. Sport is in de visie van het CDA dan ook meer dan 'de belangrijkste bijzaak in het leven'. Sport raakt aan alles wat we op dit moment in Nederland zo belangrijk vinden: gezondheid, veiligheid, normbesef, integratie en maatschappelijke binding. (...) Daarom draagt het CDA ook de topsport een warm hart toe. Nederland moet de ambitie tonen om beschikbaar te zijn voor sportevenementen op hoog niveau (Verkiezingsprogramma, 2010).* Daarnaast is de partij ook voorstander van het stimuleren van onderwijs en sport, breedtesport, sport voor mensen met een handicap en vrijwilligerswerk en het Olympisch Plan 2028 (Christen Democratisch Appèl, 2010).

#### 4.2.5 Relevantie

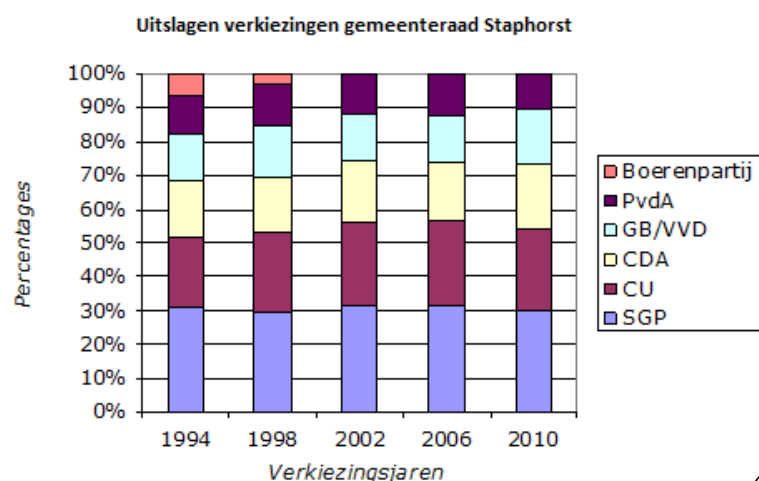
Uit deze paragraaf blijkt dat religie een belangrijke rol speelt in de Staphorster samenleving. Er zijn vijf verschillende kerken (met nog meer verschillende kerkelijke gemeenten). Uit een vergelijking tussen het aantal kerkleden en inwoners blijken (bij indicatie) driekwart van de Staphorsters lid te zijn van een kerk. In mijn onderzoek ga ik uit van een clustering van kerken in drie religieuze stromingen: reformatorisch, gereformeerd en protestants-christelijk. Naast overeenkomsten in het gereformeerd-protestantisme, bestaan ook verschillen in interpretaties tussen deze stromingen als het gaat om sport. Welke invloed hebben deze religieuze stromingen in de betekenissen van sport?

### 4.3 Staphorster politiek en overheid

Staphorst kent traditioneel gezien een hoge opkomst bij verkiezingen op landelijk, provinciaal en lokaal niveau. Hoewel in het verleden de opkomstpercentages hoger zijn geweest, is het gemiddelde opkomstpercentage in de afgelopen 20 jaar voor de Tweede Kamerverkiezing 90,1%. Voor lokale verkiezingen ligt, voor dezelfde periode van 20 jaar, het opkomstpercentage iets lager, namelijk 82,8 %. (De Wolde, 2010) Deze paragraaf geeft inzicht in het stemgedrag van inwoners van de gemeente Staphorst, de politieke verhoudingen en rol van de (landelijke en lokale) overheid in sport.

#### 4.3.1 Stemgedrag van inwoners van de gemeente Staphorst

In de gemeenteraad van Staphorst zijn vijf politieke partijen actief. Vier partijen zijn ook landelijk vertegenwoordigd (SGP, CU, CDA en PvdA) en Gemeentebelangen is een lokale partij.<sup>4</sup> Een beschrijving van het stemgedrag van de Staphorster bevolking blijft in deze paragraaf beperkt tot een weergave van de uitslagen van de gemeenteraad van Staphorst. Het stemgedrag van landelijke en provinciale verkiezingen blijven buiten beschouwing, maar vertonen overeenkomsten met lokale verkiezingen. Daarnaast beperkt deze weergave zich tot uitslagen in de afgelopen twintig jaar.



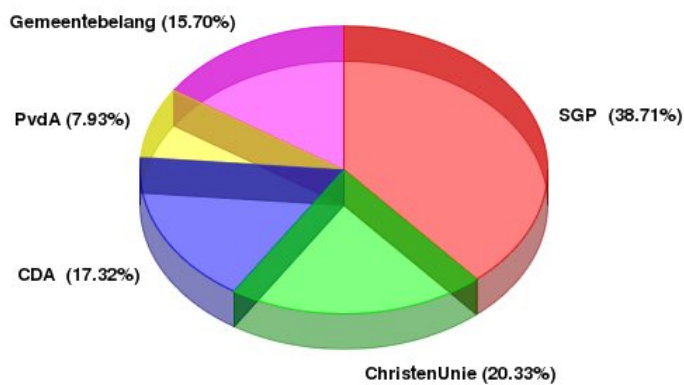
(Bron: Wolde, 2010)

<sup>4</sup> Tot vorig jaar kende de lokale partij Gemeentebelangen een samenwerking met VVD.

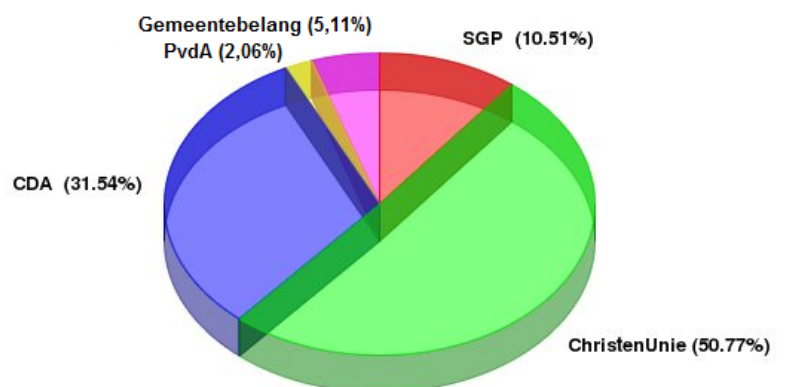
Uit het overzicht blijkt dat de politieke verhoudingen in de gemeente Staphorst stabiel zijn. In de afgelopen twintig jaar doen zich geen grote wijzigingen voor. De confessionele politieke partijen zijn de grootste politieke partijen: de SGP is de grootste politieke partij met een percentage van ongeveer 30% van de stemmen. De CU is op lokaal niveau de tweede partij met een percentage van ongeveer 25%. Het CDA kent een percentage tussen 15 en 20%. De overige politieke partijen Gemeenbelangen/VVD haalden in het verleden tussen 10 en 15% van de stemmen. De PvdA is vertegenwoordigd met ongeveer 10% van de stemmen.

Ook het stemgedrag van inwoners in de drie dorpen Staphorst, Rouveen en IJhorst leveren interessante verschillen op. In dit overzicht wordt ook buurtschap Punthorst betrokken vanwege de aanwezigheid van een stemlokaal.

**Stemgedrag kern Staphorst**



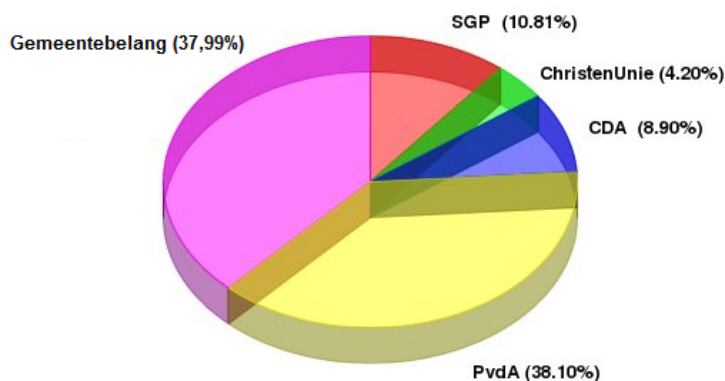
**Stemgedrag kern Rouveen**



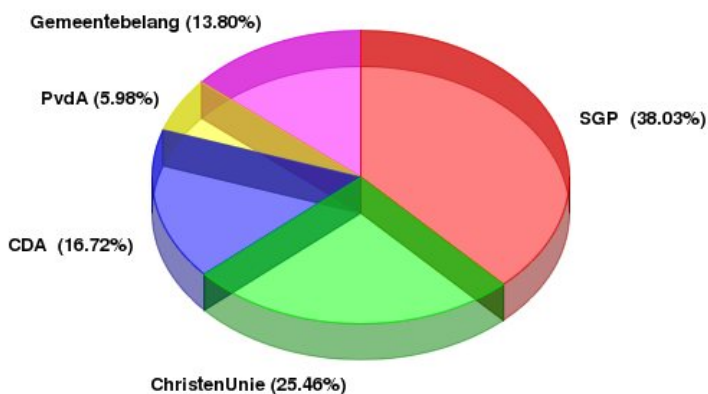

---

5 In dit overzicht is de politieke partij ChristenUnie als één partij is weergegeven. De politieke partij ChristenUnie Staphorst/Rouveen is opgericht op 21 november 2001 als een politieke fusie tussen de lokale RPF en GPV-partijen, beide daarvoor ook vertegenwoordigd in de gemeenteraad van Staphorst.

### Stemgedrag kern IJhorst



### Stemgedrag buurtschap Punthorst



(Bron: gebaseerd op publicatie Gemeente Staphorst, 2010) 6

#### 4.3.2 Zetelverdeling in de gemeenteraad van Staphorst

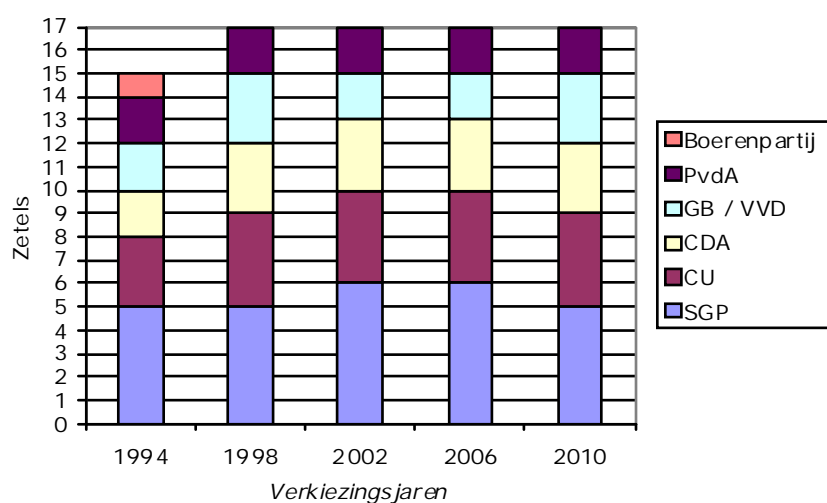
De SGP heeft op dit moment vijf zetels in de gemeenteraad. De ChristenUnie heeft in de afgelopen verkiezingen vier zetels in de gemeenteraad behaald. Het CDA heeft drie zetels evenals de politieke partij Gemeentebelangen. De PvdA heeft twee stemmen in de gemeenteraad. Hieronder volgt een schematische weergave van de zetelverdeling in de gemeenteraad van Staphorst. 7

---

6 Deze percentages zijn berekend op grond van het aantal geldige uitgebrachte stemmen in de stemlokalen in de genoemde kernen en wijken tijdens gemeenteraadsverkiezing van 3 maart 2010. Een kanttekening daarbij moet worden geplaatst dat dorpsgrenzen in bepaalde gevallen niet overeenkomen met het spreidingsgebied van een stemlokaal. Dit maken de genoemde percentages minder betrouwbaar: het geeft een indicatie van de politieke verhoudingen binnen de kernen van de gemeente Staphorst.

7 In het verkiezingsjaar 1994 kende de gemeenteraad van Staphorst nog 15 zetels.

Zetelverdeling gemeente Staphorst



(Bron: Wolde, 2010)

In de periode van 2006-2010 kende de gemeente Staphorst een coalitie van SGP, CU en CDA. Op grond van de verkiezingsuitslag van 3 maart 2010 is in de gemeente een (andere) coalitie ontstaan tussen SGP, CDA en GB. Deze partijen hebben gezamenlijk 11 van de 17 zetels.

#### 4.3.3 Rol van de overheid en sport: van faciliterend tot en met stimulerend

In de afgelopen decennia is de landelijke overheid steeds meer betrokken geraakt bij sport. Van oudsher zijn de taken en verantwoordelijkheden voor sport gedecentraliseerd naar de laagste overheid: de gemeenten. Dat is zichtbaar in de netto-uitgaven aan sport. De gemeenten (inclusief gemeenschappelijke regelingen) geven het meeste uit aan sport. Van de totale netto-overheidsuitgaven aan sport in 2006 wordt 88% uitgegeven door de gemeenten (895 miljoen euro). De provinciale overheid (10 miljoen euro) en rijksoverheid (118 miljoen) blijven ver achter (Breedveld, 2008). Weliswaar behoort realisatie van sportvoorzieningen, op grond van autonomie, onder de verantwoordelijkheid van de lokale overheid, maar deze vaste, of anders gezegd een strikte, scheiding in de bemoeienis van de verschillende overheden met sport is daarmee niet volledig. Met allerlei initiatieven wil de landelijke overheid de bevolking meer laten sporten en bewegen. Bepaalde initiatieven, met financiële middelen, worden beschikbaar gesteld aan lokale overheden. De term breedtesport wordt eind jaren '90 geïntroduceerd: alle sporten die niet-professioneel en niet op topsportniveau wordt beoefend. De rijksoverheid is van mening dat sport veel positieve effecten heeft, bijvoorbeeld op het gebied van integratie, werkgelegenheid en tolerantie. Daarom stimuleert de overheid deelname aan de breedtesport en de kwaliteit ervan op verschillende manieren. De belangrijkste stimuleringsregeling voor lokale overheden zijn de breedtesportimpuls (1999), de Bos (Buurt, Onderwijs, Sport) –impuls en de combinatiefunctionarissen (2008). Als reactie op de overheidsstimulering (en bijbehorende stimuleringsmaatregelen) gaan gemeenten meer aandacht schenken aan de inzetbaarheid van sport als maatschappelijk goed. Gemeenten ontwikkelen lokale sportnota's waarin, naast een verantwoordelijkheid voor de accommodaties, beleid wordt geschreven voor ondermeer sportstimulering (breedtesport), ondersteuning van topsporters en sportverenigingen.



### ***De rol van de lokale overheid: Kadernota Sport***

In 2006 heeft de gemeenteraad van Staphorst de Kadernota Sport vastgesteld. De missie van de sportnota is 'Bewegen is gezond'. Daarbij geeft de nota aan dat sport en bewegen belangrijk zijn voor de inwoners van de gemeente Staphorst. *Duizenden Staphorsters zijn erbij betrokken, als sporter, als vrijwilliger of als toeschouwer. Het is goed voor ontspanning en leuk om te doen, maar sport draagt ook bij aan een gezonde leefstijl en aan sociale contacten en vorming (anderen ontmoeten, winnen en verliezen, normen en waarden en teamgeest* (Staphorst, 2006). De kadernota beschrijft een voorwaardenscheppende taak van de lokale overheid op het sportgebied, vooral door het realiseren en in stand houden van accommodaties. De organisatie van de sportbeoefening zelf is weggelegd voor het particuliere initiatief, zowel de sportverenigingen, andere organisaties als het bedrijfsleven. In de beleidsontwikkeling en de planning van voorzieningen zal de overheid een regisserende rol vervullen. Verder vervult zij een stimulerende en ondersteunende rol bij sport- en bewegingsactiviteiten voor groepen die qua sportdeelname in een achterstandspositie verkeren. Voor deze activiteiten maakt de gemeente (vooral) gebruik van de landelijke breedtesportimpulsen. Tot slot staat in de Kadernota Sport de volgende voetnoot: *De SGP houdt principiële bezwaren tegen de wedstrijdsport. Dit leidt er toe, dat de fractie bij zaken, die hierop betrekking hebben, zal tegenstemmen. Voor andere zaken die hier aan de orde komen, maakt de fractie haar afweging bij de behandeling in de commissie- en raadsvergaderingen* (Staphorst, 2006).

#### **4.3.4 Relevantie**

Uit deze paragraaf blijkt dat Staphorsters trouw zijn in hun stemplicht en in meerderheid stemmen op confessionele politieke partijen. Deze verhoudingen zijn in de Staphorster gemeenteraad stabiel. In de vorige paragraaf is ook aangegeven dat tussen (landelijke) politieke partijen verschillen bestaan in interpretaties. Ook in de lokale Kadernota maakt de SGP een voorbehoud voor wedstrijdsport. De gemeente gaat uit van beweging met een voorwaardenscheppende en stimulerende rol. Die informatie is relevant en (tegelijkertijd) interessant om na te gaan welke invloed de confessionele politieke partijen en overheid hebben in de betekenissen van sport in een christelijke samenleving.

## **4.4 Sport in Staphorst**

Deze laatste paragraaf van dit hoofdstuk gaat in op sport in Staphorst en bestaat uit twee onderdelen: sportparticipatie en sportaanbod.

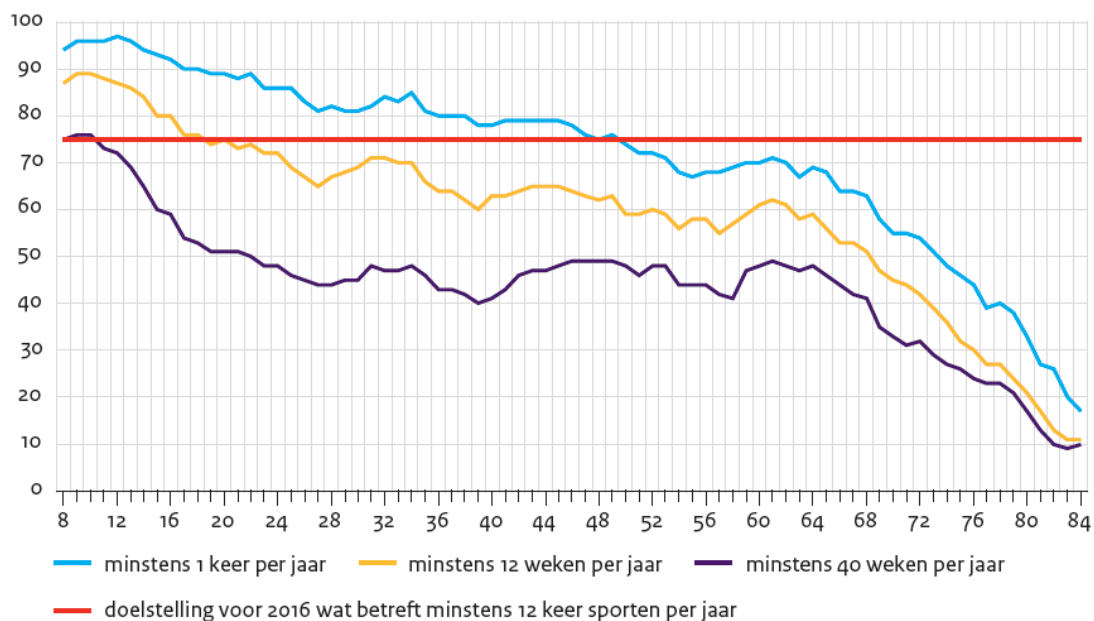
### **4.4.1 Sportparticipatie**

Van alle fysieke activiteiten, bijvoorbeeld fietsen naar het werk, het uitvoeren van huishoudelijke taken en/of tuinieren, bestaat tussen 5 tot 10 procent uit sportbeoefening (Ooijendijk e.a., 2008). Of mensen voldoende bewegen, wordt gemeten aan de hand van de combinorm (Nederlandse Norm Gezond Bewegen: minstens dertig minuten matig intensieve activiteiten op minimaal vijf dagen per week, voor jongeren geldt een aangepaste norm en/of de fitnorm: tenminste drie keer per week gedurende minimaal twintig minuten zwaar

intensieve activiteit). Het percentage van de bevolking dat aan de combinorm voldoet, is gestegen van 52 in 2000 naar 68 procent in 2009 (Hildebrandt e.a. , 2010).

### **Sportparticipatie in Nederland**

In Nederland doet 71 % van alle inwoners tussen de 6 en 79 jaar minimaal een keer per jaar aan sport. Met de toevoeging van wandelen en fietsen ligt dit percentage nog hoger, namelijk 78% (Breedveld, 2008). Jeugd doet meer aan sport dan ouderen, dat is een van de conclusies uit onderstaande grafiek die een beeld laat zien van sportdeelname van de bevolking van 6 jaar en ouder in 2007 (in procenten).



(bron: Breedveld, 2010)

### *Sport in leeftijdsfasen*

Uit dit overzicht blijkt dat leeftijd een belangrijke factor speelt in de sportdeelname. Kinderen tot 12 jaar (basisschoolleeftijd) doen veel aan sport. In de puberteitfase neemt de sportdeelname af tot ongeveer het 30<sup>e</sup> levensjaar. In de leeftijd van 30 tot 65 jaar blijft het sport- of beweeggedrag stabiel. Rond het 70<sup>e</sup> jaar neemt de sportdeelname verder af.

### *Invloeden op de sportparticipatie*

Individuele motieven om te gaan sporten of bewegen. Deze motieven verschillen overigens per leeftijdscategorie. Zo zijn plezier en gezondheid de belangrijkste motieven voor sportdeelname van basisschoolkinderen en middelbare scholieren. Voor volwassenen geldt echter gezondheid als belangrijkste motief om te gaan sporten. Waarbij bij de jong volwassenen (tot 35 jaar) een goede conditie als belangrijke tweede motief wordt genoemd en plezier bij de volwassenen vanaf 35 jaar. Maar niet alleen motieven spelen een belangrijke rol voor sportdeelname. Ook persoonlijke kenmerken en omgevingsfactoren (contextuele factoren) hebben invloed op sportparticipatie. In de eerste plaats kunnen deze kenmerken en factoren een

stimulerende of beperkende werking hebben op de sportparticipatie van een individu. Daarnaast kan de keuze voor een mogelijke sportparticipatie veranderen door wijzigingen in de persoonlijke kenmerken en/of omgevingsfactoren (Busby, 1997). Er is een aantal persoonlijke kenmerken die van invloed zijn op sportparticipatie. In de eerste plaats is leeftijd een van deze kenmerken. Zoals eerder in dit hoofdstuk is weergegeven, participeren vooral kinderen en tieners in de sport. Een tweede persoonlijk kenmerk is geslacht. Tussen 1979 en 2007 is de sportdeelname onder vrouwen sneller gestegen dan onder mannen en in 2007 voorbij gestreefd. In 2007 lag het sportdeelname van vrouwen op 72% en van mannen op 69%. Ook opleiding en sociale status is een van de persoonlijke kenmerken die van invloed is op sportparticipatie. De verschillen in opleidingsniveau zijn groot. Individuen met een hoger opleidingsniveau participeren eerder in de sport dan individuen met een laag opleidingsniveau (Breedveld, 2008). Een tweede aspect dat invloed heeft op de sportparticipatie zijn omgevingsfactoren van het individu. De (directe) familieleden zijn van invloed op individuen om te gaan sporten. Zij kunnen daarin een stimulerende of beperkende rol spelen in een mogelijke sportdeelname. Ouders hebben een belangrijke invloed op de sportparticipatie van kinderen. Zij kunnen daarbij fungeren als voorbeeld, als ondersteunende factor of als stimulans (Ferreira, 2005). Maar niet alleen ouders, ook andere familieleden spelen een rol wanneer het gaat om mogelijke sportparticipatie. Uit onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat kinderen met meerdere familieleden een hogere sportparticipatie hebben (Frelief en Janssens, 2007).

### ***Sportparticipatie in Staphorst***

Zojuist is aangetoond dat leeftijd een belangrijk factor is in sportparticipatie. In de weergave van sportparticipatie in Staphorst maak ik onderscheid in drie groepen: kinderen van 4 tot 12 jaar, 12 tot 24 jaar en volwassenen.

#### *Kinderen van 4 tot 12 jaar*

Ruim de helft van de kinderen in Staphorst is lid van een sportclub. De meeste kinderen sporten één tot drie uur per week bij een sportclub of -vereniging. Zes- tot twaalf-jarigen zijn vaker lid van een sportvereniging dan vier- en vijf-jarigen. Jongens sporten wat vaker dan meisjes. Bovendien sporten zij meer uren per keer dan meisjes. Overigens zijn in Staphorst minder kinderen lid van een sportclub dan in de regio (68%). Er is wel een trend zichtbaar in de groei van het aantal kinderen dat lid wordt van een sportvereniging in Staphorst. In 2000 is 50 procent van zes- tot twaalf-jarigen lid van een sportclub, in 2005 is dit percentage gestegen naar 52 procent en in 2009 ligt dat percentage op 60%. Ook bij de vier- en vijf-jarigen is een sterke ontwikkeling zichtbaar. Van 7 procent in 2000 is het percentage gezakt naar 4 procent in 2005. In 2009 is dit aantal gestegen naar 20 (!) procent.

De Staphorster kinderen bewegen voldoende. Om een indicatie te krijgen van het aantal kinderen dat voldoende beweegt, is berekend hoeveel kinderen gemiddeld 7 uur of meer per week bewegen door sport, buitenspelen, fietsend of lopend naar school gaan en zwemmen of gymmen op school. Vier van de vijf kinderen lijken 7 of meer uur per week te bewegen. Vooral zes- tot en met twaalf-jarigen bewegen 7 uur of meer,

namelijk 85 procent. Bij de vier- en vijf-jarigen is dit percentage 62 procent. Twee procent van de kinderen is inactief (beweegt minder dan 3 uur per week). Dit zijn vooral vier- en vijf-jarigen (6%) (GGD, 2010).

#### *Jongeren van 12-24 jaar*

Bijna de helft van de jongeren in Staphorst sport meerdere malen per week. In de groep 12- tot 16-jarigen is het percentage dat meerdere keren per week sport hoger (78%) dan in de groep 16- tot 24-jarigen (32%). Er zijn meer jongens dan meisjes die meerdere keren per week sporten. In vergelijking met de regio (62%) sporten in Staphorst minder jongeren regelmatig (48%). Dit geldt voor jongens en meisjes en voor de beide leeftijdsgroepen (GGD, 2008). Ook in deze doelgroep zijn ontwikkelingen zichtbaar. In vergelijking met 2003 sporten minder jongeren meerdere keren per week (van 56% naar 48%). Daarnaast is het aantal 12- tot 16-jarigen dat meerdere keren per week sport in de afgelopen tien jaar met 17% gestegen. Deze trend is ook zichtbaar bij het aantal jongeren van 16 tot 24 jaar, maar minder explosief, namelijk 5%. Voor jongeren tot en met 17 jaar geldt, voor een goede gezondheid, een norm van dagelijks een uur matig intensief bewegen. Voor volwassenen vanaf 18 jaar is deze norm 5 dagen per week minstens een half uur matig intensief bewegen. Van de jongeren in Staphorst voldoet 35% aan de norm voor gezond bewegen. Jongeren in de leeftijdsgroep 12 t/m 17 jaar voldoen minder vaak aan de norm voor gezond bewegen (9%) dan 18- tot 24-jarigen (60%) (GGD, 2008).

#### *Volwassenen vanaf 24 jaar*

In de gemeente Staphorst beweegt 78% van de volwassenen voldoende, dat wil zeggen dat zij ten minste vijf dagen per week 30 minuten per dag bewegen. In de vrije tijd wordt ongeveer evenveel bewogen als op het werk: 22% van de volwassenen doet hoofdzakelijk zittend werk, terwijl de overige volwassenen (78%) wel enige of zelfs veel beweging krijgen op het werk. In de vrije tijd is 5% van de volwassenen nauwelijks lichamelijk actief en 25% af en toe lichamelijk actief; de overige volwassenen (70%) zijn gemiddeld tot zeer actief in hun vrije tijd. In vergelijking met de regio zijn er in Staphorst meer inwoners die aan de beweegnorm voldoen. In de regio voldoet 72% aan de norm in Staphorst 78% (GGD, 2009).

### **4.4.2 Sportaanbod**

Deze paragraaf staat stil bij het sportaanbod. Het eerste deel gaat in op het sportaanbod in Nederland, gevolgd door (de ontstaansgeschiedenis van) het sportaanbod in Staphorst.

#### ***Sportaanbod in Nederland***

Niet alleen de sportparticipatie is aan verandering onderhevig, ook het sportaanbod verandert in loop van de jaren. Er zijn sporten die, mede door bepaalde ontwikkelingen, al jaren worden beoefend, maar er zijn bepaalde sporten die minder populair zijn of worden en op een gegeven moment verdwijnen. Sporten kan op verschillende manieren en vormen. Het percentage van sportdeelname, minimaal één keer per jaar, aan solosporten (sporten die voor een recreatieve beoefening geen directe tegenstander vereisen) bedraagt 70 procent van de Nederlandse bevolking. Populaire sporten zijn zwemmen, fitness, hardlopen, wandelen en wielrennen. Voor duosporten (sporten waarvan de sportvorm ten minste één tegenstander vereist) geldt een

deelnamepercentage van 21 procent van de Nederlandse bevolking. (Tafel)tennis en badminton zijn de meest uitgevoerde duosporten. In de laatste plaats gelden de teamsporten (sporten die in teamverband worden gespeeld). Het percentage Nederlanders dat, minimaal één keer per jaar, heeft deelgenomen aan een teamsport bedraagt 20 procent. De voornaamste sport hierin is (veld)voetbal (Breedveld, 2008). Ruim een derde van de sporters is actief in een zelfgeorganiseerde groep, bestaande uit familie, vrienden of kennissen. Sporten in een zelfgeorganiseerde groep komt vaker voor dan sporten via het commerciële aanbod (32%), maar minder vaak dan alleen sporten of sporten binnen een sportvereniging (Breedveld, 2010).

### ***Sportaanbod in Staphorst: de geschiedenis***

De oprichting van de eerste sportvereniging in de gemeente Staphorst vindt plaats op 19 juni 1947. Een boerenknecht, Jaap Vos, bedenkt het plan een eigen voetbalvereniging op te richten. Samen met een aantal jongens van de plaatselijke school richten zij VV IJhorst op. Pas een jaar na de oprichting is de eerste officiële wedstrijd: VV IJhorst wint met 5-2 van Balkbrug 2. In 1963 krijgt deze vereniging landelijke bekendheid, omdat de vereniging geen subsidie voor een accommodatie van de lokale overheid krijgt, omdat zij op zondag haar wedstrijden speelt. Enkele jaren daarvoor, op 30 november 1959, is voetbalvereniging Staphorst opgericht, nadat de gemeenteraad van Staphorst heeft besloten een sportveld aan te leggen in de kern van de gemeente. De Rouveners kunnen niet achterblijven. Op 30 augustus 1971 wordt sportclub Rouveen opgericht. Een opmerkelijk feit is dat eind jaren zestig een succesvol dameselftal actief is in Rouveen. Dit dameselftal, bekend onder de naam Dames Voetbalvereniging Rouveen (DVR), is geen officiële vereniging en speelt (voor veel publiek) zogenoemde 'wilde' wedstrijden (zijn niet door de KNVB georganiseerd) tegen andere damesteams uit de omgeving. In 1966 is de Auto, Motor en BromfietsClub (AMBC) opgericht. Deze oprichting is mede ontstaan omdat in de jaren daaraan voorafgaande incidenten zich voordoen door verveling van de jeugd. Onder aanvoering van een politieagent (Lammers) komt het besluit over te gaan tot oprichting van een club. In eerste instantie organiseert de vereniging, naast terrein- en grasbaanraces voor motoren, ook puzzelritten en toertochten voor het hele gezin. Na enkele omzwervingen krijgt de club de beschikking over een crossterrein 't Wiede Gat. De Staphorster bevolking is niet alleen bekend met PK's in machines, maar ook met paarden. In Staphorst, Rouveen en IJhorst zijn meerdere verenigingen actief. Ook in het organiseren van en deelnemen aan concoursen. Ook schaatsen en skeeleren is geliefd in Staphorst. Er zijn meerdere inwoners uit het dorp die hebben meegedaan aan nationale en internationale wedstrijden en zelfs Olympische Spelen op het gebied van schaatsen. Ook op skeelergebied is de gemeente Staphorst niet onbekend. In skeeler- en schaatsmarathons en wedstrijden zijn vaak Staphorsters te vinden. Naast deze sporten zijn in de gemeente Staphorst ook andere sportverenigingen actief, zoals een tennisvereniging en klootschietvereniging. Op het gebied van binnen- of zaalsport is de tafeltennisclub uit 1958 de oudste zaalsport in de gemeente Staphorst. Daarna zijn er meerdere sportverenigingen ontstaan waaronder sportvereniging Rouveen (gymnastiek, wedstrijdturnen en acrogym), volleybalvereniging Rouveen en judovereniging Staphorst en zaalvoetbalvereniging Staphorst.

### ***Het huidige sportaanbod en –accommodaties in Staphorst***

De gemeente Staphorst telt in totaal 29 sportverenigingen, waarvan vier ruitersportverenigingen, drie voetbalverenigingen, drie gymnastiekverenigingen, drie racketsportverenigingen, drie vechtsportverenigingen, twee verenigingen op het gebied van zwem- of duiksport, twee volleybalverenigingen en een vereniging voor wandelsport, vissport, korfbal, motorsport, hardlopen, wielrennen, zaalvoetbal, schaatsen en skeelers. In de bijlagen van dit onderzoeksverslag is een overzicht opgenomen van alle Staphorster sportverenigingen. Tot slot zijn binnen gemeente Staphorst meerdere (commerciële) sportscholen gevestigd. De gemeente kent meerdere binnen- en buitensportfaciliteiten. In de kernen Staphorst, Rouveen en IJhorst is een gymzaal en een voetbalcomplex aanwezig. In de kern Staphorst zijn ook een sporthal, zwembad en tennisbanen gevestigd. Daarnaast heeft gemeente Staphorst een terrein voor de motorsport en een evenemententerrein De Tippe.

#### **4.4.3 Relevantie**

Uit deze paragraaf blijkt dat volwassen Staphorsters veel bewegen. Bijna 10 procent meer dan het landelijk gemiddelde. Dit aantal is ook zichtbaar bij kinderen en (in mindere mate bij) jongeren. Hoewel het aantal kinderen en jongeren dat lid is van sportverenigingen in regionale vergelijking achterblijft, is wel een stijging zichtbaar. Het is ook zichtbaar dat de georganiseerde sport zestig jaar geleden is gestart in IJhorst. Van veel landelijk populaire sporten zijn ook sportverenigingen in Staphorst actief. In het kader van dit onderzoek is deze informatie relevant om na te gaan op welke wijze Staphorsters gebruik maken van dit sportaanbod. Daarbij is het interessant of en zo ja op welke manier deze participatie wordt beïnvloed door religie.

#### **4.5 Samenvatting**

Dit hoofdstuk biedt aan de hand van vier thema's een literatuurstudie over de gemeente Staphorst. Deze vier thema's zijn: demografie/geografie, religie, politiek en overheid en zojuist is inzicht gegeven in sport in Staphorst. Elk thema sluit af met een weergave van de relevantie van het desbetreffende thema voor mijn onderzoek. Deze literatuurstudie, gebaseerd op publicaties, wetenschappelijke onderzoeken en officiële documenten, is bedoeld om de onderzoeksresultaten beter te begrijpen en (in het zevende hoofdstuk) te analyseren en interpreteren.

Het volgende hoofdstuk besteedt aandacht aan de resultaten naar aanleiding van de interviewgesprekken met respondenten uit de gemeente Staphorst.

## 5. In gesprek met Staphorsters

Het komende hoofdstuk besteedt aandacht aan de resultaten van mijn onderzoek; een beschrijving van de uitkomsten van de gehouden diepte-interviews met Staphorsters over sport.

Dit onderzoek kent een interpretatief-dialogische onderzoeksbenadering met semigestructureerde diepte-interviews. Dat betekent dat niet alleen aan de hand van gespreksonderwerpen die in het vorige hoofdstuk zijn weergegeven is gesproken. De gesprekken zijn semigestructureerd gevoerd om daarmee ook ruimte te laten voor eigen inbreng (interpretatie) van de respondenten.

### 5.1 Gemeente Staphorst: een keer drie of drie keer een?

Voor buitenstaanders lijkt wellicht de gemeente Staphorst een homogene gemeente bestaande uit de drie dorpen Staphorst, Rouveen en IJhorst. Zijn de dorpen ook hetzelfde of bestaan er verschillen tussen de dorpen en haar inwoners?

#### 5.1.1 Fietstocht door de gemeente Staphorst

Zaterdagavond 9 april 2011. Ik fiets vanuit Rouveen over de Oude Rijksweg naar mijn woonplaats Staphorst. De afstand bedraagt ongeveer 5 kilometer. De Oude Rijksweg, ook wel 'De Diek' in de volksmond genoemd, is een klinkerweg van 10 kilometer lang. De dorpskern van Rouveen ligt ongeveer in het midden. Onderweg komt een bus met toeristen mij tegemoet, langzaam rijdend, mensen die uit het raam kijken en een begeleider met een microfoon voorin de bus die een praatje lijkt te maken. Wat zal hij zeggen? Voor een buitenstaander lijken de dorpen wellicht hetzelfde. Van de dorpen Staphorst en Rouveen is dat enigszins te begrijpen; de boerderijen kennen dezelfde bouwstijl, dezelfde kleuren en luiken, de inwoners van beide dorpen spreken – op een aantal woorden na - hetzelfde dialect, de vrouwen dragen dezelfde klederdracht (en de mannen overigens ook). Staphorst is groter dan Rouveen en IJhorst. Een raadslid legt uit: *IJhorst en Rouveen dat zijn kleinere gemeenschappen en ze zijn hechter (...) Staphorst wordt wel eens omschreven als een hechte groep, maar er is veel minder samenhang (...) Sociale controle die is er wel, maar mensen laten elkaar veel vrijer.* Een bestuurder vult aan dat in bijvoorbeeld Rouveen activiteiten met en door alle inwoners worden opgepakt. *Mensen doen wel allemaal mee om met elkaar dingen te organiseren.* En volgens hem is in het dorp Staphorst meer sprake van hechtere buurtschappen (groepen).

Aangekomen in Staphorst besluit ik door te fietsen richting IJhorst. De Oude Rijksweg gaat over in de Gemeenteweg. De Gemeenteweg verbindt Staphorst met IJhorst. De typische klinkers van de Gemeenteweg worden net buiten de kern van Staphorst vervangen door asfalt. De boerderijen zijn niet meer traditioneel voorzien van de Staphorster luiken en kleuren. IJhorst lijkt anders dan Staphorst en Rouveen. Een Staphorster beaamt dit voor gevoel van het dorp IJhorst: *IJhorst is bij ons, eigenlijk hoort het ook volledig bij ons als gemeente, het is qua gemeenschap bijna een aparte gemeente.* En IJhorster onderschrijft dit verschil ten

opzichte van de dorpen Rouveen en Staphorst. *Dat is ook zo, en dat is in het verleden ook altijd al zo geweest. We zijn veel meer georiënteerd op De Wijk dan op Staphorst. (...) Minder met Staphorst, ja. Een stuk minder. (...) maar niet minder of beter. Wel anders.* Over inwoners van zijn dorp is de IJhorster duidelijk: *Wij zijn eigenlijk Drenthen. We zijn net als mensen van De Wijk. Niet de oostelijke Drenthen, maar de echte ouderwetse Drenthen, daar stammen we ook vanaf. Daar horen wij eigenlijk ook bij. Overijsselse Drenthen.*

### **5.1.2 De inwoners van de gemeente Staphorst**

De boerderijen, klederdracht en dialect mogen in Staphorst en Rouveen dan wel hetzelfde zijn en IJhorst meer georiënteerd op De Wijk, maar hoe kun je inwoners van de gemeente Staphorst omschrijven?

In veel gesprekken leggen inwoners een link met de boerencultuur of –afkomst. Boeren moesten hard werken om in hun levensonderhoud te voorzien. En dit ‘harde werken’ zit in de genen: niet afhankelijk zijn van anderen, maat iets willen en kunnen bereiken. Een voorzitter van een sportvereniging: *Als Staphorsters ervoor gaan, dan gaan Staphorsters er goed voor. Je hebt hier niet van die halfgebakken.*

Een tweede aspect over de inwoners van de gemeente Staphorst heeft betrekking op saamhorigheid, met een bekend fenomeen; burenhulp of burenplicht. Vroeger uitte zich de burenplicht in het feit dat de boeren elkaar helpen de gewassen van het land te krijgen of in de zorg rondom de veestapel. Dit gevoel van saamhorigheid wordt nog steeds gevoeld: *Staphorsters helpen elkaar, Staphorsters staan voor elkaar klaar als het moet*, zegt een voorzitter van een sportvereniging. En ook een reformatorische inwoner: *ze helpen elkaar allemaal, ze staan echt voor mekaar klaar. Dat tref je denk ik, als ik zo rondkijk, nergens in Nederland.* De andere kant van de medaille is dat deze saamhorigheid ook kan leiden tot groepsvormingen. Een Staphorster is van mening: *en ja, je moet je soms aanpassen aan het dorp om erbij te kunnen horen.*

Kerk en geloof spelen een belangrijk rol in de Staphorster samenleving. Tussen de kernen Staphorst, Rouveen en IJhorst bestaan verschillen tussen kerken. Een reformatorische inwoner: *Staphorst is conservatiever dan Rouveen.* En IJhorst heeft een vrijzinnige kerkelijke gemeente. Een IJhorster: *Een heel andere wijze dan in Staphorst en Rouveen.* Ook het (persoonlijk) geloofsleven speelt een rol van betekenis in het leven van een Staphorster. Over deze rol van het geloof zegt een protestants-christelijke inwoner: *die is groot, die is heel groot, en diep geworteld.*

### **5.1.3 Samenvatting**

Voor een buitenstaander is de gemeente Staphorst wellicht een homogene gemeenschap, toch bestaan ook verschillen tussen de kernen Staphorst, Rouveen en IJhorst. Rouveen en IJhorst kennen, mede door hun kleinere omvang, een hechte gemeenschap. IJhorst verschilt weer ten opzichte van Rouveen en Staphorst. De IJhorsters zijn georiënteerd op De Wijk en hebben (daardoor) een andere band met Staphorst en Rouveen. Ze omschrijven zichzelf als ‘Overijsselse Drenthen’. In de beschrijving van de identiteit van inwoners van de gemeente Staphorst worden geen grote verschillen genoemd. Het zijn hard werkende mensen waarbij saamhorigheid een belangrijk aspect is voor een inwoner van Staphorst. De kerk en het geloofsleven spelen



een belangrijke rol in het leven van een Staphorster. Het zit diep geworteld in de Staphorster samenleving. Staphorst is conservatiever dan Rouveen en IJhorst is vrijzinnig.

## 5.2 Opvattingen over sport en bewegen

In deze paragraaf komen de opvattingen over sporten en bewegen aan bod. Hoe denken de verschillende respondenten over bewegen en over sporten?

### 5.2.1 Het gezonde van bewegen

Wanneer het over bewegen gaat, dan spreekt iedereen over eenzelfde opvatting: bewegen is gezond en belangrijk voor iedereen. Dat blijkt uit de gesprekken met de respondenten. Een raadslid: *Bewegen dan zeg je, dat is gezond. Ik denk dat het ook goed is voor je lichaam.*

Respondenten met een christelijke achtergrond verwijzen daarbij ook naar een verantwoordelijkheid: *En om ervoor te zorgen dat je lichaam gezond is, moet je er wel wat mee doen. Dat een lichaam ook gezond blijft, dat je er wat mee doet. Dat is een opdracht. Dat is ook een kerkelijke of een geloofsopdracht voor mij.* Een reformatorische inwoner voegt wel nadruk op de ziel toe: *Een lichaam vraagt onderhoud, en ik vind dat je dat ook verplicht bent omdat te doen en dat je daarin ook een stukje verantwoordelijkheid in hebt om dat te doen. Maar je moet dat doen met het besef, ja; ik heb ook nog een ziel en een ziel is veel belangrijker.*

Ook zijn respondenten van mening dat bewegen niet alleen voor jongeren, maar ook voor ouderen goed is. Een raadslid: *Je ziet toch wel heel veel oudere mensen op leeftijd, die problemen krijgen met hun bewegingsapparaat, met hun lichaam. Die ze hadden kunnen voorkomen door beter bewegen.* Ook geeft een bestuurder aan bewegen gezond te vinden om bijvoorbeeld de conditie op peil te houden, ontspannend bezig te zijn, omdat zij een zittend beroep hebben.

### 5.2.2 Het uitdagende van (wedstrijd)sport

In een beschrijving van sport benoemen respondenten andere waarden: met elkaar bezig zijn, in een team sporten, wedstrijden spelen en (omgaan met) winst en verlies. Een veel gehoorde opmerking daarbij is het sociale aspect, de saamhorigheid. Sporten kent een sociale binding met anderen. Een raadslid: *Het is een sociale dienstplicht zou je kunnen zeggen. Het is meer dan alleen maar bewegen. (...) Bij sporten is voor mij wel iets dat, ga je prestaties leveren, en of dat om het winnen of het niet winnen gaat, je wilt voor je zelf wel beter worden. Dat is bij sport voor mij wel van belang.*

Reformatorische respondenten hebben moeite met (wedstrijd)sport. Een reformatorische inwoner: *Je hoeft niet alle beweging af te keuren, maar zodra dit het karakter krijgt van sport, dan zeg ik nee.* Met deze afkeuring wordt verwezen naar een persoons- of teamverheerlijking in sport. *Dan gaat het om een prestatie leveren. En dan ook tegenover de ander. Ja een wedstrijd ja, proberen boven de ander uit te komen.*

Voor onderbouwing van deze opvatting verwijzen reformatorische respondenten naar de Bijbel. Een reformatorische inwoner: *Je ziet overal dwars door de Bijbel bepaalde dingen, dat het niet gaat om mensverheerlijking, maar dat gaat om God en Zijn eer en dat dat belangrijker is.* En ook in het Nieuwe

Testament. *En in Paulus' brieven gaat het ook een keer om de loopbaan die hij loopt. Dat je daar voor de prijs gaat. Wat we daar eigenlijk voorzien is dat het zoals velen van ons de toenmalige wereld, zeg maar, die sport zeg maar kende, zo zou je ook in het geestelijke moeten streven naar het hoogste. Het gaat niet om de mens, maar het gaat ook om God als Heer.* En waar ligt dan de grens tussen bewegen en sporten? Een reformatorische inwoner vindt het moeilijk een scheidslijn tussen sport en bewegen aan te geven. *En als je mij zou vragen waar is dan de grens, dat zeg ik niet. Nou nee. Zou ik niet voor zijn. Als je mij zou vragen zou je ervoor (sport) zijn, dan zeg ik nee. En zou je mij vragen ben je er tegen, dan zeg ik; "Ik zou het niet stimuleren".*

Ook andere respondenten kennen de opvattingen van reformatorische inwoners. De een verwijst naar een eigen keuze: *als hij geen wedstrijden wil rijden en ik wil dat wel, dan moet hij zijn keuze maken en ik moet mijn keuze maken.* Een meerderheid merkt op dat in sporten en bewegen altijd een prestatie zit. Een voorzitter van een sportvereniging: *Als ik met mijn kleinzoon zit te dammen, dan laat ik hem echt niet winnen, dan wil ik ook winnen. Bedoel: is dat ook wedstrijd sport? Is dat ook zelfverheerlijking?* En een raadslid: *je gaat op straat met een groepje mensen een balletje trappen. Ook dan is er uiteindelijk een prestatie, en eigenlijk wil iedereen het beste zijn.*

Respondenten met een gereformeerde of protestants-christelijke achtergrond hebben op zichzelf geen moeite in hun opvatting om te sporten. Een protestants-christelijke respondent: *je bent op deze wereld neergezet, je hoort gezond te leven en bij gezond leven daar hoort ook beweging bij. En dat kun je overdrijven en daar kun minder in doen. Maar beweging én sport is heel belangrijk.* Een aantal van hen geeft aan dat ook voor hen grenzen bestaan aan sporten en bewegen. Bijvoorbeeld sporten op zondag (zie volgende paragraaf) of miljoenen die in topsport uitgegeven worden aan spelers of evenementen. Een gereformeerde respondent: *Als het gaat om belangen van geld, wat ik net zei en dat het een afgod wordt, ja, dan vind ik het niet kunnen.* En een protestants-christelijke respondent zegt over de miljoenen van topspelers: *ik vind wel dat dat volstrekt niet kan. Dan heb je het over mensenhandel. Terwijl ze er zelf ook beter van worden. Terwijl de maatschappij toe laat dat dat soort bedragen over de tafel gaan, terwijl andere honger lijden.* Tegelijkertijd beseffen ze wel dat ze ook realistisch moeten zijn. Een protestants-christelijke respondent: *Maar ik kijk ook Studio Sport en dan hoop ik ook dat vanavond Van der Sar met een beker in de handen staat. Ja.*

### **5.2.3 Zondag...rustdag**

In veel gesprekken benoemen inwoners de rol van de zondag als het gaat om hun opvattingen over sporten en religie. Op zondag vinden geen georganiseerde wedstrijden plaats in de gemeente, met als uitzondering de voetbalwedstrijden in IJhorst. De inwoners delen een opvatting als het gaat om sport in de gemeente: er bestaat respect voor de geldende opvatting van zondagsrust in het dorp. Een voorzitter van een sportvereniging: *Ik denk dat als wij op zondags dingen gaan organiseren, dan zijn wij de helft van onze sponsors kwijt en misschien ook wel de helft van onze leden. (...) Wil je dat doen?* Ook een andere voorzitter refereert over de waarden en normen van het dorp. *Op zondag is het ondenkbaar dat wij (...) activiteiten vanuit de club hebben. Dat doen we gewoon niet.*

De sportaccommodaties in de gemeente Staphorst zijn op zondag niet geopend, ook het zwembad niet. Een meerderheid van de gemeenteraad is tegen openstelling van het zwembad op zondag. Een bestuurder geeft aan: *dat zo'n grote groep in ons dorp nog steeds zegt het zwembad moet op zondag dicht. Dan denk ik: prima! Daar ga ik ook met niemand verder mee in discussie. Het respect dat je voor elkaars opvatting mag hebben.*

In verschillende gesprekken komt een (geldende) opvatting over invulling van de zondag naar voren. Een gereformeerde respondent geeft aan over de invulling van de zondag: *zondag is rustig en die gebruik je niet voor sport. Maar als ik een eindje ga fietsen heb ik er geen probleem mee, als ik wandel heb ik er geen probleem mee, als ik ga vissen, heb ik er geen probleem mee. (...) Maar ga je eigen bijeenkomsten niet verzuimen.* Een reformatorische inwoner: *dan zeg ik.. de zondag is de dag des Heeren, je moet toch zoveel als mogelijk heiligen.* En bewegen op zondag? De reformatorische inwoner: *Op zondag heb ik helemaal geen bezwaar tegen als iemand zegt, nou weet je wat het is prachtig mooi weer en ik loop even een rondje. Heb ik geen bezwaar tegen.*

Respondenten reageren verschillend als het gaat over topsport en zondag. Een voorzitter van de sportvereniging geeft aan: *iedereen moet het voor zichzelf beslissen. Maar als je echt naar de top wilt, dan moet je daar haast een keer in mee.* Een aantal inwoners geven aan dat zij bekend zijn met het feit dat topsporters uit Staphorst op zondag hun sport beoefenen. Een voorzitter merkt op: *In het verleden waren er natuurlijk ook wel mensen die het deden, maar ik denk dat het in de laatste 10 jaar wel steeds meer geworden is.* Er zijn ook topsporters die rekening houden met de zondag. Een voorzitter van een sportvereniging: *Ik ken ook wel jongens die naar en EK en WK zijn geweest (...) en die doen dat echt niet. Die laten gewoon de zondag lopen. Bij ons bestaat een EK uit verschillende onderdelen, meerdere dagen (...) en de zondag laat je gewoon schieten.*

#### **5.2.4 Zondagsport in IJhorst**

Voetbalvereniging IJhorst is de enige sportvereniging in de gemeente Staphorst die op zondag sport. Een oud-bestuurslid van de vereniging geeft aan *we hebben nooit anders gevoetbald dan op zondag, alleen junioren en jeugd spelen op zaterdag. De senioren elftallen hebben altijd op zondag gevoetbald.*

Over de religie zegt een IJhorster respondent *het is hier de vrijzinnige kant van de PKN. Dat is altijd zo geweest en het is nog zo. Het is nu PKN in IJhorst.* En dat heeft ook zo zijn uitwerking gehad in de sport. *We hebben een dominee gehad, zijn zoon voetbalde bij ons, was keeper, dan deed hij 's morgens de preek en 's middags kwam hij voetbal kijken bij zijn zoon.*

De gemeentelijke sportaccommodaties worden op zondag niet in gebruik gegeven om te sporten. *Toen hebben wij een landelijke actie op touw gezet om te proberen een eigen veld te krijgen.* Uiteindelijk is de vereniging het gelukt voldoende financiële middelen bij elkaar te krijgen om daarmee een eigen accommodatie aan te kopen. *Tot op heden maken we gebruik van het speelveld. Een eigen veld met alle lusten en alle lasten. Op zondag voetballen kon ze niet verbieden, want dat hadden we op onze eigen manier al geregeld.*

### 5.2.5 Samenvatting

Deze paragraaf staat in het teken van verschillende opvattingen over sport in de gemeente Staphorst. Bewegen is gezond en belangrijk. Christelijke respondenten verwijzen daarbij ook naar een verantwoordelijkheid: Je hebt een lichaam gekregen, dat je goed moet onderhouden. Reformatorische respondenten (waaronder de SGP) maken een onderscheid in sport. Ze geven aan moeite te hebben sport(wedstrijden) met als grootste reden de team- of persoonlijke prestaties die daar vanuit gaan, met een verwijzing naar de Bijbel. Andere respondenten kennen deze opvatting, maar delen deze niet. Ze benadrukken juist de competenties die deelnemers door sport verkrijgen. Wel benoemen, met name gereformeerde en protestants-christelijke, respondenten grenzen aan sporten en bewegen. Bijvoorbeeld het sporten op zondag en de miljoenen euro's die uitgegeven worden aan topsporters en topevenementen. In de gemeente Staphorst bestaat respect voor waarden en normen van het dorp, waarvan de zondagsrust in het dorp er een is. Er worden, op voetbalvereniging IJhorst na, geen georganiseerde wedstrijden georganiseerd en de gemeentelijke sportaccommodaties zijn op zondag gesloten. De christelijke respondenten wijzen op (het niet verzuimen van) zondagse erediensten. Over al dan niet invulling geven van sport- of beweegactiviteiten verschillen de christelijke respondenten. Respondenten uit de sport wijzen op een ontwikkeling dat topsport(wedstrijden) steeds meer op zondag plaatsvinden. Een aantal topsporters kiest ervoor mee te doen aan deze wedstrijden, vooral in de laatste tien jaar is dit toegenomen. Een zoektocht is zichtbaar, waarbij voor de ene topsporter het makkelijker is de top te behalen zonder op zondag te hoeven sporten. Tot slot maakt voetbalvereniging IJhorst uitzondering op deze situatie. De enige sportvereniging die wel op zondag wedstrijden speelt. Volgens IJhorster respondenten is de opvatting over zondagssport anders dan in de rest van de gemeente Staphorst, mede ook op grond van (de vrijzinnige) religie. Om het mogelijk te maken op zondag te kunnen sporten, heeft de vereniging enkele decennia geleden een eigen accommodatie aangekocht. En dat IJhorst ook zondag voetbalde drong ook door in het gemeentehuis van Staphorst. Daarover gaat de inleiding van de volgende paragraaf, waarbij ingegaan wordt op de rol en standpunten van de lokale overheid over sport en bewegen.

### 5.3 Staphorster politiek, overheid en sport: confessie, verantwoordelijkheid en concessie

Een IJhorster vertelt: *We kregen een stuk veld tot onze beschikking van de gemeente, en we moesten er onszelf maar mee redden. (...) Toen is er de ploeg ingezet en met de kruitwagen en met de paard en wagen is het wat geëgaliseerd. Het was vrij vlak. (...) het is geploegd, vlakgemaakt en ingezaaid en na de zomer konden wij daar voetballen. (...) Burgemeester Van der Wal wist dat wel. De gemeenteraad heeft zich daar toen niet mee bemoeit, tot op een zeker moment. (...) Toen werd er in de raad gevraagd, of in het college, ik denk niet in de raad, voetballen in IJhorst was dat op zondag? "Nou" zegt Burgemeester Van der Wal, "dat zal ik onderzoeken" Die kon altijd heel kortaf de boel regelen. En toen belde hij naar de voorzitter in IJhorst en hij vroeg, we speelden toen nog maar één elftal, "Wanneer spelen jullie thuis en wanneer spelen jullie uit?" "Nou", zegt de voorzitter, "Dan en dan spelen wij thuis en uit, dat gaat om de veertien dagen". Nou toen ging hij die zondag naar IJhorst en veertien dagen later ging hij weer naar IJhorst en bracht hij zijn verslag uit bij de wethouders, en zei: Ik ben er twee keer wezen kijken en er werd niet gevoetbald op zondag. En de burgemeester zei het, dus dan is het ook zo. En hij loog niet. Hij vertelde de waarheid.*

Een anekdote van eind jaren '40 bij de aanleg van het speelveld voor voetbalvereniging in IJhorst, waarin een spanning tussen de rol van de overheid, standpunten en overtuigingen naar voren komt. Deze paragraaf besteedt aandacht aan opvattingen van confessionele politieke partijen, aan de politieke arena en de wijze waarop de lokale overheid invulling geeft aan sporten en bewegen.

### **5.3.1 Politieke standpunten: over confessie en verantwoordelijkheid**

Deze paragraaf besteedt aandacht aan politieke standpunten van confessionele politieke partijen over sporten en bewegen.

#### ***Het voorbehoud van de SGP***

In officiële documenten, zoals het collegeprogramma en de Kadernota Sport, heeft de SGP opgenomen dat zij principiële bezwaren hebben tegen wedstrijdsport. Dit leidt ertoe dat deze fractie bij zaken, die hierop betrekking hebben, tegenstemt. In andere gevallen maakt de fractie haar afweging bij behandeling van het desbetreffende voorstel. Een raadslid geeft een toelichting: *breedtesport daar zijn we gewoon voor, dat mensen moeten bewegen, dat is gewoon een must. Dat is een stukje volksgezondheid.* Bewegen in het kader van volksgezondheid en voor ontspannen bezig zijn is iets waar de SGP geen moeite mee heeft, daar behoort ook gebruik van speelveldjes of voetbalveldjes voor ongeorganiseerde sport toe. *Dat vinden wij best wel belangrijk en dat mensen wel in beweging zijn, maar net die stap naar de professionele sport gaat ons te ver.* In deze context wordt met "professionele sport" de wedstrijdsport bedoeld. *In de meeste sporten gaat toch om: hoe kom ik zeg maar op de eerste plaats. Of mijn team. En dat is niet het belangrijkste in het leven. Wat je wel vaak ziet is dat je, en persoonsverheerlijking, (...) een stukje teamverheerlijking. Dat is volgens mij wel het meest bezwaarlijke wat er is.* Overigens is wedstrijdsport in dit verband overigens niet synoniem aan georganiseerde sport. Vanuit georganiseerde sport komt wedstrijdsport voort. Ook vanuit georganiseerde sport kan beweging plaatsvinden zonder wedstrijdelement. Een raadslid: *Het wedstrijdelement vinden wij het belangrijkste. En georganiseerd met z'n allen naar Winterberg gaan om te skiën. Dat valt dan niet onder de wedstrijdsport.* Over de zondagsport is de SGP duidelijk: *Sport op zondag is natuurlijk iets waar we sowieso op tegen zijn.*

De SGP ziet de aandacht voor bewegen als een goede ontwikkeling binnen de gemeente Staphorst. Voorbeelden daarvan zijn de landelijke stimuleringsmaatregelen BOS-impuls en Breedtesportimpuls. Een raadslid: *Op zich wel een goede zaak als ik het zo bekijk, wat daar ook allemaal voor gebeurd.* En dat kan ook, want volksgezondheid is een stimulant: *ik denk dat we daar zeker wel een verantwoording in hebben dat het gebeuren kan. Met andere woorden waar we altijd wel voor zijn is dat we het niet af gaan dwingen. Het moet wel op vrijwillige basis gebeuren.*

#### ***De voorwaardenscheppende en stimulerende rol van CU***

De ChristenUnie kent een ander standpunt als het gaat om sporten en bewegen. De overheid faciliteert de sport in voorwaardenscheppende rol. De gemeente faciliteert in het realiseren van gemeentelijke

basissportaccommodaties. En een niet-basissport kan met een algemeen belang maximaal 50 procent krijgen van de investeringskosten, maar dan wel onder bepaalde voorwaarden. Naast het faciliteren van sportvoorzieningen vindt de CU het ook belangrijk dat er sprake is van breedtesport. *Wij vinden het met name voor de jeugd erg belangrijk dat ze sporten, ze samenspelen, normen en waarden leren, daar is sport heel belangrijk voor.*

Wel is de CU, evenals de SGP, van mening dat geen subsidie wordt verstrekt aan verenigingen die op zondag hun wedstrijden spelen. Een raadslid: *Wij hebben (...) principieel geen subsidie aan IJhorst gegeven, omdat het zondagsport was. (...) dat is wel de grens. (...) Hebben we wel moeite mee, het is een lastig punt.*

### **Een faciliterende en stimulerende taak van het CDA**

Een aantal standpunten van het CDA komen overeen met CU. In eerste plaats wordt ook hier nadruk gelegd op goede sportaccommodaties. *De mensen moeten gelegenheid hebben om te sporten.* Naast het faciliteren is het CDA ook voorstander van breedtesportstimulering. Een raadslid: *Zo veel mogelijk. Het begint eigenlijk bij scholen, er is een ontwikkeling ingezet dat er steeds meer vakleerkrachten op scholen komen. Dat vinden we heel erg belangrijk. Nou de gymnastieklessen, zeker in deze gemeente, is dat ook wel een tijd geweest, dat het van onderschikt belang is geweest.* Het CDA zou (evenals de CU) ook wel voorstander ervan zijn de stimuleringsactiviteiten uit te breiden naar meer en ook andere sportverenigingen. *De sportverenigingen hebben vaak meer kennis in huis dan de school. En als ze samen buitenschoolse activiteiten kunnen organiseren, heel graag.* Ondanks deze ambitie zijn de CDA fracties realistisch. Wat op dit moment plaatsvindt binnen beweeg- of sportstimulering is het meest maximale. *Er is op dit moment toch ook wel een stukje angst om samen te werken met sportverenigingen om wat te gaan doen.*

Als het gaat om sport op zondag weegt het CDA het algemeen en individueel belang af. *En het algemeen belang zal wel de doorslag geven: niet doen op zondag. En dat vind ik logisch ook. Kijk, we moeten hier toch wel realistisch zijn, omdat een hele groep mensen er moeite mee hebben en dan moet niet een kleine groep de mogelijkheid krijgen om het voor de grote groep te verzieken. Maar de mogelijk is er wel om op zondag sporten te bedrijven, maar dan moet je wel iets verder rijden.*

### **5.3.2 Politieke verhoudingen: laveren tussen confessie en verantwoordelijkheid**

Een bestuurder vat de politieke verhoudingen over sporten en bewegen zo samen: *een kleine derde is tegen wedstrijdssport. (...) dan heb je misschien een deel van 25 procent dat niet tegen wedstrijdssport is, maar wil wel wat doen, maar heeft zijn grenzen. Er moet dus wel ook particulier initiatief zijn, (...) je hebt een deel wat vervolgens zegt, nou ja, wij vinden dat er een bredere taak van de overheid ligt.*

De fracties van SGP en CU hebben gezamenlijk een meerderheid van stemmen in de raad. Als de derde confessionele politieke partij (het CDA) daarbij aansluit, hebben deze partijen driekwart van de stemmen. Daarmee is het ook mogelijk met (christelijke) opvattingen over sporten en bewegen een meerderheid in de

gemeenteraad te krijgen. Over die rol zegt een raadslid van CU: *wij kunnen principieel zijn. Want wij kunnen een meerderheid maken. (...) Als wij zeggen geen subsidie, dan krijgen ze het ook niet. Dan ligt het stil. Het sporten is voor ons wel waar we goed over na moeten denken, omdat het heel veel gevolgen kan hebben. Het is alles of niets.* Sinds vorig jaar zit de ChristenUnie in de oppositie. De huidige coalitie wordt gevormd door SGP, CDA en Gemeentebelangen. Een raadslid van CU: *Het is nu een stuk onvoorspelbaarder geworden. Want vroeger wist je gewoon wat de SGP wilde en de principes en nu moeten ze met de coalitie rekening houden.* Een aantal voorzitters van sportverenigingen verwijzen naar de sleutelrol die de CU soms moet innemen als het gaat om investeringen in de sport. De meer sportminded partijen Gemeentebelangen, CDA en PvdA hebben geen meerderheid in de gemeenteraad. Een raadslid van de CU: *Dat blijft gewoon een gevoelig iets, de sport en dan politiek en dan met name omdat de SGP niet thuis geeft, moet je dan als CU steeds op een koord balanceren. En dat is echt heel lastig. Dat is heel lastig.*

### **5.3.3 Overheid en sport: de concessie in concessie en verantwoordelijkheid**

De opvattingen over sporten en bewegen verschillen tussen politieke partijen. Maar op welke manier geeft de overheid invulling aan sporten en bewegen?

#### ***Accommodaties voor sporters of Staphorsters?***

In de Kadernota Sport staat opgenomen dat de gemeente faciliterend optreedt in het realiseren van sportaccommodaties. De gemeente realiseert een basisvoorziening en de gebruiker betaalt voor het gebruik ervan. De kosten voor het realiseren en in stand houden van sportaccommodaties leeft onder de inwoners van het dorp. Voor het realiseren van sportaccommodaties mag gebruik worden gemaakt van gemeenschapsgeld. Een respondent uit de sport: *het is een instelling (voorziening) voor de hele bevolking, en als nu de helft van de bevolking er geen gebruik van wil maken, dat is dan maar zo, maar die moeten er dan wel aan meebetalen, want die instelling staat er dan wel.*

Voorzitters van sportverenigingen zijn het wel met elkaar eens. Het zijn gemeenschappelijke voorzieningen voor het hele dorp, waar ook zij gebruik van maken. *Je doet het voor het hele dorp dat alle scholen op de velden kunnen voetballen en slagballen en daar heb je een goede accommodatie voor (...)* Daar profiteert iedereen van in Staphorst, aldus een voorzitter. Ze zien dan ook een meerwaarde in het multifunctioneel gebruik maken van een accommodatie. Een mooi voorbeeld daarvan is het oprichten van een evenemententerrein. *Kijk eens hoeveel verenigingen en mensen gebruik maken van De Tippe (Evenemententerrein). Indirect en direct. Hoeveel publiek er is, je kunt alles mooi op het asfalt zien. Hoeveel mensen erbij trekker-trek zijn of het huttendorp, zegt een voorzitter van een sportvereniging. Toch komt het multifunctioneel gebruik van buitensportaccommodaties die worden gebruikt sporten met wedstrijdelement nog niet echt van de grond. Ik vind het namelijk ook heel erg jammer, dat (...) gebouw door de weeks en overdag niet gebruikt wordt. Dat is toch zonde. Waarom daarin nou geen peuterspeelzaal of buitenschoolse opvang of weet ik veel wat je kunt bedenken.*

De SGP is overigens geen voorstander van multifunctioneel gebruik. *Wij willen niet dat we via het onderwijs de jeugd al bijvoorbeeld op het voetbalveld brengen. Dat vinden wij niet verantwoord.* Achterliggende gedachte

hiervan is dat er een bepaalde automatisme ontstaat dat kinderen (op latere leeftijd) zich ook bij een voetbalvereniging gaan aansluiten.

### ***De breedte van stimulering***

De bemoeienis van de lokale overheid met breedtesport is nog maar van recente datum. Een verklaring hiervoor is deelname aan landelijke impulsen, zoals de Breedtesportimpuls en de BOS-impuls. De impulsen worden voornamelijk ingezet binnen het bewegingsonderwijs op scholen, aangevuld met naschoolse beweegactiviteiten. Hiervoor is gekozen omdat op bepaalde (reformatorische) basisscholen een bewegingsachterstand aanwezig is. In het faciliteren van een vakleerkracht bewegingsonderwijs probeert de lokale overheid in samenwerking met de schoolbesturen deze bewegingsachterstanden te reduceren. Een respondent die invulling geeft aan dit project zegt: *Omdat vanuit onderzoek ook aangetoond is, er zijn bepaalde groepen die een beweegachterstand hebben. En dan merk je gewoon dat ze door de inzet van de vakleerkracht het wel ondersteunen.*

Naast het faciliteren van een vakleerkracht bewegingsonderwijs wil de lokale overheid ook naschoolse beweegactiviteiten aanbieden. In het aanbieden van naschoolse activiteiten vindt een zoektocht plaats naar een goede modus. Een respondent die beweegactiviteiten organiseert: *Ja, je moet er wel goed over nadenken (...) Maar niet alleen hoe geef je er invulling aan, maar ook hoe breng je het. Als je een activiteit wilt organiseren, waar de scholen aan meedoen, dan moet je er geen wedstrijd van maken. Dan moet je er een clinic van maken* Dat heeft ook consequenties voor een samenwerking met bijvoorbeeld sportverenigingen die wel wedstrijdsport aanbieden: *dan is het voor een aantal een stap te ver.* Over de resultaten van de naschoolse beweegactiviteiten zijn de betrokken personen dik tevreden. *In de voorjaarsvakantie wordt een activiteit georganiseerd (...) het is vrij toegankelijk voor iedereen. En als je dan in de sporthal komt kijken, dan zie je gewoon dat het kinderen zijn van alle hoeken van de gemeente. Daar komen kinderen van de reformatorische scholen, maar ook kinderen van de Berkenhorst (openbaar) of de CNS. (...) de activiteit gaat niet om het winnen of de beste te zijn. Je merkt dat mensen je gaan vertrouwen en dat je dingen in beweging krijgt.*

### **5.3.4 Samenvatting**

Deze paragraaf staat stil bij de politiek en overheid met betrekking tot sport. De grootste politieke partij, de SGP, maakt een voorbehoud tegen wedstrijdsport in het collegeprogramma en de Kadernota Sport. De ChristenUnie heeft het standpunt voor een voorwaardenscheppende en stimulerende rol. De standpunten van het CDA kent overeenkomsten met CU. Een verschil is dat CU en SGP op grond van hun opvatting geen subsidie verstrekken aan sportactiviteiten op zondag, terwijl het CDA (meer) een afweging maakt tussen algemeen en individueel belang. Als het gaat om sport in de politieke arena bestaan verschillende verhoudingen. Allereerst een belang op grond van (christelijke) opvattingen. De confessionele politieke partijen SGP en CU hebben een meerderheid van stemmen in de gemeenteraad. Daarnaast kan ook sprake zijn van een coalitiebelang. In de huidige coalitie is het CU niet meer vertegenwoordigd, die bestaat uit SGP, CDA en Gemeentebelangen. Tot slot heeft deze paragraaf aandacht besteed aan de daadwerkelijke uitvoering van de lokale overheid aan sporten en bewegen. De gemeente realiseert accommodaties en de gebruiker betaalt voor het gebruik ervan. De



kosten voor het realiseren en in stand houden van sportaccommodaties leeft onder de inwoners. Voorzitters en overheid zijn dan ook van mening dat de voorzieningen multifunctioneel gebruikt moeten kunnen worden. Een voorziening voor Staphorsters en niet alleen voor de sporters. In het aanbod van breedtesportstimulering zoeken de overheid, politieke en lokale sportverenigingen naar een goede balans.

## **5.4 De Staphorster sport met z'n hart**

*Zaterdagmiddag 23 april 2011. Samen met een teamgenoot fietsen we uit Staphorst over de Oude Rijksweg naar onze club SC Rouveen. We moeten vanmiddag voetballen tegen het zevende elftal van VV Staphorst. We fietsen eerst vijf kilometer naar onze accommodatie in Rouveen, om vervolgens dezelfde vijf kilometers gezamenlijk in de auto naar Staphorst te rijden; we spelen namelijk uit !*

Dit hoofdstuk besteedt aandacht aan de wijze waarop inwoners uit de gemeente Staphorst invulling geven aan sport. In eerste instantie wordt aandacht gegeven aan de sporten, gevolgd door de sportparticipatie en de sportverenigingen.

### **5.4.1 Typische Staphorster sporten**

Op de vraag welke sporten typisch tot de gemeente Staphorst behoren benoemen de respondenten dezelfde sporten: schaatsen/skeelers, wandelen/hardlopen, fietsen, paardrijden, voetballen, motorsport. Een verklaring voor deze sporten is drieërlei. Allereerst horen sommige sporten bij de cultuur van Staphorst. Een voorzitter van een sportvereniging: *Staphorst heeft een schaatscultuur. Vroeger al. (...)* En wat de paarden betreft zegt een bestuurder: *Men heeft wel wat met paardensport hier. Men heeft altijd met paarden wat gehad.* Een tweede verklaring is een andere invulling aan vrije tijd. Een bestuurder: *Als je veertig jaar geleden zou vragen, zullen we op zaterdag gaan fietsen? Dan was het werken. Men krijgt in de gaten dat het gewoon hartstikke fijn is. (...) kunt genieten van de schepping en ook genieten van de natuur, wat God ons gegeven heeft met elkaar.* In de laatste plaats blijken het ook de sporten te zijn die beoefend kunnen worden, zonder direct wedstrijden te moeten rijden of spelen. Een voorzitter: *Veel reformatorische mensen doen aan skeelers.*

### **5.4.2 Staphorster sportparticipatie**

Uit de gesprekken blijken inwoners op drie verschillende manieren te participeren in sport.

#### ***Bewegen of sporten in ongeorganiseerd verband***

In eerste plaats geven geïnteresseerde inwoners van de gemeente Staphorst invulling aan sport of bewegen in ongeorganiseerd verband. In deze categorie is vooral het wandelen, hardlopen en fietsen populair. Een ambtenaar: *Als je 's avonds van Staphorst naar Rouveen rijdt, er is nog nooit zoveel gewandeld en gelopen door mensen dan op dit moment, de laatste jaren.* Een bestuurder: *en vroeger verklaarden ze je voor gek, wie gaat er nu een stuk lopen, of fietsen? 's Zondags zie je ze langs de Gorterlaan. Je ziet ze overal wandelen. (...) Ik zie wel gewoon veel mensen die daardoor in beweging zijn.* Ook gaan groepen inwoners met elkaar sporten (in hoeverre kan hier al over georganiseerd gesproken worden). Een voorbeeld daarvan is een wekelijkse partij

voetbal door reformatorische jongeren op een speelveld in Staphorst. Een raadslid van de SGP: *het trapveldje, naast het Stichting Jongeren Ontmoeting Staphorst (SJOS)-gebouw (...) daar heb je toch op zaterdagavond een grote groep jongens die daar voetballen.*

De lokale overheid stimuleert vooral binnen deze categorie. Er zijn twee projecten die in Staphorst bekend zijn (geworden). Allereerst het GALM-project. Ouderen boven de 55 jaar worden uitgenodigd voor een fittest. Daarnaast biedt de gemeente breedtesportactiviteiten aan voor kinderen van de basisscholen, vanuit de BOS-impuls. Een respondent die betrokken is bij de activiteiten: *en dan heb je een balspelmiddag waar de helft van de kinderen die meedoet van de vijf (reformatorische) scholen komt en de andere helft van de andere scholen. En dan heb je ook dat die kinderen door elkaar lopen.*

### ***Sporten of bewegen in georganiseerd verband***

Een tweede wijze is sporten of bewegen in georganiseerd verband, waarbij onderscheid bestaat tussen georganiseerde sport zonder wedstrijdelement en met wedstrijdelement. In de eerstgenoemde groep ligt de nadruk meer op het recreatief bewegen en niet (of in mindere mate) op het competitieve karakter en bij de tweede groep (georganiseerde groep met wedstrijdelement) ligt de nadruk op sporten in competitieverband.

#### *Sportverenigingen zonder wedstrijdverband*

In deze categorie zijn (sport)verenigingen actief op het gebied van wielrennen, wandelen, skeelers en schaatsen. *Dat is het Staphorster gebeuren, dat wil wel in beweging, maar wil niet wedstrijden. Bij ons willen ze bewegen, zonder gelijk wedstrijden te spelen, aldus een voorzitter van een sportvereniging. Met elkaar ontspannend bezig zijn. Wat is nog lekkerder om in een groepje te fietsen, waarin je ook nog eens lekker kunt babbelen.* Volgens meerdere sportrespondenten is een toename zichtbaar in Staphorsters binnen georganiseerde sport zonder wedstrijdelement. Enerzijds omdat deze sportverenigingen een specifiek aanbod aanbiedt voor verschillende doelgroepen: *de fietsclub timmert op een hele goede manier aan de weg, absoluut. Voor elk wat wils.* Een reformatorische respondent: *je ziet wel dat ze met de kinderen toch een bepaalde keuze voor een bepaalde sportbeoefening maken. Skeelers en dat soort dingen. Maar (...) niet vaak de stap maken naar de voetbal.* De lokale overheid probeert in toenemende mate samenwerking te zoeken met deze verenigingen in het aanbieden van naschoolse beweegactiviteiten. Een respondent die betrokken is bij de uitvoering van een breedtesportactiviteit: *Breng je dat onder de aandacht van we gaan gezamenlijk een leuke middag rondbrengen met de jeugd en we gaan een (...) Elfstedentocht op skeelers houden en dat lekker en leuk bezig zijn, dan spreekt dat hier gewoon aan. Het is geen wedstrijd: het is bewegen.*

#### *Sportverenigingen met wedstrijdverband*

In de laatste plaats geven geïnteresseerde inwoners invulling aan sporten of bewegen in georganiseerd verband, waar ook in competitieverband wordt gespeeld. De populaire sporten zijn voetbal, motorsport, paardensport, tennis, volleybal en gymnastiek. Ook hiervoor geldt dat volgens meerdere sportrespondenten een toename zichtbaar is in het aantal leden van georganiseerde sport. De lokale overheid investeert nog minimaal in bewegingsactiviteiten in samenwerking met deze verenigingen; overheid en politiek zijn blij met de

huidige activiteiten en de huidige resultaten. Een ambtenaar: *wordt een activiteit georganiseerd vanuit een bod of vanuit een vereniging dat is het voor een aantal nog een stap te ver.* Sportverenigingen vanuit de georganiseerde sporten staan toch niet onwelwillend tegenover een samenwerking: *op een gegeven moment is het wel goed voor je als club (...) want het is wel de toekomst van je club.*

### ***Buitencategorie en kanttekening***

Ook in meerdere situaties geldt dat uitzonderingen de regels bevestigen. Ook in deze situatie; voorbeelden daarvan zijn verenigingen op het gebied van paardensport en motorsport. Naast een primaire sport, die veelal ook verbonden is met wedstrijd sport, bieden deze verenigingen ook andere onderdelen aan, die inwoners vanuit een bepaalde interesse aanspreekt: bijvoorbeeld oude motoren, tractoren of onderdelen van de hippische sport. Inwoners van Staphorst worden vanuit een bepaalde liefhebberij lid van een van deze verenigingen. Daarnaast zijn er ook sportverenigingen waarbij geen wedstrijdverband expliciet noodzakelijk is, wanneer inwoners daar niet voor kiezen. Deze verenigingen kunnen ingedeeld worden in zowel georganiseerd verband, zonder en met wedstrijdverband. Dit heeft voornamelijk betrekking op hippische sport en skeeleren.

### **5.4.3 Samenvatting**

Op de vraag welke sporten typisch behoren tot de gemeente Staphorst noemen de respondenten dezelfde sporten die veel beoefend worden binnen de gemeentegrenzen: schaatsen/skeeleren, wandelen/hardlopen, fietsen, paardrijden, voetballen, motorsport. De keuze voor deze sporten is te verklaren vanuit de cultuur van de inwoners, ontwikkelingen in vrije tijd en (een aantal) sporten die geen wedstrijdelement kennen. Dat is ook gelijk het tweede aspect, de sport- of beweegparticipatie. Staphorsters participeren op drie verschillende wijzen (en in meerdere groepen tegelijkertijd). Allereerst ongeorganiseerd, waarin met name wandelen en fietsen favoriet zijn. De tweede wijze van sportparticipatie is sporten in georganiseerd verband, zonder wedstrijdelement. Binnen deze participatie staat het ontspannend bewegen centraal. Voorbeelden hiervan zijn schaatsen, skeeleren en wielrennen. In de derde plaats participeren Staphorsters zich in de georganiseerde groep met wedstrijdelement. Voornamelijk sporten als voetbal, motorsport, volleybal en hippische sport.

## **5.5 Topsport in Staphorst: logisch of tegenstrijdig?**

In het verleden hebben meerdere inwoners van de gemeente Staphorst op nationaal en internationaal niveau gepresteerd. En nog steeds presteren inwoners uit de gemeente op regionaal, nationaal en soms ook internationaal niveau. Een bestuurder: *wel frappant of mooi dat in dit soort plaatsen in streng gereformeerde of reformatorische gemeente toch zoveel topsporters weggkomen.*

### **5.5.1 Logica van topsport in Staphorst**

Meerdere inwoners verwijzen naar een mentaliteit of geldingsdrang van de Staphorsters. Een bestuurder: *Een extra drive aan de ene kant mag het eigenlijk niet. Iets van, vooral in de jongere jaren, dan probeer je het uiterste te zoeken. Dat het dan extra druk geeft. En in Staphorst zit er nog wat meer achter denk ik. Alles wat hier met kracht (...) vooral uit het lichaam, vanuit motoren (...) die krachten moeten tot uiting komen (...) dat speelt hier allemaal mee denk ik.* Ook een ex-topsporter onderschrijft deze opvatting: *Ik had wel een bepaalde geldingsdrang. Ik zal laten zien (...) en ik ga in ieder geval alles eraan doen om het maximale eruit te halen. En die drive, die focus heb ik altijd wel gehad.*

### **5.5.2 Tegenstrijdigheid van topsport in Staphorst**

Er bestaan verschillende opvattingen over topsporters in de gemeente Staphorst. Veel inwoners zien het als een uithangbord van de gemeente. Een voorzitter van een sportvereniging: *We zetten Staphorst natuurlijk wel op de kaart, landelijk.* Ook een bestuurder deelt die mening: *want ze zijn wel een ambassadeur van de gemeente in de regio en in den lande.*

Er zijn ook inwoners die, op grond van hun overtuiging, moeite hebben met topsporters. Een reformatorische inwoner: *soms zie je gewoon, dat als je verder komt in de sport (...) dat het religieuze verdwijnt, soms wel een hele familie. En dat is wel iets wat ons zorgen baart, natuurlijk.* Een gereformeerde inwoner verwijst naar de normen en grenzen van topsport. *Dat iemand sport en iemand goed is, en boven het maaiveld uitkomt is ook geen punt. Maar het moet natuurlijk wel binnen de normen van zondagsport bijvoorbeeld dat zal niet geaccepteerd worden om daar de handen op elkaar te krijgen.*

### **5.5.3 Samenvatting**

In de gemeente Staphorst zijn regelmatig sporters die regionaal, landelijk of zelfs internationaal bovengemiddeld presteren. Veelal zijn het ook de sporten die Staphorsters veel beoefenen. Meerdere respondenten verklaren dit door een drive die op gang komt. Staphorsters hebben geldingsdrang, het maximale presteren, en ook hard werken en niet zeuren. Laten zien wat men kan doen. Er bestaan verschillende opvattingen over topsport. Respondenten uit de sport(verenigingen) verwijzen met name naar de ambassadeursrol die zij vervullen. Staphorst wordt door hen op de kaart gezet. Ook bestuurders van de gemeente onderschrijven dit, maar willen wel rekening houden met de gemeenschap. De politieke partijen hebben wat meer moeite met topsport. De reformatorische respondenten spreken over een afstand die het

creëert tot de kerk en het geloof. De gereformeerden hebben op zichzelf geen moeite met topsporters, maar wel wanneer daarin normen en waarden (van bijvoorbeeld) zondagsport overschreden worden.

## 5.6 De tijd staat niet stil

Uit de gesprekken blijkt dat de tijd niet stilstaat. Respondenten benoemen ontwikkelingen (in opvattingen) over sport. Deze ontwikkelingen zijn zichtbaar bij jongeren en ouderen. Een reformatorische respondent: *Een mens die zoekt heel graag het grensje op. Een puber vertoont altijd experimenteel gedrag. Die gaat grenzen opzoeken. Vroeger was het zo, een puber zoekt zijn grenzen op. Ook bij volwassen mensen die aan het experimenteren zijn (...) die trekken de grenzen op. Mensen van soms wel vijftig jaar (...).* Ook een bestuurder ziet ontwikkelingen binnen de jeugd. *Je merkt aan de jeugd dat men het fijn vindt om met de jeugd bij elkaar te zijn en vooral dat sporten ook een meerwaarde daarvan is.*

Deze veranderingen zijn zichtbaar in alledaagse beweegactiviteiten. Over het feit dat op zaterdagavond jongeren voetballen op een gemeentelijk sportveld, zegt een bestuurder: *het was voor 10 jaar terug niet te bedenken dat jeugd van de SGP aan het voetballen was op het voetbalterrein van voetbalvereniging Staphorst, een terrein van de gemeente. Maar het gebeurt nu. Dat is winst.*

Volgens een raadslid komt ook bij de reformatorische inwoners steeds meer het besef dat sport, of in ieder geval het bewegen, goed is. *Het gaat heel erg lang duren, maar je ziet wel dat er steeds meer mensen ook van een zwaardere gezindte deelnemen aan sport en ook deelnemen aan wedstrijdsport. Misschien wel niet helemaal van harte ondersteund door de ouders en grootouders, je ziet wel meer acceptatie daarin.*

Een voorzitter van een sportvereniging onderschrijft de toename van christelijke jongeren en jongvolwassenen in de sport. *Als je het vergelijkt met tien jaar geleden wat wij in de ogen van de SGP of CU of wat ook maar (...) dat ze inmiddels makkelijker op een training komen en lekker uitleven willen, dat is wel wat makkelijker dan 10 jaar geleden.* Als verklaring geeft hij dat sprake is van een nieuwe generatie. *Dat is een nieuwe generatie en een jongere generatie die nu de kinderen heeft, die blijkbaar meer accepteert, dan de generatie daarvoor. Dus opa en oma die hebben er waarschijnlijk moeite mee, maar ouders zelf kijken er toch wel wat anders tegen aan.*

De verandering in opvattingen beperken zich niet alleen tot het wel of niet deelnemen aan (wedstrijd)sport. Ook op het gebied van zondagsport zijn veranderingen zichtbaar. Een voorzitter van een sportvereniging: *De acceptatie tussen 10 jaar geleden en nu is al heel anders. En dat is over 10 jaar nog weer anders. Leden die op dit moment echt een stapje hoger gaan die landelijk hun wedstrijden hebben, die in het verleden dat absoluut niet zouden doen, maar nu wel. Met de acceptatie van ouders, familie en noem maar op.*

Een christelijke respondent benoemt ook een tegengestelde reactie in veranderingen van de opvattingen. Jongeren kiezen bewuster. Een dominee: *Daar doen wij niet aan mee. Die zie je ook komen. Jonge mensen en jonge gezinnen die een heel andere koers gaan varen, maar dat werkt heel erg polariserend (...).* Ook een

verwijdering van standpunten. *Een standpunt wordt misschien wel eens wat harder gezegd, een groep die het niet wil, die hou je altijd die gaat zich meer afzetten om maar het verschil te kunnen maken.*

Er treden ook veranderingen op in opvattingen binnen de politieke arena. Een raadslid: *ik merk steeds meer dat de principiële kantjes eraf gaan bij de SGP op sportgebied, ze gaan wat makkelijker voor het algemeen belang.*

Ook een bestuurder benoemt deze ontwikkeling. *Het is een partij die ik behoorlijk hoog acht...Echt! Vanuit hun principes. (...) En dat heb ik wel eens vaker tegen de SGP genoemd: respect voor jullie heb ik, maar geef dan ook eens wat meer respect naar de anderen terug. (...) Maar ik voel, dat in die jaren, laat ik het maar gewoon zeggen, het is bespreekbaar. De SGP onthield zich in discussies over de sport. En dan kunnen ze nu aan het eind van de discussie tegen zijn of misschien toch voor een deel meegaan, maar dat is allemaal winst. Zoals het altijd is geweest.... zo is het niet meer! Ook niet meer in Staphorst.*

En niet alleen binnen de SGP, maar ook binnen de CU is een ontwikkeling zichtbaar. Een bestuurder: *we zien het nu vooral bij de CU, de voetbalsport: prima! De volleybalsport: prima. Niet dat ze dat ook voor de zondag promoten, maar zolang het in ons dorp zo op deze manier gebeurt: prima!*

### **5.6.1 Samenvatting**

De tijd staat ook niet stil in de gemeente Staphorst. Verschillende respondenten geven aan dat ontwikkelingen zich voordoen (in de opvatting) over sport. De ontwikkelingen zijn voornamelijk zichtbaar bij de 'nieuwe generatie' van jongeren en jong volwassenen. Een verandering in opvatting is zichtbaar in dagelijkse activiteiten. Reformatorische jongeren gaan voetballen op een gemeentelijk sportveld, terwijl dat tien jaar geleden nog ondenkbaar was. Ook steeds meer reformatorische jongeren lijken te gaan sporten, maar tegelijkertijd treedt daarin ook een tegengesteld effect op: het bewust kiezen voor een geloof.

Deze ontwikkelingen lijken zich niet alleen voor te doen in een keuze voor (wedstrijdsport). Respondenten uit de sport benoemen ook dat leden die een stapje hoger willen, daarvoor ook op zondag aan (landelijke) wedstrijden deelnemen. Tot slot zijn ook veranderingen zichtbaar in de politieke arena. Volgens raadsleden en bestuurders zijn de opvattingen van SGP in de loop van de jaren minder principieel geworden. Niet alleen binnen de SGP, maar ook binnen de CU is een ontwikkeling zichtbaar, ook zij krijgen meer aandacht voor sporten en bewegen.

Tot zover de verzamelde empirisch data uit de diepte-interviews met inwoners. Het volgende hoofdstuk staat in het teken van het analyseren en interpreteren van deze onderzoeksgegevens. Deze analyse vindt plaats aan de hand van het analysekader en de literatuur.

## 6. Analyse: op zoek naar de betekenissen

In het vorige hoofdstuk zijn Staphorsters aan het woord geweest over sport. Aan de hand van het analysekader en de literatuur is het tijd voor een analyse en interpretatie van de verkregen data. Deze analyse maakt daarbij ook gebruik van informatie uit de observaties en is tot stand gekomen op grond van de samenvattingen uit het vorige hoofdstuk.

Op grond van mijn interpretatief-dialogische onderzoeksbenadering is het belangrijk aandacht te schenken aan de positie (contexten) van de respondenten. Vanuit deze context geven zij betekenissen aan sport, waarbij de onderlinge machtsverhoudingen een rol kunnen spelen. De eerste paragraaf van dit hoofdstuk gaat in op een beschrijving van deze contexten. De beschrijving maakt ook inzichtelijk op welke wijze de context de betekenissen kan beïnvloeden. De tweede paragraaf gaat in op de overeenkomsten en verschillen in de betekenissen. Daarvoor maakt dit onderzoek gebruik van drie perspectieven. De laatste paragraaf besteedt aandacht aan machts(relaties) en onderlinge verhoudingen in de interacties waaruit de betekenissen tot stand komen.

### 6.1 Context

De literatuurstudie beschrijft een geschiedenis van drie verschillende kerkdorpen die sinds 1811 een gemeente vormen. Uit de gesprekken met de inwoners blijken deze verschillen, na 200 jaar, niet te zijn verdwenen. Staphorster en Rouveense respondenten zien IJhorst als dorp dat afwijkt van Staphorst en Rouveen. Op zichzelf is dat verklaarbaar verwijzend naar de typische Staphorster boerderijen en de klederdracht. Maar tegelijkertijd bestaan ook verschillen in sociale samenhang in de dorpen. In Rouveen en IJhorst bestrijkt de sociale samenhang het gehele dorp (iedereen is betrokken), terwijl in Staphorst de sociale samenhang zich meer in groepen voordoet. Binnen deze groepen kunnen verschillen bestaan in opvattingen over sport. Doordat elk dorp zijn eigen sportverenigingen kent, is het bijvoorbeeld zichtbaar dat de gemeenschap van IJhorst op zondag speelt en IJhorsters bij voorkeur sporten in De Wijk.

Ook op religieus gebied verschillen de dorpskernen van elkaar. Staphorst is conservatiever dan Rouveen en IJhorst is vrijzinnig en progressiever. Uit de literatuur blijkt dat in de kern Staphorst bijna 50 procent lid is van de reformatorische kerk. Dit in tegenstelling tot Rouveen waar de protestants-christelijke (Gereformeerde Bond) en gereformeerde inwoners de grootste groep vormen en in IJhorst waar 'slechts' een derde lid is van de PKN (vrijzinnig) (vgl. De Wolde, 2009 en CBS, 2009). Het kerklidmaatschap is dan wel een vaststaand gegeven, maar geeft (nog) geen informatie over de invloed op de betekenissen die daaraan worden gegeven. Uit de verkregen data blijkt dat reformatorische respondenten meer terughoudend zijn over sport dan gereformeerde of protestants-christelijke kerkleden. De verschillende stromingen binnen de PKN zoals in de literatuurstudie is aangegeven, blijken ook in de opvattingen over sport te bestaan. Dat in IJhorst een bijvoorbeeld een dominee

van een PKN gemeente op zondagmiddag bij een voetbalwedstrijd van zijn zoon komt kijken is in Staphorst of Rouveen niet denkbaar.

De drie confessionele politieke partijen hebben gezamenlijk twaalf van de zeventien zetels in de gemeenteraad. De SGP is de grootste politieke partij met vijf zetels, gevolgd door de CU (vier) en het CDA (drie). Confessionele politieke partijen kunnen daarmee op grond van opvattingen en overtuigingen politieke besluiten nemen. Deze 'christelijke meerderheid' van SGP en CU komt niet overeen met de huidige coalitie in de gemeenteraad. Die wordt gevormd door het SGP, CDA en Gemeentebelangen.

Tot slot de context van (sport- of beweeg)participatie in de Staphorster samenleving. Uit de verkregen data blijkt dat veel inwoners bewegen en dat meer kinderen lid worden van sportverenigingen. Deze toename komt overeen met de uitgevoerde onderzoeken van de GGD. In 2000 was 50% van de 6-12-jarigen lid van een sportclub, in 2005 was dat 52% en in 2009 ligt dat percentage met 60% hoger (GGD, 2008) en 78% van de volwassenen voldoet aan de beweegnorm (GGD, 2010). Uit de gesprekken blijken ook meer (kinderen van) reformatorische inwoners te gaan sporten. Tot slot blijkt uit de verkregen data dat sporters die een stapje hogerop willen, op zondag eerder deelnemen aan belangrijke wedstrijden dan tien jaar geleden. Dit omdat, wanneer de top bereikt wil worden, op zondag soms gesport moet worden.

De volgende paragraaf gaat in op de overeenkomsten en verschillen in de betekenissen. Komen die overeen met de opvattingen binnen de aangegeven contexten?

## **6.2 Betekenissen**

Voor inzicht in de verschillen en overeenkomsten in de betekenissen van sporten en religie gebruik ik drie perspectieven (Martin en Frost, 1999).

### **6.2.1 Consensus**

De Staphorster samenleving kent omgangsvormen, normen en waarden. Inwoners, of ze nu Staphorster, Rouvener of IJhorster zijn, reformatorisch, gereformeerd of protestants-christelijk, een publieke functie bekleden of niet, ze respecteren bepaalde normen en waarden met betrekking tot sport. Een van de normen is zondagsrust. Dat betekent dat op zondag geen gemeentelijke sportaccommodaties zijn geopend en dat in de kerkdorpen Staphorst en Rouveen geen georganiseerde sportactiviteiten op zondag plaatsvinden. Gelet op de religieuze en politieke contexten van Staphorst is deze consensus te verwachten. Ook IJhorsters tonen dit respect, maar hebben daardoor wel een eigen accommodatie moeten aankopen.

In de gemeente Staphorst heerst ook consensus over het nut en de noodzaak van bewegen: bewegen is goed en gezond voor iedereen. De christelijke respondenten benoemen daarbij een geloofsopdracht in het goed onderhouden van het lichaam door gezond te bewegen, met een verwijzing naar de Bijbel. Reformatorische respondenten benadrukken daarbij dat naast het gezond onderhouden van het lichaam 'de ziel' nog



belangrijker is. Vanuit politieke context wordt bewegen als goed en gezond gezien vanuit het oogpunt van volksgezondheid. Deze beweegstimulering is opgenomen in de Kadernota Sport van de gemeente Staphorst. Dat hierover overeenstemming zou bestaan, is niet opmerkelijk. In religieuze context zijn veel Staphorsters lid van een kerk waarin de Bijbel een centrale rol speelt. In de literatuurstudie zijn (voornamelijk) in het Nieuwe Testament weergegeven (bijvoorbeeld 1 Korintiërs 6:19,20) die oproepen tot het goed onderhouden van het lichaam. Ook uit sport- en beweegparticipatie blijkt dat Staphorsters veel bewegen (GGD, 2010).

### **6.2.2 Consensus binnen subculturen**

Respondenten zijn voor dit onderzoek geselecteerd omdat ze op grond van hun achtergrond, taak en/of functie kennis en informatie hebben over (aspecten van) sport. Op een aantal thema's zijn respondenten het met elkaar eens, terwijl ze op andere onderwerpen juist weer verschillend denken. Welke subculturen zijn op grond zijn te onderscheiden en welke context(en) zijn daarbij betrokken?

Reformatorische respondenten hebben moeite met (wedstrijd)sport. In (wedstrijd)sport schuilt het gevaar van het leveren van prestaties waarbij niet Gods eer, maar de eer van mensen centraal komt te staan. Het is moeilijk een duidelijke scheidslijn te formuleren; wanneer is nu sprake van sport en wanneer van bewegen? Iedereen moet daarin zijn eigen keuze maken. In politiek opzicht wordt deze opvatting onderschreven door de SGP. De SGP legt de scheidslijn bij wedstrijd sport. Deze betekenis van sport en religie is deels te verwachten. De literatuurstudie spreekt over spanningen in reformatorische kringen tussen sport en religie (Roos 1993, Van de Belt 2010). Binnen de reformatorische kring bestaat niet zozeer moeite met beweging als zijnde ontspanning, maar met gevaren rondom sport (Verdouw, 2004). Het feit dat de SGP een 'princiëel' voorbehoud maakt tegen wedstrijd sport is opmerkelijker. In de handreiking van de SGP (Zevenbergen, 2010) worden deze principiële bezwaren tegen wedstrijd sport niet beschreven. Dat de SGP in Staphorst hier toch voor kiest duidt op een nadere (lokale) afbakening in de betekenis die zij geven aan sport.

De andere respondenten delen deze opvatting niet. Door te sporten (in wedstrijdverband) krijgen sporters ook juist andere competenties; bijvoorbeeld omgaan met winst en verlies en het leren omgaan met elkaar in teamverband. Sporten is niet alleen doel, maar ook een middel om met elkaar (saamhorigheid) ontspannen en gezellig bezig te zijn.

Gereformeerde respondenten en een deel van de protestants-christelijke respondenten stellen restricties aan sport. Een van de grenzen heeft betrekking op de invulling van de zondag; zondag is een rustdag, waarin inwoners naar de kerk kunnen gaan. Wandelen, fietsen of schaatsen (als er ijs ligt) is mogelijk, maar voor hen bestaat geen draagvlak voor deelname aan of het organiseren van georganiseerde (top)sportactiviteiten op deze dag. Deze opvatting komt overeen met opvattingen in de religieuze context en geeft invulling aan de publicatie van een gereformeerde predikant Feijen (1993) waarin hij sport voor christenen op zichzelf niet ter discussie stelt, maar aandacht vraagt voor een gepaste invulling. Ook hebben gereformeerde en protestants-christelijke respondenten over het grote gevaar van sportverdwazing en hebben ze moeite met miljoenen die

spelers ontvangen of besteedt worden aan topsportevenementen. Bestuurders geven aan dat topsporters een uithangbord voor de gemeente kunnen zijn; ambassadeurs van de gemeente. Sportverenigingen zijn daarbij trots op hetgeen een lid van hun vereniging heeft behaald. Deze consensus doet zich met name voor in Rouveen, omdat daar deze religieuze stromingen in grote meerderheid vertegenwoordigd zijn (vgl. Wolde, 2009 en CBS Stateline, 2009)

IJhorst vormt een subcultuur op zichzelf. De inwoners, waaronder de protestants-christelijke inwoners, hebben minder bezwaren tegen sport op zondag. Deze betekenis komt overeen met de opvattingen vanuit de geografische en religieuze context. IJhorst is een hechte gemeenschap en voelt zich eerder verbonden met De Wijk dan met Staphorst. Daarnaast kent IJhorst een vrijzinnige protestantse kerk waarin, zo blijkt uit de literatuurstudie, de cultuur van de kerk past in haar eigen tijd (Hoekstra en Ipenburg, 2008). Het past in dit beeld dat IJhorsters een voetbalvereniging heeft die op zondag haar wedstrijden speelt.

Uit de verkregen data blijken inwoners op verschillende manieren te participeren in de sport. Allereerst sporten of bewegen inwoners in ongeorganiseerd verband. Alle inwoners van Staphorst, ongeacht christelijke opvattingen, zijn in deze subcultuur vertegenwoordigd, waarbij reformatorische inwoners onderscheid kunnen maken tussen sport en bewegen. Populaire activiteiten zijn wandelen, hardlopen, fietsen en voetbal (ongeorganiseerd). Een tweede subcultuur zijn inwoners die participeren in sportverenigingen zonder (officiële) wedstrijden te spelen. Participanten in deze subcultuur willen ontspannend sporten, zonder daarbij gelijk een verplichting te hebben om aan wedstrijden of competitie mee te doen. Vanuit religieuze context zijn hierin voornamelijk gereformeerde en protestants-christelijke inwoners vertegenwoordigd. Sportverenigingen op het gebied van wielrennen, wandelen, skeeleren en schaatsen zijn populair. Een derde subcultuur vormen inwoners die participeren in sportverenigingen met officiële wedstrijden en competitieverplichtingen. Deze participatie komt in alle kernen voor. In religieuze context zijn voornamelijk leden van gereformeerde en protestants-christelijke kerk vertegenwoordigd in deze context. De populaire sporten zijn voetbal, motorsport, paardensport, tennis, volleybal en gymnastiek. Deze verschillende vormen van sportparticipatie sluiten aan bij de sportcontext van Staphorst. Uit de literatuurstudie blijkt dat de beweegparticipatie van kinderen en volwassen hoog is (GGD, 2008 en GGD, 2010). Ze concluderen ook dat het sportgedrag van kinderen en jongeren in Staphorst achterblijft in vergelijking met regiogemeenten. Op zichzelf zou dit opmerkelijk zijn gelet op het verhoudingsgewijs grote aantal kinderen dat in de gemeente Staphorst woont, maar zou een aanwijsbare verklaring kunnen zijn dat het hier gaat om kinderen en jongeren van reformatorische inwoners.

In het verlengde hiervan wijs ik op de verkregen data waarin inwoners wijzen op de 'nieuwe generatie'. Steeds meer (kinderen van) reformatorische inwoners worden lid van sportverenigingen en ook de grenzen van sport op zondag worden steeds meer opgezocht. Omdat hier geen specifiek onderzoek naar is gedaan, is deze ontwikkeling niet met zekerheid aan te geven en daarmee ook niet of hiermee sprake is van een specifieke subcultuur waarin een andere betekenis aan sport wordt gegeven. Het zou overigens wel een van de verklaringen kunnen zijn van de stijging van het aantal kinderen, waaronder de 4- tot 5-jarigen, van kinderen die lid worden van sportverenigingen (GGD, 2008).

Ook in de politieke context bestaat consensus tussen groepen. Zo vinden respondenten van SGP en CU dat de overheid geen rol heeft in het verstrekken van subsidies of realiseren van accommodaties aan verenigingen die – alleen - op zondag hun sport aanbieden. Ook vinden zij dat de gemeente geen taak heeft in het huldigen van topsporters die op zondag zijn of haar wedstrijden hebben gespeeld. CU en CDA vormen weer een subcultuur wanneer het gaat om de investeringen in accommodaties. De gemeente draagt zorg voor het realiseren van accommodaties, maar moet ook sport en bewegen stimuleren, samen met andere sportverenigingen.

### **6.2.3 Ambigüiteit**

De vorige twee paragrafen hebben inzicht gegeven in de consensus in de betekenissen. Het analysekader biedt ook inzicht in de verschillen in betekenissen. Deze verschillen kunnen optreden binnen de gehele groep respondenten en subculturen. Daarmee toont het ook aan dat opvattingen over sporten en religie in de gemeente Staphorst complex en ambigu zijn.

Een reformatorische dominee geeft aan dat hij ook weleens wandelt op zondag ('Jezus liep op de sabbatsdag ook tussen het gezaaide') ondanks dat hij weet dat niet alle reformatorische inwoners kunnen instemmen met deze keuze. Ook een bestuurder geeft aan geen moeite te hebben met het feit dat iemand op zondag zwemt, maar toch stemt hij in met het feit dat op zondag de gemeentelijke accommodaties zijn gesloten.

Ook beschrijft de vorige paragraaf dat christelijke respondenten grenzen stellen aan sport, met een verwijzing naar sportverdwazing en de miljoenen die uitgegeven worden aan spelers. Een protestants-christelijke respondent geeft aan dat hij ook realistisch moet zijn in opvattingen over sportverdwazing en miljoenen die aan spelers worden gegeven: hij kijkt zondagsavond naar Studio Sport. Ook een gereformeerde respondenten onderschrijft dezelfde opvatting wanneer hij aangeeft incidenteel eredivisiewedstrijden te bezoeken.

Een raadslid van de SGP geeft aan dat zij geen voorstander zijn van multifunctioneel gebruik van sportaccommodaties, omdat daarmee kinderen in aanraking komen met wedstrijd sport. Dit onderschrijft de lokale invulling van de betekenissen die de SGP aan sport toekennen.

## **6.3 Macht**

Deze laatste paragraaf besteedt aandacht aan macht(relaties) en onderlinge verhoudingen. Juist in een dynamische, ingewikkelde en complexe omgeving worden betekenissen voortdurend ge(her)construeerd in de interacties waarin macht en onderhandeling een belangrijke rol spelen. Ook in de gemeente Staphorst zijn meerdere uitonderhandelde betekenissen als het gaat om sport en religie. Het feit dat de gemeente op zondag de sportaccommodaties openstelt, is een besluit dat door de gemeente is genomen. Dat in IJhorst wel sportactiviteiten plaatsvinden, wordt in die zin gerespecteerd, maar consequentie is dat zij een eigen sportpark moeten aankopen. Daarmee blijken de religieuze en politieke betekenissen dominant te zijn. Overigens is deze dominantie ook in historisch perspectief aantoonbaar. Allereerst blijkt uit de anekdote in het vorige hoofdstuk dat eind jaren veertig de gemeente moeite had met de beoefening van sport op zondag. Dit is op dit moment

nog steeds zichtbaar, omdat zestig jaar na dato nog steeds eenzelfde meerheid tegen sport op zondag is. Deze stabiliteit is ook zichtbaar gebleken uit het overzicht van de politieke verhoudingen in de afgelopen twintig jaar. De vorige paragraaf spreekt over ontwikkelingen die zich in Staphorst lijken voor te doen. Allereerst in de 'nieuwe generatie'. Uit de verkregen data blijken meer (kinderen van) reformatorische inwoners te bewegen en/of lid te worden van een sportvereniging en ook dat meer topsporters die op zondag meedoen aan belangrijke wedstrijden. Ook benoemen respondenten veranderingen in de politieke arena. Deze ontwikkelingen passen in het landelijk beeld dat een samenleving meer aandacht krijgt voor sport en bewegen (Breedveld, 2010). In hoeverre deze ontwikkeling doorzet en daarmee steeds meer invloed krijgt, wat overigens aannemelijk lijkt, is op dit moment niet vast te stellen en behoeft nader onderzoek. Temeer omdat uit de verkregen data ook een tegengesteld effect blijkt, doordat jongeren ook bewuster voor hun geloof kiezen en (keuzes in) hun persoonlijk leven daarop afstemmen.

Een belangrijke machtsverhouding is zichtbaar binnen de politieke arena. Deze machtsverhoudingen zijn afhankelijk van verschillende belangen. Allereerst een belang op grond van (christelijke) opvattingen. Voorbeeld daarvan is het niet verstrekken van subsidies aan sportverenigingen die op zondag voetballen. De confessionele politieke partijen SGP en CU hebben, zoals eerder gezegd, een meerderheid van stemmen in de gemeenteraad. Ook het CDA kan als confessionele politieke partij hierop aansluiten, maar is om een meerderheid te verkrijgen, niet noodzakelijk. Een tweede belang is een coalitiebelang. De huidige coalitie vormt zicht door een samenwerking van SGP, Gemeentebelangen en het CDA. In de periode 2006-2010 was de coalitie nog gevormd tussen SGP, CU en het CDA. Daarin heeft dus een wijziging plaatsgevonden. Maar, zoals ook respondenten uit de politiek aangeven, als het om voorzieningen en investeringen voor de wedstrijdsport gaat, is er geen meerderheid tussen coalitiepartners, omdat de SGP 'principiële' bezwaren houdt tegen wedstrijdsport. Dit betekent dat voor sportbesluiten, hetzij een 'principieel' besluit op grond van opvattingen of het beschikbaar stellen van financiële middelen voor wedstrijdsport, de CU een belangrijke stem heeft. Deze sleutelpositie geeft macht, maar tegelijkertijd ook een verantwoordelijkheid.

## **6.4 Kernanalyse**

Inwoners uit de gemeente Staphorst zijn volop in beweging en er bestaat veel aandacht voor de sport. Beweging krijgt aandacht omdat het gezond en belangrijk is. Christenen kennen daarbij ook een geloofsopdracht. Sport ligt genuanceerder omdat inwoners - in tegenstelling tot beweging - vanuit hun religie verschillende betekenissen aan sport geven.

Als het over sport gaat bestaan tussen de afzonderlijke dorpen Rouveen en IJhorst geen grote verschillen. Dat kan een verklaring zijn voor de sociale samenhang in deze dorpen. Het feit dat in Staphorst meer samenhang bestaat tussen groepen. Deze verschillen tussen de kernen en groepen komen mede tot stand door religieuze verschillen tussen de kerkdorpen.

Reformatorische respondenten hebben moeite met (wedstrijd)sport, topsport en zondagsport. Gereformeerde en protestants-christelijke inwoners zijn voorstander van (top)sport, maar kennen bepaalde restricties in hun opvattingen over sport, bijvoorbeeld (top)sport op zondag en het gevaar van sportverdwazing en miljoenen die

in sport geïnvesteerd worden. Binnen protestantse kerken bestaan onderling verschillende opvattingen waarbij IJhorst het meest progressief is.

Religie heeft ook invloed op de wijze waarop beweeg- of sportparticipatie plaatsvindt. Daarin zijn drie subculturen te onderscheiden: Allereerst inwoners bewegen of sporten in ongeorganiseerd verband. Alle christelijke opvattingen zijn in deze subcultuur vertegenwoordigd, waarbij reformatorische inwoners onderscheid maken tussen sport en bewegen. Een tweede subcultuur zijn inwoners die participeren in sportverenigingen zonder (officiële) wedstrijden te spelen. Vanuit religieuze context zijn hierin voornamelijk gereformeerde en protestants-christelijke inwoners vertegenwoordigd. Een derde subcultuur vormen inwoners die participeren in sportverenigingen met officiële wedstrijden en competitieverplichtingen. In religieuze context zijn voornamelijk leden van gereformeerde en protestants-christelijke kerk vertegenwoordigd.

De opvattingen van de confessionele politieke partijen komen voor een groot gedeelte overeen met de achterban van de partijen. Dat de SGP in Staphorst specifiek aantekent principieel bezwaren te houden tegen wedstrijd sport duidt op een nadere (lokale) afbakening in de betekenis die zij geven aan sport. Verder zijn in de politieke arena ook machtsfactoren zichtbaar, waarbinnen, als het gaat om sport en religie, de ChristenUnie een belangrijke rol heeft.

In historisch perspectief zijn religieuze en de (daarbij behorende) politieke betekenissen dominant als het gaat om sport. Begin jaren veertig zijn vragen gesteld over het feit dat IJhorst op zondag voetbalt, hetgeen heeft geleid tot het feit dat IJhorst zelf een accommodatie moest aankopen. Dit is ook zichtbaar in de stabiele verhoudingen binnen de Staphorster politiek. De vorige paragraaf spreekt wel over een ontwikkeling die zich voor lijkt te doen in een toenemende beweegparticipatie van 'nieuwe generatie' en veranderende opvattingen van confessionele politieke partijen. Dit past in het landelijk beeld dat de samenleving steeds meer aandacht krijgt voor sport en bewegen (Breedveld, 2010) en duidt op een heel geleidelijke verandering in de betekenissen van sport en religie in Staphorst. Echter, deze veranderingen in opvattingen maken geen onderdeel uit van dit onderzoek en beveel ik aan voor nader onderzoek.

## 7. Conclusies

Elke onderzoeker kijkt op een andere manier naar de werkelijkheid, wat consequenties heeft voor de wijze waarop een onderzoek wordt uitgevoerd. In het tweede en derde hoofdstuk van dit verslag is hier aandacht aan geschonken, waarbij in het laatst genoemde hoofdstuk ook de centrale onderzoeksvraag en deelvragen zijn gepresenteerd. Aan de hand van vier thema's heeft een (theoretische) kennismaking met de gemeente Staphorst plaatsgevonden. Vervolgens is een weergave gegeven van de data die voortkomen uit de gesprekken met dertien inwoners. In het vorige hoofdstuk zijn deze uitkomsten geanalyseerd en geïnterpreteerd aan de hand van het analysekader en de literatuur. Dit hoofdstuk besteedt aandacht aan de beantwoording van de centrale onderzoeksvraag en deelvragen zoals die in het vierde hoofdstuk van deze onderzoeksscriptie zijn verwoord. Eerst is het nodig een belangrijke kanttekening te plaatsen.

De onderzoeksresultaten zijn gebaseerd op gesprekken die gevoerd zijn met inwoners die op grond van hun kennis, informatie, positie en/of functie zijn geselecteerd. Aan de hand van vier criteria, die in het vierde hoofdstuk zijn beschreven, heeft deze selectie plaatsgevonden. De beantwoording van hoofd- en deelvragen zijn in dit onderzoeksverband en met deze respondenten tot stand zijn gekomen.

In eerste instantie besteed ik aandacht aan beantwoording van de deelvragen gevolgd door de hoofdvraag:

*In hoeverre hebben de verschillende kernen van de gemeente Staphorst invloed?*

Uit de verkregen data blijkt dat de sociale samenhang in de kerkdorpen verschillend zijn. In Rouveen en IJhorst bestrijkt de sociale samenhang het gehele dorp (iedereen is betrokken), terwijl in Staphorst de sociale samenhang zich meer in groepen voortdoet. De verschillende religieuze opvattingen over sport sluiten aan bij deze samenhang. In Staphorst zijn meerdere religieuze stromingen aanwezig (hoofdzakelijk reformatorisch, aangevuld met protestants-christelijk en gereformeerd). In Rouveen bestaat consensus over sport door de aanwezigheid van een protestants-christelijke en gereformeerde stroming (aangevuld met een kleinere reformatorische stroming). Deze consensus is ook zichtbaar in IJhorst met de aanwezigheid van een protestants-christelijke (vrijzinnige) stroming. De volgende deelvraag besteedt meer aandacht aan de opvattingen van deze stromingen over sport.

*Op welke wijze heeft het gereformeerd-protestantisme invloed?*

Kerk en geloofsleven spelen een belangrijke rol voor inwoners van de gemeente Staphorst. Ruim driekwart van de inwoners zijn lid van een van de kerken. Alle kerken van Staphorst behoren tot het gereformeerd-protestantisme. In dit onderzoek zijn deze kerken terug gebracht tot drie religieuze stromingen: reformatorisch, gereformeerd en protestants-christelijk. Uit de kernanalyse blijkt dat deze stromingen een bepalende rol spelen in de opvatting over sport. Reformatorische respondenten hebben moeite met

(wedstrijd)sport, topsport en zondagsport. Sport legt een nadruk op eigen eer, ten koste van de eer aan God. Gereformeerde en (een deel van de) protestants-christelijke inwoners zijn voorstander van sport, maar kennen bepaalde restricties in hun opvattingen over sport, bijvoorbeeld (top)sport op zondag en het gevaar van sportverdwazing en miljoenen die in topsport geïnvesteerd worden. Binnen protestantse kerken bestaan onderling verschillende opvattingen. Een ander deel van protestants-christelijke inwoners benoemt deze restricties niet en spelen of bezoeken wel een wedstrijd op zondag.

*Op welke wijze hebben confessionele politieke partijen invloed?*

De betekenissen van confessionele politieke partijen (SGP, CU en CDA) komen tot stand vanuit een overtuiging (confessie) die veel raakvlakken kent met de drie religieuze stromingen. Dat de SGP in Staphorst specifiek aantekent principieel bezwaren te houden tegen wedstrijdsport duidt op een nadere (lokale) afbakening in de betekenis die zij geven aan sport. De ChristenUnie heeft het standpunt voor een voorwaardenscheppende en stimulerende rol. De standpunten van het CDA kent overeenkomsten met CU. Een verschil is dat CU en SGP op grond van hun opvatting geen subsidie verstrekken aan sportactiviteiten op zondag, terwijl het CDA (meer) een afweging maakt tussen algemeen en individueel belang. Tijdens besluitvormingsprocedure komen betekenissen tot stand doordat politieke partijen binnen een politieke arena, waarin ook macht(sverhoudingen) een rol spelen, met elkaar interactie aangaan. Uit dit onderzoek blijkt dat de CU een belangrijke rol inneemt als het gaat om sportbeleid in de gemeente Staphorst.

*Welke invloed heeft religie op de wijze waarop Staphorsters (op dit moment) invulling geven aan sport ?*

De invloed van religie op de wijze waarop Staphorsters invulling geven aan sport is mede afhankelijk van de religieuze stroming. Reformatorische inwoners bewegen en sporten vooral georganiseerd en ongeorganiseerd zonder daarbij wedstrijden in competitieverband te spelen. Gereformeerde en protestants-christelijke kerkleden bewegen en sporten daarnaast ook georganiseerd met wedstrijden in competitieverband. Reformatorische, gereformeerde en (een deel van de) protestants-christelijke kerkleden zullen daarbij niet op zondag hun sport beoefenen. Een ander deel van de protestants-christelijke kerkleden benoemen geen bezwaren om op zondag hun sport te beoefenen.

Tot zover een beantwoording van de deelvragen. Het is daarmee nu ook mogelijk de hoofdvraag te beantwoorden. De hoofdvraag is:

***Welke betekenissen van sport zijn anno 2011 te onderscheiden in de christelijke samenleving binnen de gemeente Staphorst?***

De gemeente Staphorst is volop in beweging en er bestaat veel aandacht voor sport. Wel speelt religie een belangrijke rol in de opvattingen over sport. Elk individu geeft vanuit een andere context betekenis aan sport. Op institutioneel niveau onderscheid ik drie verschillende betekenissen:

### **Betekenis 1: Bewegen**

Deze groep bestaat uit inwoners waarin beweging als lichamelijke ontspanning voorop staat. Deze inwoners hebben op grond van hun opvattingen moeite met (wedstrijd)sport, zondagsport en topsport. Voornamelijk reformatorische inwoners zijn in deze groep vertegenwoordigd. In politiek opzicht sluit de SGP aan op deze opvatting. De groep is voornamelijk aanwezig in de kern Staphorst – en in minder mate - in Rouveen. Deze inwoners participeren voornamelijk door ongeorganiseerd of georganiseerd te bewegen en sporten zonder wedstrijden in competitieverband te spelen. Populaire activiteiten zijn wandelen, fietsen, skeeleren, schaatsen, voetballen en paardrijden.

### **Betekenis 2: Sporten en bewegen met restricties**

De tweede groep inwoners gaan uit van het nut van bewegen én sporten. Bewegen is gezond en gericht op de lichamelijke ontspanning. Deze groep is ook van mening dat door sport belangrijke competenties worden verkregen. Deze groep stelt wel restricties aan sporten en bewegen. Deze inwoners staan niet achter zondagsport. Topsport is het benutten van de gaven, maar gevaren van sportverdwazing (“grote sommen geld voor topspelers binnen het betaald voetbal”) en topsport op zondag liggen op de loer.

Zij participeren in ongeorganiseerd en georganiseerd verband. Participanten in deze groep zijn voornamelijk gereformeerd of protestants-christelijk. In politiek opzicht sluit deze betekenis aan bij de CU en (voor een deel) bij het CDA. Deze opvattingen zijn voornamelijk aanwezig in Staphorst en Rouveen.

### **Betekenis 3: Sporten en bewegen zonder restricties**

De laatste groep inwoners kennen geen beperkingen in opvattingen over sporten en bewegen: sport en bewegen is voor iedereen, altijd en overal. Ook als het gaat om sport en bewegen op zondag. Voor deze groep zijn de belemmeringen in het beoefenen van topsport minder van belang. Deze inwoners participeren in ongeorganiseerd en georganiseerd verband. Deze groep is voornamelijk terug te vinden binnen de protestants-christelijke inwoners. Deze betekenis sluit ook deels aan bij het CDA. Deze betekenis over sport doet zich voornamelijk voor in Staphorst en IJhorst.



## 8. Discussie en reflectie

Het vorige hoofdstuk geeft antwoord op de hoofd- en deelvragen van dit onderzoek. In het komende hoofdstuk volgt een aanzet tot een discussie op basis van mijn bevindingen, analyses en conclusies die in dit onderzoeksverslag zijn beschreven. Wat kunnen we leren van dit onderzoek?

Allereerst leert dit onderzoek dat in de 'zwartekousen'-gemeente Staphorst veel aandacht bestaat voor (voldoende) beweging. Inwoners weten dat voldoende beweging belangrijk is en ze geven daar ook invulling aan. Ook is aangetoond dat veel Staphorsters actief zijn binnen georganiseerde sportverenigingen. Een talent en Staphorster genen met wilskracht en mentaliteit zijn goede ingrediënten gebleken voor topsporters in het verleden en voor talenten in het heden. In die zin is de gemeente Staphorst een vitale en sportieve gemeente. Tegelijkertijd blijkt ook uit dit onderzoek dat inwoners (met respect voor elkaar) op grond van hun geloofsovertuiging verschillende opvattingen over sport hebben.

Dit onderzoeksverslag biedt inzicht in de verschillende opvattingen. Daarmee ontstaat ook een beeld van de sport- en beweegbehoefte van Staphorsters. Wanneer ik de behoefte van Staphorsters tegenover het huidige sportaanbod afzet, ben ik van mening dat er een winst in de beweeg- en sportparticipatie te behalen is, door op grond van de verschillende opvattingen aandacht te besteden aan diversiteit. Een korte toelichting op de verschillende participanten in het huidig sportaanbod.

Allereerst de lokale overheid. Zij investeert in breedtesportactiviteiten om daarmee de kwaliteit van het bestaande sportaanbod te verhogen, de sportdeelname onder bepaalde bevolkingsgroepen te verhogen en de spreiding en variatie binnen het gemeentelijk sportaanbod te garanderen. Uit de verkregen data blijkt dat de activiteiten zorgvuldig opgezet en uitgevoerd worden. Door rekening te houden met de verschillende opvattingen tussen kernen en/of identiteit van scholen is het mogelijk lokale of schoolgerichte activiteiten op te zetten en uit te voeren. Dit heeft tot gevolg dat het breedtesportaanbod beter aansluit op de doelgroep met een hoger rendement van het breedtesportbeleid als resultaat. Overigens zou dit in mijn optiek weer (kunnen) leiden tot een groeiend draagvlak bij de deelnemende partijen om op lokaal niveau eerder, intensiever en/of langduriger te gaan samenwerken. Daarbij zou ik ook graag deze onderzoeksresultaten voorleggen aan de Sportraad van Staphorst. Hoe kunnen mijn onderzoeksgegevens worden gebruikt om het sportaanbod te optimaliseren?

In de tweede plaats bedenken (landelijke, regionale en lokale) sportinstellingen, in samenspraak met overheden en partners, allerlei nieuwe initiatieven over sport- en beweegparticipatie. Door in het voortraject van deze initiatieven aandacht te schenken aan de behoefte en lokale opvattingen over sport is het mogelijk meer rendement uit deze initiatieven te halen. Als voorbeeld benoem ik het GALM-project. Dit project gaat uit van een specifiek aanbod voor beweging van ouderen. Dit project is in Staphorst zeer succesvol gebleken en wordt inmiddels structureel door een sportvereniging aangeboden.

In de laatste plaats benoem ik de lokale sportverenigingen. Sommige sportverenigingen krijgen aanwas van jeugd door hun populariteit. Dat kan passiviteit en 'interne' gerichtheid van sportverenigingen tot gevolg hebben. Door als sportvereniging maatschappelijk betrokken te zijn en oog te hebben voor de behoefte in het dorp, ontstaat meer sympathie voor een sportvereniging. Deze 'externe' gerichtheid kan op verschillende manieren vorm gegeven worden. Bijvoorbeeld door activiteiten te organiseren voor de gehele bevolking of een specifieke groep. Als voorbeeld benoem ik de Stien Eelsinghrit. Een rit georganiseerd door AMBC Staphorst om minder valide en gehandicapte kinderen een leuke dag te bezorgen. In veel gesprekken hebben Staphorsters hun waardering uitgesproken over deze activiteit.

### **8.1 Toekomstige onderzoeken**

Omdat over dit onderwerp weinig bekend is heb ik meerdere malen mijn onderzoek moeten afbakenen. Dat heeft tot gevolg dat een aantal onderwerpen, omwille van de tijd en omvang, niet nader onderzocht zijn. Ook zijn een aantal uitkomsten van mijn onderzoek interessant om nader onderzocht te worden.

Met dit interpretatief-dialogisch onderzoek heb ik de verschillende opvattingen inzichtelijk gemaakt aan de hand van gesprekken met dertien mensen die zijn geselecteerd op grond van hun kennis en informatie over sport en de christelijke samenleving van Staphorst. Er zou behoefte bestaan de resultaten uit dit onderzoeksverslag voor te leggen bij meer Staphorsters. Ik denk daarbij aan jongeren, ouderen, niet-confessionele politieke partijen, autochtone Staphorsters, 'importers' en/of niet-kerkelijke Staphorsters. Hoe geven zij vanuit hun context betekenis aan sport in Staphorst?

Een tweede toekomstig onderzoek heeft betrekking op veranderingen die zich voor lijken te doen in de opvattingen over sport. In dit onderzoeksverslag wijzen respondenten op de 'nieuwe generatie'. Er zou behoefte bestaan een onderzoek uit te voeren naar de vraag of, en zo ja in welke mate deze verschuivingen zich daadwerkelijk voordoen en wie daar verantwoordelijk voor zijn.

In de derde plaats zou ook behoefte bestaan nader onderzoek te doen naar de invloed van de opvattingen over sport in de dagelijks omgang met (andere) Staphorsters. Hoe gaan Staphorsters bijvoorbeeld om met een topsporter in hun familie? Hebben de opvattingen, naast de in dit onderzoek onderzochte sport- en beweegparticipatie, ook op andere gebieden consequenties in het dagelijks leven van Staphorsters? En zo ja, op welke manier?

In de laatste plaats wil ik een vervolgonderzoek aandragen naar de (externe) generaliseerbaarheid van onderzoeksresultaten uit dit onderzoeksverslag. Zijn de verschillende betekenissen die in mijn onderzoek inzichtelijk zijn gemaakt ook zichtbaar in andere christelijke samenlevingen of is de situatie in de gemeente Staphorst wezenlijk verschillend en uniek?

## 8.2 Reflectie op mijn onderzoeksproces

Aan het einde van mijn onderzoek bestaat de tijd en gelegenheid terug te kijken naar het onderzoeksproces in de afgelopen maanden. Het proces is zonder grote tegenslagen goed verlopen. Toch wil ik even kort stil staan bij een aantal onderwerpen.

Sport in de gemeente Staphorst is een onderwerp dat zich leent voor gespreksstof. Dat is wel gebleken in mijn onderzoek en met name in de gesprekken met Staphorsters. Veel inwoners brengen allerlei anekdotes, meningen en ontwikkelingen naar voren die gerelateerd zijn aan sport in Staphorst. Op zichzelf past dit binnen een interpretatief onderzoek waarin geïnterviewden zelf onderwerpen kunnen aandragen. Het heeft voor mij wel inspanning gevraagd de juiste focus te (blijven) houden tijdens het onderzoeksproces. Ik heb na afloop van iedere interview mijzelf gedwongen een korte evaluatie van het gesprek te houden. Ook tijdens het proces van coderen en in de beschrijving van de resultaten heb ik (telkens weer) een verband proberen te zoeken met mijn centrale onderzoeksvraag en deelvragen.

Een tweede aspect is mijn aandacht voor mijn rol als onderzoeker en als inwoner van Staphorst. Vooruitlopend op de gesprekken was ik mij bewust van deze twee (verschillende) rollen. Tijdens de interviews zijn een aantal momenten geweest, waarbij de geïnterviewde mij aanspraak op aspecten die buiten mijn rol als onderzoeker liggen. Ook hier heb ik evaluaties op de gesprekken toegepast, zodat ik zicht kreeg op mijn eigen interviewstijl en deze leerpunten kon gebruiken in volgende gesprekken.

In mijn voorwoord geef ik aan dat sport in 'confessionele' gemeenten mij aantrekt. Als inwoner van de gemeente Staphorst, vanuit mijn functie bij de gemeente Nunspeet, maar (nu) ook als onderzoeker. Gedurende het onderzoeksproces vond ik het onderwerp steeds boeiender worden. Het was leuk verschillende inwoners van Staphorst over dit onderwerp te spreken. Het is een onderwerp waarover iedere Staphorster wel een mening heeft.

# Literatuurlijst

## Literatuur

Anthonissen, A. & Boessenkool, J. (1998), *Betekeningen van besturen. Variaties in bestuurlijk handelen in amateursportorganisaties (proefschrift)*. Utrecht: ISOR.

Breedveld, K., Kamphuis, C. en Tiessen-Raaphorst, A., (2008), *Rapportage sport 2008*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau / W.J.H. Mulier Instituut

Breedveld, K., Tiessen-Raaphorst, A., Haan, J. de , Verbeek, D., (2010), *Rapportage sport 2010*, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau / W.J.H. Mulier Instituut

Busby, G.J. (1997), *Modelling participation motivation in sport*, in: Kremer, J., Trew, K., Ogle, S. (red.), *Young People's Involvement in Sport*. Londen: Routledge.

Deetz, S. (2000), *Describing difference in approaches to organisation Science: Rethinking Burrell and Morgan and their Legacy*, in: Frost, P.J., A.Y. Lewin & R.L. Daft (2000), *Talking About Organization Science*, pp. 123-152. Londen: Sage Publications, Inc.

Dekker, G. & Peters, J. (1989). *Gereformeerd in meervoud. Een onderzoek naar levensbeschouwing en waarden van de verschillende gereformeerde stromingen*. Kampen: Kok.

Doodewaard, C. van & Smits, F. (2011) *Sport en geloof: jongeren in tweestrijd*, in: Elling, A, en Kemper, F. (red.) *Het kost veel tijd en je wordt er moe van*. Nieuwegein: Arko Sports Media

Dom, L. (2005), *Het nut van Giddens' structuratietheorie voor empirisch onderzoek in de sociale wetenschappen in Mens en Maatschappij*, jaargang 80, pp. 69-91, verkregen op 23 april 2011 op <https://lirias.kuleuven.be/handle/123456789/198817>

Donk, W.B.H.J. van de, A.P. Jonkers, G.J. Kronjee en R.J.J. Plum (2006), *Geloven in het publieke domein. Verkenningen van een dubbele transformatie*. Amsterdam: AUP, verkregen op 7 april 2011 op <http://www.wrr.nl/content.jsp?objectid=3840>

Es, R. van (2004), *Communicatie en Ethiek, Organisaties en hun publieke verantwoordelijkheid*. Amsterdam: Uitgeverij Boom

Frelier, M. & Janssens, J. (2007), *Wat beweegt kinderen? Een onderzoek naar het sport- en beweeggedrag van kinderen*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.

Glesne, C. (2006), *Becoming Qualitative Researchers, An Introduction*. Boston: Pearson Education

Giddens, A. (1984), *The constitution of society: outline of the theory of structuration*. Cambridge: Polity Press.

Gratton, C., & Jones, I. (2004), *Onderzoeksmethoden voor sportstudies* (Nederlandse vertaling). New York: Uitgeverij Routledge.

Gouw, P (2009), *Griekse atleten in de Romeinse Keizertijd (proefschrift)*. Amsterdam: Amsterdam University Press

Henn, M., M. Weinstein en N. Foard (2006), *A Short Introduction to Social Research*. Londen: Sage Publications, Inc.

Hildebrandt, V., Chorus, A., en J. Stubbe (red.) (2010). *Tendrapport bewegen en gezondheid 2008/2009*. Leiden: TNO Kwaliteit van Leven.

Hoekstra E.G. & Ipenburg, M.H. (2008), *Handboek christelijk Nederland: kerken, gemeenten, samenkomsten en vergaderingen*. Kampen: Kok

Martin, J. & Frost, P. (1999), *The Organizational Culture War Games: A Struggle For Intellectual Dominance*, in: Clegg, S.R. en Hardy, C. *Studying Organization. Theory & Method*, pp. 345-367. Londen: Sage Publications, Inc

Oomen, B., Guijt, J., Meijvogel, I., Ploeg, M. en Rijke, N. (2009), *Recht op verschil? Effecten van de implementatie van gelijke behandelingswetgeving onder orthodox-protestanten in Nederland* (onderzoeksrapport Roosevelt Academie). Middelburg, verkregen op 21 maart 2011 op <http://www.gelijkheidsonderzoek.nl>

Ooijendijk, W.T.M., Hildebrandt, V.H. en Chorus, A.M.J. (2008), *Bewegen in Nederland 2000-2007* in: Hildebrandt, V.H., Ooijendijk, W.T.M. en Hopman-Rock, M. (red.), *Tendrapport Bewegen en Gezondheid 2006/2007*. Leiden: TNO Kwaliteit van Leven.

Oosterbeek, W. (2006), *Gordel van God: een voettocht langs 's Heeren wegen*. Wormer: Immerc

Parker, M. (2000), *Organizational Culture and Identity: Unity and Division at Work*. Londen: Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publications, Inc.

Rijdsdorp, K. (1957), *Sport als jong-menselijke activiteit*. Groningen: Wolters

Roos, G. (1993), *Het groene tapijt of de straten van goud?* Houten: Den Hertog b.v.

Rubin, H., & Rubin, S. (2005), *Qualitative interviewing. The art of hearing data*. Londen: Sage Publications, Inc.

Weick, K.E. (1995), *Sensemaking in Organizations*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.

Woerdman, E. (1999), *Politiek en politicologie*. Groningen: Wolters-Noordhoff

## Documenten

Christen Democratisch Appèl (2010), *Slagvaardig en samen. Verkiezingsprogramma CDA 2010*. Den Haag

ChristenUnie (2010), *Vooruitzien christelijk-sociaal perspectief. Verkiezingsprogramma ChristenUnie 2010-2014*. Amersfoort

Coster, W. (2010), *Canon van Staphorst, IJhorst en Rouveen. Een geschiedenis van vijftig vensters*. Uitgifte van de Historische vereniging Staphorst. Staphorst.

Feijen, A.P. & Roerig G. (1993), *Sport als onderdeel van Scala reeks*. Barneveld: De Vuurbaak

Gemeente Staphorst (2006), *Kadernota Sport*, Staphorst verkregen op 2 april op <http://www.staphorst.nl/index.php?simaction=content&mediumid=1&pagid=261&stukid=13450#titel13450>

GGD (2008), *Gezondheidsmonitor Jeugd Staphorst*, Onderzoek Geneeskundige Gezondheidsdienst Regio IJsselland Zwolle

GGD (2009), *Gezondheidsmonitor Volwassenen Staphorst*, Onderzoek Geneeskundige Gezondheidsdienst Regio IJsselland Zwolle

GGD (2010), *Gezondheidsmonitor Kinderen Staphorst*, Onderzoek Geneeskundige Gezondheidsdienst Regio IJsselland Zwolle

Kamer van Koophandel Oost Nederland (2010), *Hoe fit is Staphorst?*, Zwolle

Ministerie VWS (2011), *Beleidsbrief Sport "Sport en bewegen in Olympisch Perspectief"*. Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

NOC\*NSF (2009), *Olympisch Plan 2028, Heel Nederland naar Olympisch niveau*, Den Haag.

Verdouw, C. (2004), *Sport: spel of afgod?* in: SGPublicatie nummer 2, jaargang 2004, pp. 10-11 verkregen op 22 mei 2011 op <http://www.sgp-veenendaal.nl/documents/sgpublicatie%20oktober%202004.pdf>

Wolde, J. de (1987), *Staphorst, zoals het werkelijk is*. Staphorst: gemeente Staphorst

Wolde, J. de (2001), *Een karakteristiek van de gemeente Staphorst*, Staphorst

Wolde, J. de (2009), *Kerk en kerkelijke ligging in de gemeente Staphorst*, Staphorst.

Wolde, J. de (2010), *De verkiezingen in 2010, geplaatst in een breder perspectief*, Staphorst

Zevenbergen, P.A. (2010), *De gemeenten dichtbij, handreiking voor lokale politici*. Publicatie Staatkundig Gereformeerde Partij, verkregen op 2 april 2011 op <http://www.sgp.nl/Page/nctrue/sp648/index.html>

## Internet

CBS Statline, *inwoners Staphorst verschillende kernen 2008*, verkregen op 7 april 2011 op <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=70904ned&D1=0-1,9,53,55,57,60-62,64,66,111-112&D2=2887-2895,2906&D3=4-5&VW=T>

CBS Statline, *Totaal aantal inwoners Staphorst 2011*, verkregen op 17 mei 2011 op <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=03759ned&D1=0,3,6,9,12&D2=129-132&D3=736&D4=23&VW=T>

CBS Statline, *Leeftijdsverschillen inwoners Staphorst 2009*, verkregen op 19 mei 2011 op <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=03759ned&D1=0,3,6,9,12&D2=0,97,118,129&D3=736&D4=21&VW=T>

Gemeente Staphorst, *Uitslagen Gemeenteraadsverkiezingen 2010*, verkregen op 30 mei op [http://www.staphorst.nl/index.php?simaction=content&mediumid=1&pagid=479&rubriek\\_id=2684&fontsize=11&stukid=27411](http://www.staphorst.nl/index.php?simaction=content&mediumid=1&pagid=479&rubriek_id=2684&fontsize=11&stukid=27411)

# Bijlage 1

## Topic lijst

### Algemeen

- Zelf sportief?
- Functieomschrijving

### Staphorsters

- Dorpsverschillen
- Trotsheid / respect
- Identiteit
- Beeldvorming

### Opvattingen over sport

- Sport versus bewegen
- Wedstrijdsport
- Zondagsport

### Topsport in Staphorst

- Topsporters door de jaren heen
- Draagvlak
- Standpunten
- Verklaring

### Staphorster overheid

- Sportstimulering
- Faciliterende rol
- Subsidies
- Inspelen op ontwikkelingen

### Staphorster politiek en de sport

- Politieke spel / dualisme
- Coalitie / oppositie
- Sportraad
- Wedstrijdsport
- Standpunten

### De Staphorster sportvereniging / participatie

- Participatie
- Typische sporten
- Accommodaties
- Clubcultuur en -liefde
- Rivaliteit
- Prestaties ?

### Staphorster sport in de toekomst

### Afronding en uitleg over vervolg



## Overzicht Staphorster sportverenigingen

<b>Discipline</b>	<b>Vereniging</b>
<b>Voetbal</b>	VV Staphorst VV IJhorst SC Rouveen
<b>Zaalvoetbal</b>	ZVVS Zaalvoetbalvereniging Staphorst
<b>Gymnastiek</b>	Gymnastiekvereniging IJhorst SV Staphorst SV Rouveen
<b>Paardrijden</b>	Paardrijvereniging Staphorst e.o. Ponyclub De Reestruiter Landelijke rijvereniging Viribus Unitis Ponyclub De Vlugge VierVoeters
<b>Racketsport</b>	Tafeltennisvereniging Staphorst Tennisvereniging Staphorst Badmintonclub Staphorst
<b>Volleybal</b>	Volleybalvereniging WIJHKO IJhorst/De Wijk Volleybalvereniging Rouveen
<b>Vechtsport</b>	Wado Ryu Staphorst Wado Ryu Judo Jiu-Jitsuvereniging Jigoro Kano
<b>Skeeler/schaatsen</b>	Skeelervereniging Staphorst ijsvereniging Staphorst e.o.
<b>Wielrennen</b>	Wielertourclub Staphorst
<b>Wandelen</b>	SWOS Stichting Wandelorganisatie Staphorst
<b>Korfbal</b>	Roreko
<b>Motorsport</b>	AMBC
<b>Hardlopen</b>	Loopgroep AG '85
<b>Vissport</b>	Staphorster Hengelaars Vereniging
<b>Zwem-duiksport</b>	Reestduikers Reddingsbrigade

